

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra pedagogiky

Diplomová práce

Bc. Nicola Blábolilová, DiS.

Potřebnost profese sociálního pedagoga na základní škole

The need of the social pedagogue at elementary school

Praha 2023

Vedoucí práce: doc. PhDr. Josef Valenta, CSc.

Konzultant práce: PhDr. Karolína Burešová, PhD.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 20. dubna 2023

Bc. Nicola Blábolilová, DiS.

Poděkování:

Děkuji doc. PhDr. Josefu Valentovi, CSc. za vedení mé diplomové práce. Mé poděkování patří také PhDr. Karolíně Burešové, Ph.D., původní vedoucí a poté konzultantce mé diplomové práce, za přínosné, profesionální, odborné a zároveň lidské provázení psaním, protože její praktické rady i zkušenosti mi psaní práce usnadnily.

Poděkování patří také všem participantům, akademikům z řad univerzit i pedagogickému personálu základních škol i politikům, bez jejichž součinnosti by tato práce nebyla kompletní.

Mnohokrát děkuji též mému zaměstnavateli, jenž mi umožňuje veškerou odbornou činnost a poděkování patří i mé rodině, protože její podpora byla pro můj vnitřní klid i organizační možnosti vzhledem ke studiu klíčová.

Klíčová slova (česky):

sociální pedagog, základní škola, sociální práce ve škole, pedagogika, profesní role, potřeba, důležitost role, pomoc, podpora,

sociální patologie, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, komunitní vzdělávání, legislativní ukotvení,

Šablony, financování, školní poradenské pracoviště

Klíčová slova (anglicky):

social pedagogue, elementary school, social work at school, pedagogy, professional role, necessity, the importance of the profession, help, support,

social pathology, Authority for Social and Legal Protection of Children, community education, legislative anchoring,

Templates, funding, school counselling centre

Abstrakt (česky)

Diplomová práce se zabývá rolí sociálního pedagoga na základních školách a pohledem spolupracujících aktérů na jeho žádanost, potřebnost a efektivitu při práci se žáky, rodinami a sociálními službami.

Sociální pedagog je v této souvislosti v práci prezentován jako profesionál, který ve školním prostředí podporuje vytváření vhodných, bezpečných a vyhovujících podmínek pro všechny žáky bez rozdílu. Sociální pedagog v rámci své depistážní činnosti totiž vyhledává a následně podporuje znevýhodněné žáky či žáky projevující se patologicky a rizikově s cílem dosáhnout pro ně podmínek potřebných ke změně jejich chování.

V teoretické části práce je představeno legislativní a teoretické ukotvení role sociálního pedagoga, kdy nezbytnou součástí práce je také poskytnutí bližšího pohledu na nedostatečné metodické vedení této pozice, která i přes svou nepopíratelnou efektivitu nemá zákonnou oporu, s čímž souvisí i její financování.

Dále jsou uvedeny spolupracující subjekty, a důvody jejich vzájemné spolupráce. Pozornost je také věnována podmínkám, jejichž splnění v kontextu školní edukace podporuje efektivitu práce sociálního pedagoga. V textu jsou prezentovány vzorové situace, na jejichž řešení se může sociální pedagog podílet, čímž je deklarována smysluplnost pozice sociálního pedagoga ve škole.

Závěr práce je věnován empirickému šetření zaměřenému na postoje respondentů k potřebnosti této profesní role, její efektivitu i důvody, proč by větší uplatňování této pozice na základních školách bylo přínosem.

Abstract (in English)

The diploma thesis deals with the role of the social pedagogue in primary schools and the view of the cooperating actors on its desirability, necessity and effectiveness in the work with pupils, families and social services.

In this context, the thesis presents the pedagogue as a professional who supports the creation of appropriate, safe and satisfactory conditions for all pupils in the school environment, without distinction. As a part of his depistige activities, the social pedagogue seeks out and then supports disadvantaged pupils or pupils displaying pathological and risky behaviour in order to achieve the conditions necessary for them to change their behaviour.

In the theoretical part of the thesis, the legislative and theoretical anchoring of the role of the social pedagogue is presented. The essential part of the thesis is also providing a closer look at the lack of methodological guidance of this position, which despite its undeniable effectiveness has no legal support, which is also related to funding.

Further, cooperating acteurs are listed, as well as the reasons for their mutual cooperation. Attention is also paid to the conditions, the fulfillment of which in the school education context supports the effectiveness of the work of a social pedagogue. In addition, exemplary situations where the pedagogue can participate are presented, which clearly explains the meaningfulness of the position of the social pedagogue in the school.

The conclusion of the thesis is devoted to an empirical investigation focused on the attitudes of the respondents on the importance of this role, its effectiveness and the reasons why the greater utilization of this position at elementary schools would be beneficial.

OBSAH

ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST	3
1 PŘEDMĚT A CÍL PRÁCE.....	3
2 AKTUÁLNÍ OTÁZKY ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČR SOUVISEJÍCÍ S PROFESÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	5
2.1 LEGISLATIVA A FINANCOVÁNÍ	10
2.2 KONTROLNÍ ORGÁNY	16
2.3 MOŽNOSTI ZMĚN V POJETÍ PROFESE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V ČESKÉ REPUBLICE	17
2.4 MOŽNOSTI UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ OBORU SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA	18
3 GENEZE PROFESE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	20
3.1 VZNIK A VÝVOJ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	20
3.1.1 <i>Historie sociální pedagogiky ve vybraných zemích .....</i>	<i>23</i>
3.1.2 <i>Aktuální pojetí sociální pedagogiky ve vybraných zemích.....</i>	<i>25</i>
3.1.3 <i>Sociální pedagogika v České republice .....</i>	<i>28</i>
4 SOCIÁLNÍ PEDAGOG Z HLEDISKA POTŘEBNOSTI.....	32
4.1 CHARAKTERISTIKA PRÁCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA A JEHO KOMPETENCE	32
4.2 DOSAVADNÍ ODBORNÉ TEXTY UPRAVUJÍCÍ POZICI SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA.....	36
4.3 SOCIÁLNÍ PEDAGOG JAKO PROSTŘEDEK POMOCI ŽÁKŮM NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE	39
4.4 SPOLUPRÁCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA S DALŠÍMI AKTÉRY ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	40
4.4.1 Vedení školy a vyučující.....	40
4.4.2 Školní poradenské pracoviště.....	41
4.4.3 Žáci a jejich zákonnými zástupci	45
4.4.4 Externí subjekty	47

EMPIRICKÁ ČÁST	49
5 VÝZKUMNÝ DESIGN	49
5.1 FORMULACE CÍLE A DÍLČÍCH CÍLŮ	50
5.2 APLIKOVANÉ VÝZKUMNÉ METODY	51
6 KÓDOVÁNÍ A KATEGORIZACE ZÍSKANÝCH DAT	53
7 VYHODNOCENÍ ZJIŠTĚNÝCH DAT	56
8 INTERPRETACE ZJIŠTĚNÝCH DAT	62
9 SHRUTÍ EMPIRICKÉ ČÁSTI	64
10 DISKUSE	65
11 ZÁVĚR	68
12 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	70
13 SEZNAM ZKRATEK.....	77
14 SEZNAM TABULEK.....	78
15 SEZNAM PŘÍLOH.....	I
PŘÍLOHA A – VZOR INFORMOVANÉHO SOUHLASU S ÚČASTÍ VE VÝZKUMU (A SE ZPRACOVÁNÍM OSOBNÍCH ÚDAJŮ)	II
PŘÍLOHA B – OTÁZKY ROZHOVORU	IV
PŘÍLOHA C – PŘEPISY ROZHovorŮ	V
PŘÍLOHA D – SOUHLAS S POSKYTNUTÍM OSOBNÍCH A CITLIVÝCH ÚDAJŮ XVIII	
PŘÍLOHA E – FORMULÁŘ VYHODNOCENÍ RIZIK ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ŽÁKA XIX	
PŘÍLOHA F – VZOR ZÁPISU VYHODNOCENÍ RIZIK ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ŽÁKA.....	XXII
PŘÍLOHA G – LETÁK PRO ŠKOLY O ZÁKLADNÍCH ČINNOSTECH SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA.....	XXVI
PŘÍLOHA H – PRINTSCREEN DOKUMENTU VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY PRO ŠKOLY ZAPOJENÉ DO VÝZVY NPO	XXVII

Předmluva

Název diplomové práce Potřebnost profese sociálního pedagoga na základní škole byl vybrán z několika důvodů. Rozhodující pro výběr tématu byla bezpochyby pracovní pozice autorky práce, která pracuje jako sociální pedagog na základní škole, což je i důvod jejího studia tohoto oboru – avšak to nebylo jedinou příčinou výběru tématu. Autorka práce je dále členkou Výkonné rady Asociace sociálních pedagogů, která se snaží nejen o legislativní ukotvení sociálního pedagoga do zákona (ideálně do zákona o pedagogických pracovnících) a do návazné legislativy, ale také o šíření povědomí o této podpůrné pozici a posile školního poradenského pracoviště; daná Asociace dále pořádá odborná setkání těchto profesionálů a snaží se o rozšíření jejich řad o kvalifikované a kompetentní odborníky z řad akademiků i profesionálů z praxe. Dalším důvodem výběru uvedeného názvu diplomové práce byla snaha o prokázání (případně vyvrácení) plošné potřeby sociálního pedagoga na každé základní škole v naší republice na základě analýzy dostupných zdrojů a empirického šetření.

Uvedená diplomová práce je členěna do čtyř kapitol v teoretické části, kde se více zaměřuje na samotnou roli sociálního pedagoga na základních školách, problematiku se zřizováním této pozice, ale také na jeho specifickou úlohu, především ve spolupráci s dalšími aktéry vzdělávání, jako jsou rodiny žáků škol a externí subjekty, tj. neziskové organizace, OSPOD, Policie, soudy, Střediska výchovné péče a další. Také popisuje aktuální otázky základního vzdělávání v České republice související se sociální pedagogikou a její samotný vývoj ve srovnání vybraných zemí a naší republiky. V empirické části je využita kvalitativní výzkumná metoda, otevřené rozhovory a expertní šetření s několika participanty, kteří profesně působí v oblasti pedagogiky, sociální pedagogiky nebo pracují s ohroženými dětmi. Autorka nejen využila kontaktů, které měla v rámci působení v ASOCP, také oslovila akademiky z oblasti sociální pedagogiky nebo vedení fakult, které tento obor nadále uskutečňují, ale i vedoucí pracovníky základních škol napříč republikou. Osloveni byli dále odborníci z řad organizací, jež se zabývají problematikou, se kterou pracuje i sociální pedagog, tj. ohroženými dětmi a sociální prací ve školství.

Cílem diplomové práce je poskytnutí bližšího pohledu na pozici sociálního pedagoga. Hlavním cílem empirické části této práce je ověření potřeby sociálního pedagoga na základních školách. Přepis rozhovorů je uveden v příloze, stejně jako autorkou vytvořené a v rámci její pracovní pozice využívané dokumenty či další texty.

Úvod

Vzdělávací systém České republiky a školství obecně je téma, které si zaslouhuje změny. Některé z nich se již uskutečňují, ať už jde o změnu a aktualizaci rámcových vzdělávacích programů (RVP) nebo o změny kvalifikačních předpokladů pedagogů či přidání nových pracovních pozic v rámci škol do zákona o pedagogických pracovnících¹, jako např. právě probíhající institucionalizace speciálních pedagogů a školních psychologů. Dále jsou v našem školském systému laickou veřejností diskutovány mnohé jiné změny a v širší společenské rovině můžeme hovořit o tom, že je zde snaha o jejich praktické zavedení. Z různých důvodů však k tomuto nakonec nedochází, jako je tomu např. u ukotvení pozice sociálního pedagoga, a to jak do katalogu prací nebo do samotného zákona. Sociální pedagog, jeho kompetence, hranice ani přesné metody práce nejsou uvedeny v zákoně o PP, ani v zákoně o sociálních službách. Veškerá činnost sociálního pedagoga (pokud na dané škole působí), se odvíjí od různých metodik vydaných městy nebo organizacemi, které se vesměs shodují, nebo zkušenostmi daných škol, což se odvíjí od přirozených rozdílných potřeb každé školy. S uvedenou problematikou spojenou s legislativou se pojí problematika financování pozice sociálního pedagoga, jenž bývá často v kompetencích vedení dané školy a k pozitivnímu ohodnocení bohužel nepřispívá ani fakt, že sociální pedagog je doposud v rámci různých projektů vymezován jako nepedagogický pracovník. Pokud jej škola financuje z vlastních zdrojů, může se stát, že je sociální pedagog² zařazen do tabulky nepedagogického pracovníka, čímž je jeho práce značně podhodnocená a jeho kvalifikace, kompetence, schopnosti i dovednosti nejsou tím pádem řádně oceněny.

Přítom sociální pedagog poskytuje školám komplexní, multidisciplinární, mezioborovou práci s žákem, jeho rodinou a poskytuje propojení tohoto se spolupracujícími subjekty, jako jsou např. Střediska výchovné péče či neziskové organizace. Úzkým spolupracujícím partnerem je pak pro sociálního pedagoga školní metodik prevence, se kterým spoluvytváří preventivní programy na školách a zaměřují se na děti ohrožené jak školním neúspěchem, tak i dalšími patologiemi s dopadem na celý výchovně-vzdělávací proces žáků. Nepopíratelnou výhodou sociálního pedagoga je také to, že se nejedná o učitelskou profesi, tedy oproti vyučujícím má prostor na to, aby s každým potřebným

---

¹ zkráceně též zákon o PP

² neformálně označován též jako „socped“

žákem, jeho rodinou či návaznými službami jednal bez ohledu na to, že se musí ohlížet na blížící se další vyučovací hodinu, kdy by musel jít učit.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Předmět a cíl práce

Zaměření práce na potřebnost profesie sociálního pedagoga na základní škole bylo vybráno proto, že základní škola je místo, kde děti tráví většinu svého dne. Vedle rodiny vnímá autorka školu jako druhý nejdůležitější a nejvíce ovlivňující aspekt v životě dětí v období, kdy se jejich postoje, myšlení i celkové osobnostní nastavení teprve formují. Právě v tomto období je možnost pracovat s jejich schopnostmi řešit obtížné životní situace, ať už v otázkách učení, kolektivu nebo dopadů na jejich vlastní prožívání týkající se primární i širší rodiny. Žáci v daném věku cca 6 až 15 let řeší nejednu otázku týkající se vlastní identity a vztahů, a to jak s vyučujícími, tak se spolužáky i vztah k sobě samým. Tyto a další otázky jsou záležitostí, které se každý jedinec učí a přejímá z velké části ze své primární rodiny, kde často nevědomky využívá své přejaté vzorce chování, osvojené způsoby řešení, včetně únikových strategií. Z uvedených důvodů školy čím dál častěji využívají sociální pedagogy, protože jako neučitelský odborník je plně kompetentní v otázkách vzdělávacích, výchovných, sociálních, psychologických, a i byrokratických. Tímto způsobem dochází ke stabilizaci žákova prožívání, ke změně jeho chování, ale také k působení na něj – jde o jistý transformační proces, který vyžaduje intenzivní působení a spolupráci jak vyučujících, tak rodiny žáka školy. Již v roce 1998 bylo známo, že škola neplní svou funkci za účelem čistého předání znalostí, nýbrž i další:

„Konstatuje se, že hlavním úkolem školy už nemůže být vyučování, protože dnešní rodina plní jen některé ze svých někdejších funkcí. Doporučuje se, aby škola ve zvýšené míře přebírala výchovnou roli, plnila funkce socializační.“³

Navzdory nevolím, které může myšlenka uvedená ve výroku způsobit, tj. tvrzení, že škola má plnit i roli socializační a výchovnou, tedy že částečně přebírá funkci rodiny, je zapotřebí dodat, že obdobná tvrzení a s nimi i dané myšlenky se do praxe dostávají jen pozvolna a jejich uplatňování a vymáhání bývá zdlouhavé a problematické, a to i přes to,

---

³ HAVLÍNOVÁ, Miluše. *Program podpory zdraví ve škole: rukověť projektu Zdravá škola*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-263-7, s. 29.

že rizika, která s sebou škola jako instituce přináší, mohou mít na děti – žáky školy dlouhodobý nebo i celoživotní dopad.⁴

„Zřejmě nejdůležitějším faktorem plně oprávněného požadavku humanizace školy není ideální rozvrh hodin ani modernizace vybavení školy či zefektivnění učebního plánu, ale určitě atmosféra školy (...).“⁵

Je evidentní, že základní škola se již nezaměřuje jen na předávání faktů, informací a vzdělání, nýbrž i na samotné schopnosti uplatnitelné v životě, tedy podstatný vliv má i klima školy, mezilidské vztahy, samotná osobnost a přístup učitelů nebo způsob řešení konfliktů, neboť v obdobné míře, jako je věnován prostor pro vzdělávání, by se ve škole měl klást důraz na výchovu. V současnosti již nepostačuje snaha jednotlivých vyučujících o řešení obtíží souvisejících s úspěšností žáků, jejich duševním zdravím nebo schopností řešit konflikty. Je proto zapotřebí mít ve škole kvalifikovanou osobu, která by tuto práci zastala celistvě, komplexně a dlouhodobě tak, aby práce v tomto duchu byla udržitelná, efektivní a přínosná. Zde přichází na řadu sociální pedagog, který ví, jakým způsobem vytvořit nebo najít takové podmínky, aby se stabilizovalo chování i prožívání žáka, které by mělo kladný vliv i na domácí prostředí a naopak. Lze věřit, že díky mezioborové a multidisciplinární práci sociálního pedagoga by každá škola dosáhla efektivnější, pozitivnější i dlouhodobější změny a tím i úspěšnosti žáků, nehledě na bezesporu kladný dopad na jejich okolí. Školy po sociálních pedagozích volají, ale jejich pozice je stále problematicky uchopitelná.⁶

Cílem této práce je proto poskytnutí bližšího pohledu, informování o pozici sociálního pedagoga. Hlavním cílem empirické části je pak ověření potřebnosti pozice sociálního pedagoga a jeho přínosu pro základní školu.

---

⁴ HAVLÍNOVÁ, Miluše. *Program podpory zdraví ve škole: rukověť projektu Zdravá škola*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-263-7, s. 55.

⁵ RÝDL, Karel. *Vybíráme školu pro svoje dítě*. Praha: Grada, 1993. ISBN 80-7169-032-5, s. 28.

⁶ IDNES.CZ. Školy chtějí více sociálních pedagogů [online]. 2022 [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/socialni-pedagog-skolstvi-asistent-pedagoga.A220807_183348_domaci_dyn

2 Aktuální otázky základního vzdělávání v ČR související s profesí sociálního pedagoga

Závazným dokumentem, kterým jsou základní školy povinny se řídit, je Rámcový vzdělávací program (RVP), který si následně upravují a pracují dle svého Školního vzdělávacího programu (ŠVP), který z RVP vychází.

Od roku 2005 prošel RVP několika změnami, celkem 12 opatřeními ministrů školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a v roce 2021 vydalo dané MŠMT revidovaný RVP pro základní vzdělávání, kdy cílem revize bylo modernizovat obsah vzdělávání tak, aby odpovídalo dynamice a potřebám 21. století. Školy mohly začít vyučovat dle svých školních vzdělávacích programů, jež byly upraveny dle nového RVP již od 1.9.2021, nejpozději musejí však zahájit výuku dle tohoto 1.9.2023 – mají tedy dva roky na případné změny a adaptaci směrem k tomuto revidovanému RVP. Součástí změny RVP je dle spolupráce MŠMT a NPI ČR (Národní pedagogický institut ČR) i rozdělení do tzv. Malé revize, tj. „(..) začlenění nové klíčové kompetence – digitální – a nového vzdělávacího oboru informatika. Informatika se zaměřuje především na rozvoj inforatického myšlení a na porozumění základním principům digitálních technologií. Digitální kompetence žáků v jednotlivých vzdělávacích oborech RVP ZV se bude rozvíjet podle toho, jak vývoj digitálních technologií zasahuje do jejich obsahů. Základním dokumentem, který odráží konkrétní přístup školy k těmto změnám, je inovovaný školní vzdělávací program.“⁷ a do tzv. Velké revize RVP základního vzdělávání, která vychází především ze Strategie 2030+⁸ která si klade za cíl „modernizovat vzdělávání tak, aby děti i dospělí obstáli v dynamickém a neustále se měnícím světě 21. století“⁹.

Kompletní revize RVP značí, že aktuální otázky základního vzdělávání v našem vzdělávacím systému si lze vyložit jako aktuální a akutní k řešení, neboť v době současné krize, ať už ekonomické či sociokulturní nebo jiných faktorů, které ovlivňují školní úspěšnost a další ohrožení působící na žáky, je jistě třeba na ni adekvátně, efektivně, a především obratem reagovat.

⁷ EDU.CZ. Co se mění v RVP [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/co-se-meni>

⁸ MŠMT.CZ. Strategie 2030+ [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

⁹ FRYČ, Jindřich, Zuzana MATUŠKOVÁ, Pavla KATZOVÁ, et al. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. ISBN 978-80-87601-46-4.

Uvedený dokument si klade hned dva primární cíle zaměřující se nejen na proměnu obsahu vzdělávání, ale také na snižování sociálních nerovností ve vzdělávání, kdy se dále řeší právě i podpora pedagogů, zvýšení důvěry a vzájemné spolupráce nebo navýšení odborných kapacit. Je tedy bezesporu, že uvedené může s přehledem zastat právě sociální pedagog.

K aktualitám můžeme i zařadit skutečnost, že dne 8.12.2022 vznikl také nově Učitelství kodex, což je profesní etický kodex pro pedagogické pracovníky, který by měl „usnadnit učitelům výzvy 21. století“. Problémem však je, že i přes tvrzení, že na něm spolupracovalo MŠMT, Učitelství platforma a další odborníci ve vzdělávání, s ním velmi mnoho učitelů nesouhlasí, a především zástupci Pedagogické komory tvrdí, že i když jsou největší spolek zastupující učitele u nás, nikdo je ke spolupráci nepřizval. Negativně také kodex podkresluje to, že není závazný ani vymahatelný, jedná se jen o jakési doporučení pro pedagogy, nikoliv pro žáky a jejich zákonné zástupce. Hodnocení kodexu ponechme však stranou, neboť i přes to, že P. Hewlit dne 9.12.2022 napsal, že „každý kodex, který se objeví v instituci, kde je již dlouholetá tradice, je vždy hrstí hřebíků do rakve zažitému systému a výmyslem někoho, kdo tradičním věcem nerozumí nebo chce vydělat“¹⁰, má kodex jistě svá pozitiva. Je tedy nutno mít na paměti, že se nelze zavděčit všem, byť lze souhlasit s tím, že tak veliké zastoupení, jakým učitelství profesie je, by si zcela jistě zasloužilo větší primární informovanost zainteresovaných osob, ať už o samotném záměru něco takového vytvořit, nebo i o průběžném dění. V učitelství kodexu¹¹ se uvádí, že:

- 1) „Učitel vytváří prostředí, ve kterém se každé dítě cítí bezpečně.
- 2) Učitel přijímá spoluodpovědnost za sebe a svět, v němž žije, a vede k tomu i své žáky.
- 3) Učitel uznává své kolegy a jejich profesní sebepojetí. Svoji výuku průběžně podrobuje reflexi a sdílí zkušenosti s ostatními kolegy.
- 4) Učitel respektuje práva rodičů a zákonných zástupců žáka, vnímá je jako partnery a naslouchá jim.

---

¹⁰ SEZNAM MEDIUM.CZ. Učitelství kodex je bezpodmínečnou kapitulací naděje pro normálního učitele [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://medium.seznam.cz/clanek/pavel-hewlit-ucitelstvy-kodex-je-bezpodminecnou-kapitulaci-nadeje-pro-normalniho-ucitele-690?fbclid=IwAR3-2Sm3hlffFDuu1JvcQNdN70gauus1mwoY-DEoFeQLLwALk2-iJduzbXU>

¹¹ UČITELSTVÝ KODEX.CZ [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://ucitelstvykodex.cz/>

- 5) Učitel je vnímavý ke kulturním a sociálním rozdílům společnosti, v němž působí.
- 6) Učitel kontinuálně usiluje o rozvoj své profesní odbornosti v souladu s nejnovějšími vědeckými poznatky.
- 7) Učitel připravuje děti na život ve stále se měnícím světě a soustavně zvyšuje jejich digitální kompetence.
- 8) Učitel pracuje udržitelně, a to s ohledem na své vlastní síly i životní prostředí.
- 9) Učitel nezneužívá svého postavení a nevystupuje vůči žákům z pozice moci.
- 10) Učitel propojuje vzdělávání ve škole s volnočasovými zájmy žáka.“

Kdo by namítal, že učitelský kodex nesouvisí se sociálním pedagogem, a tedy ani že tato kapitola nemá nic společného s tématem práce, je nutno oponovat, že kodex je velmi aktuální otázkou právě i pro sociální pedagogy. Pro sociálního pedagoga, ani paradoxně pro samotné učitele, není uvedený kodex závazný ani vymahatelný, avšak může být dobrým pomocníkem. Otázkou však zůstává, zda i zde neplatí, že kdo kodex chtěl, ten se jím dávno řídí, a kdo by ho potřeboval, ten se jím i tak řídit nebude. Sociální pedagog se však může obrátit – a do jisté míry obdobně jako sociální pracovník – na etický kodex sociálního pracovníka¹².

- 1) Každý pracovník plní své pracovní povinnosti zodpovědně a dle svého nejlepšího vědomí a svědomí.
- 2) Každý pracovník dbá na respektující vystupování jak k sobě, tak ke klientovi a procesu/zakázce.
- 3) Každý pracovník dodržuje standardy kvality péče a služeb organizace.
- 4) Každý pracovník dbá na zachování důstojnosti a soukromí klienta.
- 5) Každý pracovník zachovává individuální přístup ke klientovi.
- 6) Každý pracovník respektuje vlastní vůli klienta.
- 7) Každý pracovník zachovává mlčenlivost.
- 8) Každý pracovník vede klienta k samostatnosti, nepřebírá za něj zodpovědnost.
- 9) Žádný pracovník nesmí diskriminovat žádného klienta.

---

¹² ETICKÝ KODEX SSPČR [online]. 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspr.pdf

10) Žádný pracovník nevyužívá svého postavení, je neúplatný.

Takto zaměřených kodexů, ať v kratší nebo v rozsáhlejší formě, vzniklo do dnešního dne již několik, taktéž i pro pracovníky v sociálních službách nebo pro pracovníky v oblasti sociální práce či přímo OSPOD. Podstatou však zůstávají již zažitá základní stavební kameny, jež obecně tvoří pár výše uvedených principů, které jsou případně dále rozvíjeny a děleny (ve vztahu ke klientům, k zaměstnavateli, kolegům, odbornosti, společnosti i obecným etickým otázkám nebo konkrétněji definujícímu vztahu v případě konfliktu).

Uvedený původní etický kodex vytvořený Společností sociálních pracovníků ČR z roku 2006 funguje však obdobně jako RVP, tedy další, příbuzné profese z něj vychází. Sociální pedagogové nicméně svůj etický kodex zatím nemají, i když jeho vydání má v brzké době v plánu Asociace sociálních pedagogů (ČR).¹³ Právě proto, nebo možná kvůli tomu, že sociální pedagog není oficiálně pedagogem, ale ani sociálním pracovníkem, se ho učitelský kodex do jisté míry týká. A opět zde narážíme na problematiku spojenou s tím, že sociálního pedagoga nemáme kam zařadit, neb není legislativně ani učitelská profese, ale ani sociální služba.

Rýdl¹⁴ uvádí, že znaky dobré školy jsou např.:

- když ta dokáže v žácích posilovat pocit zodpovědnosti,
- když škola pro žáky zajišťuje záživné aktivity i atraktivní průběh výuky,
- když škola nezná vandalství, chaos či surovost,
- když se vyučující i žáci dobře znají a respektují vlastní i vzájemné diverzity,
- když má škola dobré klima,
- když si vyučující ani žáci neuvědomují, že jsou vlastně v organizovaném systému,
- když lze činnost společně plánovat apod.

Rýdl již v roce 1993, tedy v době, kdy svou publikaci vydal, popsal znaky dobré školy obdobně, jako tomu je např. v aktuálních trendech samotné výchovy i obecných vzdělávacích otázkách platných i v roce 2023. K takovým principům totiž aspiruje i např. tzv. Nevýchova¹⁵ v čele s Mgr. Et Mgr. Kateřinou Královou, jež je speciální pedagožka,

¹³ ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ, Z. S. [online]. 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://asocp.cz/>

¹⁴ RÝDL, Karel. *Vybíráme školu pro svoje dítě*. Praha: Grada, 1993. ISBN 80-7169-032-5, s. 95.

¹⁵ NEVÝCHOVA. O Nevýchově [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/>

učitelka, lektorka, ale také matka a manželka, a jejíž principy této metody jsou založeny na otevřené komunikaci a respektu jak k sobě, tak k druhým i k samotnému procesu, který mezi stranami probíhá. Tyto procesy a samotný respekt v nich zdůrazňuje ve školství i Robert Čapek¹⁶, tzv. Líný učitel, jenž je učitelem, lektorem i otcem, a navíc aktuálně i jedním z nejznámějších představitelů dnešní doby respektujícího přístupu v celém výchovně-vzdělávacím procesu. Čapek při svých pravidelných workshopech, seminářích, online konzultacích, ale i při svém psaní odborných knih klade důraz na komunikaci a nutnou kongruentní spolupráci všech aktérů ve školství, včetně rodin žáků, což uvádí i ve svém díle „Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace“ z roku 2013¹⁷.

Obdobných osobností, které patří mezi představitele, jež se zaměřují na rovný, podporující vztah jak ve výchově, tak i ve vzdělávání, známe několik, a to jak z historie, tak i současnosti.

Pro téma této práce je však důležitá příbuznost a navazující principy role samotného sociálního pedagoga v základní škole, kdy můžeme dále uvést např. Zdeňku Šíp Staňkovou,¹⁸ představitelku¹⁹ respektujícího přístupu k dětem a stejnojmenné knihy Děti jsou taky lidi (DJTL)²⁰. Ta hodnotí školní prostředí jako místo, kde vznikají traumata, a kde jsou děti fakticky bezmocné, což má dopad na jejich sebevědomí a „žití v módu oběti“, o čemž vytvořila i dokument Svobodné děti, jež byl i v červnu 2022 v kinech.

„Původní školní docházka vznikla pro výchovu poslušných vojáků a úředníků. Celá je od základu špatně.“

Staňková uvedeným tvrzením naráží na nerovný, nerespektující přístup k dětem, ať už ve školách nebo v rodinách, kdy velmi často také hovoří o systémových chybách a chybějící návazné péči v případě týraných či zneužívaných dětí. Sociální pedagog by v podobných případech nemohl již z principu zastat roli orgánu sociálně-právní ochrany

---

¹⁶ ROBERT ČAPEK. Lektor [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://robertcapek.cz/lektor/>

¹⁷ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.

¹⁸ DĚTI JSOU TAKY LIDI. Autorka [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://detijsoutakylidi.cz/author/admin/>

¹⁹ Během dubna 2023 Staňková rozšířila působení DJTL i do zahraničí, kde na stejném principu vytvořila projekt KAHT (Kids are humans too). Již vytvořené infografiky či videa obohacuje o titulky z různých zemí světa – Rusko, Finsko, Japonsko, Německo atd.

²⁰ ŠÍP STAŇKOVÁ, Zdeňka. *Děti jsou taky lidi: autentické příběhy, které vám budou povědomé: jak výchova a dětství formují naši dospělost*. [Praha]: Wild Cat Pictures in Motion, 2022. ISBN 978-80-11-01741-5

dětí, ale zcela jistě by v duchu předchozích myšlenek mohl zlepšit klima školy tak, aby se škola nestala místem, kde slovo dítěte nemá váhu, nebo by také mohl ze své pozice pomoci včas odhalit rizikové chování či další patologie, což by následně mohlo vést k adekvátní spolupráci s odborníky – tedy by se nečekalo až na vyeskalování negativismů, mnohdy až do tragických událostí. I zde je tedy evidentní jeho potřeba.

Dále nesmíme opomenout Ing. Štěpánku Cimlovou,²¹ učitelku, která se rozhodla prostřednictvím sociální sítě Tik Tok otevřít téma neadekvátního přístupu a alarmujících situací ve školství, nerespektujících učitelů a dalších pracovníků školy směrem k dětem, žákům, ale i rodičům. Cimlová působila ve veřejném školství, poté i v zahraničí a došla k závěru, že chyba není v ní, ale v českém vzdělávacím systému, založila proto vlastní soukromou školu a snaží se šířit osvětu o tom, jakým způsobem by se mělo ve školách budovat lepší klima tak, aby žáci měli zajištěny potřebné podmínky pro jejich adekvátní vývoj a ideální připravenost do života.

Všechny obdobné situace, kterými se uvedení jedinci zabývají, mají společného jmenovatele – komunikaci. Otevřenou komunikaci. A protože sociální pedagog působí jako mediátor mezi školou, pedagogy, žáky i rodinami a dalšími institucemi, je vhodnou potřebnou spojkou, která by efektivně dokázala uvedeným obtížím předcházet či je pomáhala řešit.

2.1 Legislativa a financování

Základním východiskem pro školství je u nás zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění účinném od 1.2.2022. Další zákony upravují různé situace, jako např. (řazeno chronologicky):

- zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění účinném od 30. 6. 2022,

- zákon č. 26/2022 Sb., o mimořádném ředitelském volnu a mimořádném vzdělávání distančním způsobem pro období epidemie onemocnění COVID-19 a o změně zákona

---

²¹ ŠTĚKÁNKÁ. O autorce [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://stekanka.cz/o-mne/>

č. 520/2021 Sb., o dalších úpravách poskytování ošetrovného v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii onemocnění COVID-19,

- zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů,

- zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace),

- zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů,

- zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením,

- vyhláška č. 317/2005 Sb., Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

a dále nespočet nařízení vlády (jako např. Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění účinném od 1. 9. 2022).

Ani v jednom z uvedených se však nevyskytuje sociální pedagog, stejně tak ani v katalogu prací. V České republice je odpovědným úřadem pro katalogy profesí MPSV²². Tento katalog se totiž řídí Mezinárodní klasifikací profesí (ISCO), která vznikla pro statistické účely a pro potřeby evidence a výzkumu pracovních sil. V této klasifikaci není sociální pedagogika uvedena jako samostatná profesní kategorie, ale jako jedna z činností v rámci sociálních a humanitních oborů. Pro legislativní vymezení profesí a náplní jejich práce se pak používá Národní soustava povolání (NSP)²³, která je závazná pro veřejnou správu a státní orgány. V této soustavě se sociální pedagog nenachází jako samostatné povolání, ale svou náplní práce aktuálně patří pod pozici sociálního pracovníka.

---

²² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Katalog zaměstnání [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/katalog-zamestnani>

²³ NÁRODNÍ SOUSTAVA POVOLÁNÍ. Odborné skupiny [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <http://www.nsp.cz/odborne-skupiny>

Významný vliv má v tomto kontextu i Národní pedagogický institut ČR (NPI), jež je přímo zřízený MŠMT, a ačkoli není kontrolním orgánem základních škol. Pro naši vzdělávací soustavu je nezbytným partnerem, neboť vytváří RVP, stará se o metodickou podporu škol a pedagogů a jejich cílené vzdělávání, zajišťuje přenos vzdělávacích trendů do školské praxe, ale také mapuje individuální potřeby regionů. Právě v této souvislosti se v roce 2022 NPI ve spolupráci s Asociací sociálních pedagogů (viz dále) zaměřil na obtíže a wellbeing žáků ve školách a byly domluveny takové kroky, které v jejich dalších fázích rozvoje přispějí ke zlepšení duševního zdraví pedagogů i žáků a dále poskytnou školám oporu při zavádění sociálních pedagogů do škol. Ve dnech 27.10., 29.11. a 15.12.2022 se tedy konaly schůzky se zástupci koordinátorů z NPI z různých oddělení v rámci Národního plánu obnovy (NPO) - Podpory rovných příležitostí²⁴, čemuž předcházelo několik individuálních rozhovorů se členy Výkonné rady ASOCP. V prvním pololetí roku 2023 též vznikly webináře pro školy zapojené do NPO s různými tématy, ASOCP lektorovala téma Sociální pedagog a žáci se sociálním znevýhodněním I.²⁵

Aktuálně i Technologická agentura ČR (TAČR) monitoruje a vyhodnocuje působení sociálních pedagogů v celé republice, aby ve spolupráci s NPI a jejich NPO v souvislosti se Strategii 2030+ a dalšími závaznými dokumenty ve spolupráci s EU předala získaná data MŠMT a MPSV. Tato data budou sloužit pro vymezení kompetencí a konečně ustálení pozice sociálního pedagoga tak, jak se v předchozích letech MŠMT a dalších několik vládních představitelů zavázalo.

Problémem však zůstává otázka samotného financování. Jak bylo řečeno, data se předávají MŠMT a MPSV, avšak oba resorty si v rámci mezioborové spolupráce představují náplň práce sociálního pedagoga odlišně, tedy z tohoto důvodu probíhá daný výzkum – MŠMT chce vědět, do jaké míry je toto v gesci MPSV a naopak. V této souvislosti se proto dne 6.1.2023 uskutečnila schůzka²⁶ s ministrem školství, prof. JUDr. Vladimírem Balašem, CSc., neboť ASOCP (a mnoho dalších, jak lze vidět z připomínkového řízení týkající se novely zákona o PP, čl. 37 se týká přímo argumentace MŠMT o nezařazení sociálního

---

²⁴ EDU.CZ. NPO – Podpora rovných příležitostí [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/npo/projekt-podpora-rovnych-prilezitosti/>

²⁵ Viz příloha H v rámci Implementace reformy 3.2.2 Národního plánu obnovy

²⁶ ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ, Z. S. Společné setkání s ministrem školství [online]. 2023 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://asocp.cz/wp-content/uploads/2023/01/Report-ASOCP-ze-setkani-na-MSMT-6.1.23.pdf>

pedagoga do tohoto zákona²⁷) usiluje o zařazení sociálního pedagoga do zákona o pedagogických pracovnících. Důvodů je několik, základní argumenty však ASOCP uvedla v Otevřeném dopise, jež adresovala právě ministrovi dne 5.10.2022,²⁸ čímž reagovala na argumentaci MŠMT ze dne 17.8., tedy:

„Zakotvením jakékoli pozice v zákoně o pedagogických pracovnících dochází toliko pouze ke stanovení kvalifikačních předpokladů pro vykonávání dané pozice; nikoli ke vzniku nároku na tuto pozici, nebo k úpravě financování pozice. Důvodem nezařazení sociálního pedagoga mezi pedagogické pracovníky je především nedostatek praktických zkušeností s touto pozicí. Pozice sociálního pedagoga byla podporována z OP VVV²⁹, avšak školy ji relativně málo využívaly a využití samotné se mezi jednotlivými školami velmi lišilo. V tuto chvíli tedy není pozice školským prostředím jednotně chápána a využívána. S postavením pedagogického pracovníka se pojí další pracovněprávní souvislosti, zejména s ohledem na stanovení a rozvržení pracovní doby. Především je pedagogický pracovník dle § 2 zákona o pedagogických pracovnících, koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě školského zákona. Vymezení přímé pedagogické činnosti, kterou by měl sociální pedagog vykonávat, je tak klíčové pro jeho zařazení mezi pedagogické pracovníky. Stanovení rozsahu přímé pedagogické činnosti bez dostatečné opory v předchozí praxi je pak velmi arbitrární a mohlo by vést k neefektivnímu využití pozice.

Pro tyto důvody MŠMT zatím nepovažuje za vhodné v tuto chvíli pozici sociálního pedagoga ukotvovat v zákoně. S vědomím významu pozice však bude její využívání na školách nadále podporováno a bude vyhodnocováno, jakou roli by sociální pedagog ve školách měl plnit. Naším záměrem je i nadále podporovat sociálního pedagoga v rámci zjednodušených projektů hrazených z ESF fondů, tzv. šablon, a to i v dalším období v novém operačním programu Jan Amos Komenský. Současně s realizací operačního programu bude

---

²⁷ ZÁKONY PRO LIDI. Vyhodnocení mezirezortního připomínkového řízení k návrhu zákona, kterým se mění zákon o PP [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/media2/file/2207/File52852.pdf?attachment-filename=7367106-2022-03-25-vyporadani-pripominek-7417154.pdf>

²⁸ ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ, Z. S. Otevřený dopis ministru školství [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: https://asocp.cz/wp-content/uploads/2022/10/Otevr%CC%8Ceny%CC%81-dopis-ministru-MS%CC%8CMT-k-novele-za%CC%81kona-563_2004.Sb_.pdf

²⁹ Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání, tedy předchůdce aktuálního OP JAK – Operačního programu Jan Amos Komenský

aktivně podporováno využívání této pozice ve školách a pozice bude využívána i v rámci specifické podpory škol, které navštěvuje vyšší podíl dětí nebo žáků se sociokulturním znevýhodněním v rámci Národního plánu obnovy (v tomto projektu bude v následujících 4 letech školám rozděleno 1,8 miliardy korun). Užší spolupráce se vzdělavateli, školami, Národním pedagogickým institutem (NPI) a MŠMT by měla přinést konkrétnější poznatky o tom, jak by měla být pozice využívána a povědomí o ní i jejím konkrétním obsahu a přínosu. Zároveň by byla systematicky poskytována podpora těmto školám při využívání pozice sociálního pedagoga, což by mělo přinést i praktické ověření její pozice a postavení v rámci týmu školy.

Za účelem efektivního využívání pozice sociálního pedagoga vznikne v rámci národního plánu obnovy metodická podpora ve spolupráci s NPI, včetně specifikace činností sociálního pedagoga ve školách. K vyjasnění v rámci praxe škol by nám měl pomoci také výzkum zaměřený na specializované činnosti ve školách, který byl nyní MŠMT zadán v rámci Technologické agentury České republiky, a na jehož základě bychom chtěli systém podpůrného týmu školy znovu promyslet a případně upravit. Předpokládáme, že mohlo dojít také k identifikování a specifikaci činností, které by mohl či měl zastávat právě sociální pedagog. Výsledky výzkumu bude mít MŠMT k dispozici ve druhém čtvrtletí roku 2023, v návaznosti na tato šetření a dále vyhodnocení podpory ze šablon bude vytvořen návrh inovace podpůrných a specializovaných činností ve školství, včetně případných legislativních změn, do 3 let. Využívání pozice sociálního pedagoga budeme průběžně vyhodnocovat a na základě těchto podkladů potom případně navrhnout jeho začlenění do pedagogického týmu školy, už s jasně definovaným obsahem činností a případně také plánu na zajištění jeho financování. Věříme, že tímto způsobem dojde jednak k podpoře a propagaci sociálního pedagoga a pochopení jeho významu a role ve školském systému České republiky.“

Z uvedené lednové schůzky vyplynula podpora pozice sociálního pedagoga, ale také obavy o způsoby financování s ohledem na aktuální napjatou situaci státního rozpočtu, ze kterého sociální pedagog není momentálně financován.

Aktuálně lze tedy sociálního pedagoga financovat jen několika málo způsoby:

- vybrané školy prostřednictvím projektu Podpora rovných příležitostí, projekt NPO 3.2.2,³⁰
- s pomocí Šablon II z OP VVV či ze Šablon I OP JAK (pro MŠ, ZŠ i SŠ),
- skrze tzv. balíček Pražana (využívá např. Praha 7),
- IKAP Pardubického kraje,
- skrze zřizovatele,
- z vlastních zdrojů,
- kombinace těchto možností.

Ani jedna možnost však negarantuje pozici využití jeho kompetencí v takovém rozsahu, v jakém by mohla, neboť konkrétní činnost sociálního pedagoga je např. v daných Šablonách uvedena velmi stroze, a to navzdory praxi či dosavadním odborným dokumentům upřesňující náplň práce této pozice. Dochází tak k tomu, že sociální pedagog je jakožto nepedagogický pracovník financován např. jako kuchařky a jiný nepedagogický personál školy, čímž je značně dehonestována jeho role a také degradováno jeho odborné hodnocení, případně je zařazen do tabulky jako sociální pracovník, kterým však není. Tyto možnosti, včetně kompetencí, začlenění do školního poradenského pracoviště či míry působení v rámci preventivních činností sociálnímu pedagogovi určuje ředitel, což není ani adekvátní, natož ideální, neboť každá pozice působící ve škole, potažmo vykonávající přímou práci s dětmi, by měla mít své jistoty – a to jak pro samotný výkon své práce, tak i pro své místo mezi ostatními kolegy; nemluvě o benefitech, jako např. počet dnů dovolených, studijního volna apod., jako má např. metodik prevence, jež je pro sociálního pedagoga úzkým partnerem. Jak je psáno níže, v závěru práce, pedagogickým pracovníkem může být i pracovník v sociálních službách, tedy otázkou zůstává, jaké jsou pravé důvody dosavadního nezařazení sociálního pedagoga do zákona o PP.

---

³⁰ Ke dni 17.4.2023 si podporu sociálního pedagoga v rámci Podpory rovných příležitostí vybralo celkem 76 škol za celkové náklady 82 250 815 Kč, zdroj: spolupráce ASOCP s NPI.

2.2 Kontrolní orgány

Adámková se domnívá, že nezbytnou součástí každé řídicí činnosti je kontrola, která se realizuje na všech úrovních tak, aby se spolupodílela na dosahování cílů, ke kterým dané činnosti směřují.³¹

Pro základní školství platí několik hierarchicky daných orgánů, jež mají za cíl kontrolovat činnost základních škol:

- 1) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), jež přímo zřizuje
- 2) Českou školní inspekci (ČŠI),
- 3) Zřizovatele škol a územně samosprávních celků – obce (svazky obcí), kraje, registrované církve a náboženské společnosti a soukromé fyzické či fyzické osoby.

Uvedené jsou jak kontrolní, tak i koncepční orgány, jež se zaměřují jak na ověřování způsobu financování, tak i na samotné působení (základních) škol, což jim ukládá školský zákon. I v ČŠI se aktuálně – a s jistotou se nedá říct, zda je to záměr s ohledem na modernizaci RVP – řeší i větší efektivita samotných kontrol, respektive jejich záměr a účelnost, včetně následných opravných postupů. Samotná ČŠI k tomuto ve spolupráci s kraji a vybranými fakultami pořádá i semináře³² zaměřené na informovanost o činnosti samotné ČŠI, seznámení s jejími metodami, ale také i možnosti zpětné vazby pro zvyšování kvality vzdělávání. V květnu 2022 vydala ČŠI publikaci zabývající se „nejdůležitějšími charakteristikami české vzdělávací soustavy na úrovni okresů v kontextu dat České školní inspekce, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Českého statistického úřadu a dalších veřejných institucí“. Jedná se o soubor jevů, jež je zobrazen v mapách a datech a srovnává napříč okresy, ale i doprovodné analýzy a jejich rozdílnosti,

---

³¹ ADÁMKOVÁ, Petra. *Právní regulace financování školství, vědy a výzkumu*. Brno: Tribun EU, 2009. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-677-2, s. 114.

³² UČITEL 21. Hodnocení a kontrola kvality a efektivity vzdělávání v ČR [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.ucitel21.cz/post/hodnocen%C3%AD-a-kontrola-kvality-a-efektivity-vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-v-%C4%8Dr>

kteřé následně publikace dále vysvětluje.³³ Publikace je velmi obsáhlá, v elektronické verzi³⁴ se od strany 58 věnuje průběhu vzdělávání v základních školách a celkem detailně hodnotí různé aspekty, které mají vliv na celý výchovně-vzdělávací proces.

2.3 Možnosti změn v pojetí profesie sociálního pedagoga v České republice

Řešením uvedeného by vedle již řečeného zakotvení pozice do zákona o PP bylo také zavedení pozice do katalogu prací, kde tato profesie taktěž chybí a do návazné legislativy, s ohledem na nutné kvalifikační předpoklady – tedy do zákona o sociálních službách, neb aktuální kvalifikační předpoklad pro výkon profesie sociálního pedagoga je minimálně vyšší odborné studium v oboru sociální práce nebo sociální pedagogika (bez přidruženého poradenství, které nabízí např. UPOL³⁵).

Jistě by bylo záhodno vymezení kompetencí tohoto profesionála, neboť i když se jeho odbornost překrývá a nutně souvisí s prací metodika prevence, není možné, aby i nadále vedení školy nebylo srozuměno s jeho vlastní činností navzdory tomu, že o tomto již existuje několik publikací, byť nedokonalých, i nespočet praxe.

Jako minimální autorka práce považuje šíření osvěty mezi laickou, ale i odbornou veřejnost, s čímž má pomoci nejen již uváděná ASOCP, ale také spolupráce s organizacemi napříč republikou, které se zabývají obdobnou problematikou:

- Nadace Sirius,
- Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV),
- Locika,
- Semiramis,
- Člověk v Tísni,
- Asociace ředitelů základních škol,
- Asociace učitelů v sociální pedagogice
a mnoho dalších.

---

³³ LEBEDA, Tomáš, Jakub LYSEK, Daniel MAREK, et al. *České školství v mapách: prostorová analýza podmínek, průběhu a výsledků předškolního, základního a středního vzdělávání*. Praha: Česká školní inspekce, 2022. ISBN 978-80-88087-86-1.

³⁴ ČŠI. *České školství v mapách* [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Elektronicke-publikace/2022/Ceske_skolstvi_v_mapach/html5/index.html?pn=5

³⁵ Univerzita Palackého v Olomouci, pedagogická fakulta

Dalším přínosem by bezpochyby v rámci prestiže profese bylo, kdyby každá škola mohla tohoto pracovníka obsadit bez nutnosti obhajování jeho potřebnosti, jako tomu je dosud – v Šablonách se sociální pedagog a nárok na něj (výše úvazku, budget na jeho plat aj.) odvíjí od velikosti školy, v NPO jsou vybrány jen lokality se zvýšeným počtem žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Možnost financování zřizovatelem je až na posledním místě proto, že v současné době celorepublikové či dokonce celoevropské krize je personální financování na škole leckdy až na posledním místě a město či jiný subjekt, jež základní školu zřizuje, má zkrátka jiné priority než zavést do své školy pozici, o které se plošně aktuálně tvrdí, že je prospěšná,³⁶ ale z hlediska legislativy je její plošné zavedení nejisté. S touto otázkou souvisí též benefity a náročná argumentace s Ministerstvem financí, které oponuje právě velikými náklady na personální pozici. Ovšem podíváme-li se, jaké pozice se do zákona o PP aktuálně dostávají, lze se dále jen snažit o prokázání potřebnosti sociálního pedagoga na národní úrovni.

2.4 Možnosti uplatnění absolventů oboru sociální pedagogika

Z uvedených důvodů a nejistot pozice sociálního pedagoga absolventi tohoto oboru našli velmi často – vedle výkonu sociálního pedagoga ve škole – své uplatnění v oblastech sociální práce nebo sociálních služeb.

Absolvent sociální pedagogiky má totiž obdobné dovednosti a vzdělání, jako pracovník na níže uvedených pozicích, jež zveřejnil Informační systém Infoabsolvent od NPI³⁷:

- dětské domovy mládeže,
- volnočasové skupiny pro děti a mládež,
- výchovné ústavy a dětské domovy,
- oddělení sociálně-právní ochrany dětí,

---

³⁶ IDNES.CZ. Školy chtějí více sociálních pedagogů [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/socialni-pedagog-skolstvi-asistent-pedagoga.A220807_183348_domaci_dyn

³⁷ INFOABSOLVENT. Profil absolventa oboru sociální pedagogika [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/ProfilAbsolventa/7532N06/Socialni-pedagogika>

- koordinátor a metodik výkonu sociálních služeb,
- kontaktní pracovník v sociálních službách,
- koordinátor či pracovník pečovatelské služby
- asistent probační a mediační služby,
- odborný referent územně správného celku pro národnostní menšiny,
- pracovník samosprávy pro sociální služby
- v oblasti školství na pozici vychovatel, asistent pedagoga či pedagog volného času apod.

Kromě výše uvedeného absolventi po vystudování daného oboru disponují dovednostmi jako absolventi oborů uvedených v zákoně o sociálních službách.³⁸

V roce 2023 se obor sociální pedagogika dá studovat na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně (Fakulta humanitních studií), Ostravské Univerzitě (Pedagogická fakulta), Masarykově Univerzitě (Pedagogická fakulta), Univerzitě Palackého v Olomouci (Pedagogická fakulta)³⁹, Univerzitě Hradec Králové (Pedagogická fakulta), Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích (Pedagogická fakulta), Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (Pedagogická fakulta) a na Univerzitě Karlově (Husitská teologická fakulta). Praha jako jediné město z uvedených nenabízí magisterské studium, to bylo možné jen do roku 2021 na Filozofické fakultě UK.

---

³⁸ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách [online]. 2023 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

³⁹ Na dané fakultě lze studovat obory sociální pedagogika – specializace Projektování a management, sociální pedagogika – specializace Výchovné poradenství, sociální pedagogika – specializace Prevence sociálně patologických jevů a sociální pedagogika – specializace Výchova ve volném čase.

3 Geneze profese sociálního pedagoga

3.1 Vznik a vývoj sociální pedagogiky

Sociální pedagogika, stejně jako náplň práce sociálního pedagoga, znamená široké spektrum činností, které nelze definovat jedním jediným bodem.

Kraus uvádí, že sociální pedagogika se zabývá především⁴⁰:

- „a) vlastní výchovná činnost (především spojená s ovlivňováním volného času),
- b) sociální výchovná práce v nejrůznějších výchovných zařízeních včetně škol,
- c) činnost reedukační, resocializační (včetně penitenciární a postpenitenciární péče),
- d) činnosti poradenské, depistážní,
- e) organizování různých akcí (táborů, kurzů apod.),
- f) tvorba programů, projektů,
- g) vzdělávání (výchovných a sociálních pracovníků) a osvěta (rodičovské veřejnosti),
- h) vědecko-výzkumná činnost (v rámci resortních institucí, vysokých škol, občanských sdružení apod.)“

Sociální pedagog je pak dle Krause specializovaný odborník, který je „teoreticky, prakticky i koncepčně vybaven pro záměrné působení na osoby a sociální skupiny především tam, kde životní způsob, životní praxe těchto jednotlivců či sociálních skupin se vyznačuje destruktivním či nekreativním způsobem uspokojování potřeb a utváření vlastní identity.“⁴¹ Sociální pedagog by tedy měl mít dvojí působnost, jak z jeho názvu i logicky vyplývá – tedy jak sociální, kdy se orientuje v sociální problematice, událostech, dění i možných řešeních a pedagogickou, která mu pomáhá vytvářet schopnosti vedoucí k uplatňování svých způsobů řešení při práci s jednotlivci i skupinami.

Abychom pochopili současnou podobu sociální pedagogiky, je třeba nahlédnout na její vznik a vývoj. Chceme-li se proto podívat na úplný vznik sociální pedagogiky, je

---

⁴⁰ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2, s. 15.

⁴¹ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2, s. 34.

třeba jít o několik tisíciletí zpět. Není třeba dělat kompletní přehled všech důležitých historiků, jen si zde uvedeme pár nejvýznamnějších.

Tehdejší filozofové se zaměřovali na vzdělávání a výchovu v celé společnosti, kdy se např. řecký filozof Demokritos zabýval otázkami mravnosti a celkovým významem výchovy a byl přesvědčen, že člověk i příroda jsou ovlivňovány stejnými zákonitostmi.⁴² Dále víme, že Platón, tedy jeden z nejdůležitějších filozofů v Antice kladl taktéž důraz na výchovu, její funkce a i vliv na uplatnění jedince ve společnosti, což byl dle Platóna cíl výchovy.⁴³ Taktéž udával, že cesta za výchovou i vzděláním počíná narozením a trvá až do dospělosti, proto měl také za to, že do 6 let věku je jako nejvhodnější výchovný prostředek hra a od 6 let věku je pak nejúčinnější forma výchovy učení, kdy výstupem vyučování je kázeň a mravnost.⁴⁴ Z téhož období lze chápat i pohled Aristotela, který vnímal, že lidská podstata je v jeho společenském bytí s dalšími lidmi ve společnosti, kde stát nebo dané společenství vytvářelo výchovné nástroje i celý systém pro děti i mladistvé. Mezi římské filozofy, kteří se zabývali sociálními a výchovnými otázkami, můžeme zařadit např. Senecu, který se zaměřoval na sociální problémy, sociálně pedagogické myšlení a řešení takových problémů.⁴⁵

Ve středověké době se propojovala vzdělanost na úrovni univerzit s vírou, ve fázi vývoje a poté rozvoje byla i péče o chudé, nemocné a nemohoucí, následně i o sirotky a chudé děti. Křesťanská vize vycházející jak ze Starého, tak i Nového zákona položila základ sociálnímu učení založeného na náboženské lásce k bližnímu svému.⁴⁶ Také T. Akvinský psal o společenském postavení k chudým občanům, neboť považoval chudobu za nezbytnou část společenské hierarchie.⁴⁷

Naopak v době renesance se společnost od Boha odklonila k podstatě člověka a byl kladen důraz na individualitu výchovy každého jedince.⁴⁸ Z tohoto období je nutno zdůraznit

---

⁴² HRONCOVÁ, Jolana, Ingrid EMMEROVÁ a Blahoslav KRAUS. *K dějinám sociální pedagogiky v Evropě*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2008. ISBN 9788074140723, s. 10.

⁴³ KNOTOVÁ, Dana. *Úvod do sociální pedagogiky: studijní texty pro studenty oboru sociální pedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7077-6, s. 11.

⁴⁴ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5, s. 12.

⁴⁵ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5, s. 13.

⁴⁶ HRONCOVÁ, Jolana, Ingrid EMMEROVÁ a Blahoslav KRAUS. *K dějinám sociální pedagogiky v Evropě*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2008. ISBN 9788074140723, s. 20.

⁴⁷ KNOTOVÁ, Dana. *Úvod do sociální pedagogiky: studijní texty pro studenty oboru sociální pedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7077-6, s. 11.

⁴⁸ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3, s. 10.

pohled zástupce sociální pedagogiky Thomase More, protože ten se domníval, že vznik a následný rozvoj uspořádané společnosti je možný jedině za přítomnosti výchovy, která je tím pádem hlavním nástrojem.⁴⁹ Z pohledu sociální pedagogiky je také zajímavý názor J. L. Vivese, který se domníval, že problematika chudoby a péče o chudé má být záležitostí nikoli církve, ale státu.⁵⁰

Z doby humanismu nesmíme také zapomenout na J. A. Komenského, který svými postoji a názory v mnoha ohledech ovlivňuje společnost i školství dodnes. Ten vnímal výchovu nejen jako prostředek pro kultivaci jedince, ale i jako způsob nápravy celého světa, kdy veliký důraz kladl na výchovný vliv prostředí. Svě vnímání opíral o pedagogiku a zároveň ji obohacoval o své stále aktuální názory, že výchova a vzdělání náleží všem, bez rozdílu.⁵¹

Procházka⁵² dále uvádí několik autorů z dob osvícenství, kdy můžeme uvést několik jmen, které svou dobu ovlivnily nejvíce, jako např. J. J. Rousseau. Ten věřil, že celé lidstvo vzděláváním do určité míry degeneruje, umění také příliš neholdoval a svůj pohled na téma výchovy rozepsal do svého díla „Emil čili o výchově“, kde uváděl, že přirozená výchova je v rozporu se společenským uspořádáním. Rousseau spolu s Voltairem až hystericky přemýšleli o nerovnostech, nedostatcích, chudobě i o riziku ztráty práv jedince.

Během 19. století se sociálně pedagogické myšlení ve světě vyvíjelo a více se prosazovalo jak v teoretickém, tak i praktickém směru. V pedagogickém románu „Linhart a Gertruda“ poukazuje J. H. Pestalozzi na to, jak dokáže vliv prostředí změnit člověka i jeho cesty životem, ve své další publikaci „Jak Gertruda učí své děti“ zveřejňuje svůj pohled na kombinaci výchovy a školy. V jeho smýšlení můžeme vyčíst soulad mezi racionem (rozumová výchova), srdcem (mravní výchova) a praxí (pracovní výchova).⁵³

Samotné slovní spojení „sociální pedagogika“ se poprvé objevilo přibližně v roce 1850, a to v Německu, ale kdo je autorem tohoto označení je předmětem spekulací.

---

⁴⁹ KNOTOVÁ, Dana. *Úvod do sociální pedagogiky: studijní texty pro studenty oboru sociální pedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7077-6, s. 11.

⁵⁰ KÁDNER, O. (1920). *Obecná pedagogika*. Praha: Spolek posluchačů filozofie, s. 147.

⁵¹ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3, s. 10.

⁵² PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5, s. 32.

⁵³ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5, s. 34-39.

Schilling⁵⁴ uvádí, že v roce 1848 jej zavedl K. Mager, avšak Hroncová⁵⁵ nebo Klapilová⁵⁶ uvádějí, že F. A. Diesterweg použil poprvé toto spojení ve své pedagogické publikaci s názvem „Rukověť vzdělání pro německé učitele“, protože čtvrté vydání z roku 1850 obsahuje v seznamu literatury část s názvem „Spisy o sociální pedagogice“, ale sociální pedagogika v publikaci není blíže definována, více F. A. Diesterweg ve svém díle sociální pedagogiku neupřesňoval. Přesto však vytvořil nové označení „sozial-pädagogik“, čímž evidentně definitivně a oficiálně propojil sociální a výchovné zaměření.

3.1.1 Historie sociální pedagogiky ve vybraných zemích

V návaznosti na předchozí kapitolu je zřejmé, že Německo patří z historického hlediska k oblastem, kde se sociální pedagogika nejvíce rozvinula, taktéž proto je nám z této země známo jméno P. Natorp, který je uváděn jako zakladatel sociální pedagogiky.⁵⁷ Natorp totiž věřil, že „pod vlivem výchovy a ušlechtilé morální koncepce se bude celý svět postupně zdokonalovat a povede k vytoužené lidské jednotě“.⁵⁸ Mezi země, kde je dnes nejvíce rozvinutá sociální pedagogika, můžeme řadit jak zmíněné Německo, ale také i naše sousední Polsko či Slovensko. Dále také i Španělsko, Latinskou Ameriku nebo severské státy, jako jsou Finsko či Norsko.

Polská sociální pedagogika se začala tříbit jako samostatná disciplína v roce 1908, kdy o rok později vznikla i publikace „O problémech sociální pedagogiky“. Toto období až do konce druhé světové války je v Polsku označováno jako období sociálně výchovné praxe, vznikaly sociálně pedagogické monografie, sborníky i články. H. Radlińská pak rozdělila sociální pedagogiku na tři hlavní směry, tj. oblast dějin sociální a osvětové práce, osvětu dospělých a teorii sociální práce a dále vytvořila velmi důležitou koncepci, kdy definovala

---

⁵⁴ SCHILLING, J. (1999). Sociální práca. Hlavné smery vývoja sociálnej pedagogiky a sociálnej práce. Trnava: SAP-Slovak Academic Press, s. 109.

⁵⁵ HRONCOVÁ, Jolana, Ingrid EMMEROVÁ a Blahoslav KRAUS. *K dejinám sociálnej pedagogiky v Európe*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2008. ISBN 9788074140723, s. 84

⁵⁶ KLAPILOVÁ, Světlá. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1996. ISBN 8070676698, s. 18.

⁵⁷ KNOTOVÁ, Dana. *Úvod do sociální pedagogiky: studijní texty pro studenty oboru sociální pedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7077-6, s. 13.

⁵⁸ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3, s. 11.

roli pedagoga při změně a vlivu prostředí.⁵⁹ Mezi další významné autory můžeme v Polsku řadit i S. Karpowicza, jež se snažil o objektivní formování pedagogiky bez toho, aniž by se výchovný proces chápal jako trvajících volnost. Dalším důležitým polským sociálním pedagogem byl R. Wroczyński, který k sociální pedagogice přidal ve svém díle „Úvod do sociální pedagogiky“ oblast profylaxe, tj. neutralizace ohrožení a podpora rozvoje pozitivních podnětů a oblast volného času čili oblast kompenzace.⁶⁰

Jeho zkoumání prostředí a následné vlivy utvořili společně jeho definici tohoto oboru:

„Sociální pedagogika, opíraje se o empirická zkoumání, tedy o zkušenost, rozebírá výchovné vlivy, které vycházejí z prostředí, a určuje zásady organizování prostředí z hlediska potřeb výchovy.“⁶¹

Jeho dílo „Pedagogika społeczna“ bylo v roce 1968 přeloženo do slovenštiny, dostalo název „Sociálna pedagogika“ a ovlivnilo i tehdejší Československou socialistickou republiku.

U našich dalších sousedů, tedy právě na Slovensku, se sociální pedagogika zpočátku utvářela souběžně s oborem u nás, kdy spolu představitelé sociální pedagogiky z obou zemí spolupracovali. Z osob, které víme, že mají na svědomí začátky rozvoje oboru v této oblasti, můžeme jmenovat např. S. Tešedíka, který rozvíjel sociálně pedagogické myšlení, A. Jurovského, K. Gallu, O. Baláže či J. Čečetku. Situace okolo O. Baláže je o to více paradoxní, neboť ten se sociální pedagogice začal více věnovat na základě předkladu uvedeného polského díla od R. Wroczyńskiego. Následně definoval sociální pedagogiku jako pedagogickou disciplínu „ktorá na základe exaktných poznatkov rieši vzťahy výchovy a spoločnosti (sociálneho prostredia), podieľa sa na vymedzovaní cieľov výchovy, skúma výchovné aspekty socializačných procesov a prispieva k utváraniu a rozvoju osobnosti vo výchovno-vzdelávacom procese v rodine, škole a vo voľnom čase, ďalej v záujmovej a pracovnej činnosti“, v roce 1981 od něj pak vyšla práce s názvem „Sociální aspekty

⁵⁹ HRONCOVÁ, Jolana, Ingrid EMMEROVÁ a Blahoslav KRAUS. *K dejinám sociálnej pedagogiky v Európe*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2008. ISBN 9788074140723, s. 99-100.

⁶⁰ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5, s. 51.

⁶¹ Wroczyński, R. (1966). *Pedagogika społeczna*. Warszawa: P. W. N., s. 46.

výchovy“, která více vymezuje samotnou sociální pedagogiku i její zařazení mezi pedagogické vědy, než jeho předešlá studie z roku 1978 s názvem „Sociálna pedagogika v systému pedagogických vied“.⁶² U uvedeného dalšího představitele, J. Čečetky, Bakošová⁶³ uvádí, že J. Čečetka svými díly „Mezilidské vztahy a seskupování mládeže“ a „Sociologie v pedagogice“ vnesl do pedagogiky sociologii. Ve svých publikacích kladl velký důraz na výchovu, její vlivy, funkce, faktory a podmínky výchovy ve společnosti a uvedeným propojením tak zdůrazňoval, že společnost jako celek z výchovy nejen pochází, ale také že výchova je společností podmíněná, že na ní závisí samotný výsledek celistvého výchovného procesu. Dalším představitelem oboru sociální pedagogika na Slovensku je univerzitní profesor Univerzity Komenského v Bratislavě, A. Jurovský, který publikoval významná sociálně pedagogická díla „Soulad v rodinném životě“ a „Dítě a disciplína“, kdy řešil kvalitu rodičovství, vliv na výchovu nebo vliv vrstevníků.

3.1.2 Aktuální pojetí sociální pedagogiky ve vybraných zemích

V 90. letech byla v Polsku založena Knihovna sociálního pracovníka v nakladatelství ve Varšavě (aktuálně patří pod nakladatelství v Katovicích). V roce 2001 vznikla „Pedagogika Społeczna“, které o dva roky později začala vycházet pravidelně a stal se z ní čtvrtletní odborný magazín, který vydává Skupina sociální pedagogiky Komise pedagogických věd Polské akademie věd; obdobně čtvrtletně vychází v Polsku od roku 2008 i „Auxilium Sociale Novum“.⁶⁴

V Polsku aktuálně neexistuje přímo metodicky vedená a ukotvená profese sociálního pedagoga, ale v dané zemi existují vybrané sociálně pedagogické pozice⁶⁵ - pedagog

---

⁶² BALÁŽ, O.: Sociálna pedagogika – problémy a perspektívy. *Pedagogická revue*, 43, 1991, ISSN 1335–1982, s. 610.

⁶³ BAKOŠOVÁ, za kol. Sociální pedagogika. 1. vyd. Bratislava: Svornosť, 2005, 165 s. ISBN 80-10-00485-5, s. 7.

⁶⁴ WINNICKI R., I. Stav, potřeby nebo též fenomén polské sociální pedagogiky v období transformace. *Tématické okruhy knižních prací (1989—2008). Sociální pedagogika ve střední Evropě: současný stav a perspektivy: sborník příspěvků z mezinárodní konference: Brno*. Brno: Institut mezioborových studií, 2010. ISBN 978-80-87182-08-6, s. 496-502.

⁶⁵ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA: pojetí oboru a profesie u studentů a sociálních pedagogů v České republice. Lorenzová J., Komárková T. 2019, s. 91. [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/337305038_Socialni_pedagogika_pojeti_oboru_a_profese_u_studentu_a_socialnich_pedagogu_v_Ceske_republice/fulltext/5dd012d7a6fdcc7e138762b9/Socialni-pedagogika-pojeti-oboru-a-profese-u-studentu-a-socialnich-pedagogu-v-Ceske-republice.pdf.

animacii kulturalny⁶⁶ nebo pedagog medialny⁶⁷. V polských základních školách neexistuje sociální pedagog jako samostatný odborník působící ve školství, je tam však zavedena pozice školního pedagoga, tzv. pedagog szkolny, neboť označení pedagog je tam spojováno s poradenskou činností a sociální problematiku školy. Takovýto odborník je v polské zemi ukotven od roku 1975 a jeho činnosti jsou vymezeny celkem specificky, jako např. vyhledávání a rozpoznávání individuálních potřeb žáků, zaměřování na zjištění příčin školního neúspěchu, prevence rizikového chování žáků, nastavení vhodného způsobu pomoci, podpora rodičů i žáků při řešení speciálních vzdělávacích potřeb a spolupráce s dalšími organizacemi např. při výchovných problémech či řešení krizových situací.⁶⁸ Když totiž absolventi oboru sociální pedagogika dokončí studium sociální pedagogiky, jsou sice sociálními pedagogy, ale v Polsku taková profese vlastně neexistuje.

V uvedené zemi je totiž oblast sociální práce chápána jako velmi široký pojem: teorie sociální práce, práce v sociální sféře, teorie komunitní práce, sociální práce s dětmi atp. Obecně lze říct, že v Polsku je sociální pedagog považován za tzv. pracownik socialny, tedy sociálního pracovníka, neboť sociální pedagogika je chápána jako souborem metodologických teorií a akademickou disciplínou.⁶⁹ Uvedená problematika s legislativním propojováním se sociální prací je tedy obdobná jako v ČR.

Na Slovensku je sociální pedagog legislativně ukotven ode dne 1.9.2008, kde je zařazen do zákona č. 245/2008,⁷⁰ Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, §107, který také sociální pedagogy řadí mezi další složky prevence a výchovného poradenství a dále je uváděn v zákoně č. 138/2019,⁷¹ Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch

---

⁶⁶ Animačně-kulturní pedagog

⁶⁷ mediátor

⁶⁸ KAWULA, S. Pedagogika społeczna i jej miejsce wśród nauk pedagogicznych. In KAWULA, S. Pedagogika społeczna: Dokonania-aktualność-perspektywy. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2009. ISBN 978-83-7611-339-5, s. 104-106.

⁶⁹ Calderón, J. M. La profesión de la Educación Social en Europa: Estudio comparado. Barcelona: Consejo General de Colegios de Educadoras y Educadores Sociales. 2013. s. 25 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.eduso.net/res/pdf/19/tprofeseu.pdf?fbclid=IwAR08AfQLTTQua2Ywx4iGA2NrXOGGiw-cWa72lKsG4dFupVkJ7ERTDCwRA5s>.

⁷⁰ ZÁKONY PRE ĽUDÍ.SK. Zákon č. 245/2008 Z. z. Zákon o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-245>.

⁷¹ ZÁKONY PRE ĽUDÍ.SK. Zákon č. 138/2019 Z. z. Zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2019-138>.

a o změně a doplnění některých zákonů v znění neskorších předpisů, § 23 a § 27, odst. 2), kde je sociální pedagog chápán jako odborník pracující se žáky ohroženými sociálně patologickými jevy či sociálně znevýhodněným prostředím tak, jako tomu obdobně usilujeme u nás, detailně je pak jeho role v uvedeném odstavci popsána jako „sociální pedagog vykonává odborné činnosti v rámci prevence, intervence a poskytování poradenství zejména pro děti a žáků ohrožených sociálně-patologickými jevy, z sociálně znevýhodněného prostředí, drogově závislých nebo jinak znevýhodněných dětí a žáků, jejich zákonných zástupců a pedagogických zaměstnanců škol a školských zařízení. Sociální pedagog plní úlohy sociální výchovy, podpory prosociálního, etického správání, sociálněpedagogické diagnostiky prostředí a vztahů, sociálněpedagogického poradenství, prevence sociálněpatologických jevů a reedukace správání. Vykonává expertízní činnost a osvětovou činnost.“ Ovšem i na Slovensku lze z pohledu pozice spatřit nedostatky, kterým naše česká vláda chce údajně předejít, a proto se zavedením pozice v naší legislativě otálí, a těmi jsou:

- absence metodických příruček pro jednotlivé typy škol,
- absence profesního standardu a
- absence možností dalšího kontinuálního vzdělávání⁷²

V porovnání se základními školami je sociální pedagog, „školský sociální pedagog“, běžně ve slovenských pedagogicko psychologických poradnách, a to převážně ve větších městech. Tamní sociální pedagogové působící v PPP mají de facto stejnou náplň práce jako sociální pracovník, ale kvalifikaci pro výkon pozice získají jen vysokoškolským studiem výhradně v oboru sociální pedagogika a oproti základním školám jsou financováni prostřednictvím státního rozpočtu. „Sociálních pedagogů působících v základní škole je na Slovensku méně než u nás, zato jsou však ukotveni v legislativě jako odborní zaměstnanci.“⁷³

Mezi současné významné zástupce sociální pedagogiky na Slovensku můžeme zcela bezesporu zařadit prof. PhDr. Miriam Niklovou, PhD., která nejen, že předsedá Asociácia

---

⁷² HRONCOVÁ, J. Školský sociální pedagog na Slovensku. *Sociální pedagogika / Social Education*, ročník 7, číslo 1, duben 2019. ISSN 1805-8825, s. 61-63.

⁷³ ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ. Sociální pedagog na Slovensku [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://asocp.cz/asocp/socialni-pedagog-na-slovensku/>

sociálních pedagogů, ale také je členkou české Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice (AVSP, viz dále).

3.1.3 Sociální pedagogika v České republice

Na rozdíl od okolních zemí (např. Německo či právě Polsko) se česká sociální pedagogika rozvíjela jen pozvolně, vedly se debaty, zda je pedagogika jako celek sociální, diskutovalo se o rozdílech i samotném obsahu sociální pedagogiky, hledaly se podobnosti a diverzity mezi pedagogikou sociální a sociologickou – z té se později stala sociologie výchovy.

Sociálně-pedagogické názory začal jako jeden z prvních rozvíjet ve 2. polovině devatenáctého století rozvíjet Gustav Adolf Lindner s jeho dílem „Pedagogika na základě nauky o vývoji přirozeném, kulturním a mravním“. Jeho pedagogické názory byly ovlivněny J. A. Komenským a také pohled evolucionismu v pojetí Darwina a Spencera, že „člověk je buňkou v organismu společnosti, jeho život je součástí tohoto celku. Výchova nedokáže nic, pokud je odtržena od přírody a společnosti“⁷⁴ Neupřednostňoval vzdělávání jako didaktiku, nýbrž upřednostňoval sociální výchovu.⁷⁵ Vnímал jako nejdůležitější výchovu k lidství, kdy hlavním cílem sociální pedagogiky byla dle něj výchova jedince a péče o mravní charakter, tedy klad důraz na pochopení sociálního cíle výchovy, což vnímал jako klíčem k rozvoji společnosti.⁷⁶

Při rozkvětu sociální oblasti po rozpadu Rakouska–Uherska, tedy při vzniku Československé republiky, se společnost zaměřovala na pomoc chudým, sirotkům, otevírání nových škol a řešení poválečných dopadů. Již nedostačovaly teoretické koncepce, bylo třeba klást důraz na samotné praktičtější pojetí – vznikaly tedy studie, kdy se např. zabývaly vztahem školního prospěchu k sociálnímu původu dětí.⁷⁷ Dále J. Schneider vydal v roce 1921 spis s výsledky výzkumu působení války na děti – „Dítě a válka“, další významní představitelé té doby se zaměřili na výzkum rodinného prostředí, jako např. Bláha se Šímou.

⁷⁴ LINDNER, G. A. Pedagogika na základě nauky o vývoji přirodním, kulturním a mravním. Roudnice nad Labem, 1888, s. 121.

⁷⁵ LINDNER, G. A. Pedagogika na základě nauky o vývoji přirodním, kulturním a mravním. Roudnice nad Labem, 1888, s. 48.

⁷⁶ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5, s. 57.

⁷⁷ NEČASOVÁ POUBOVÁ, Marie. Školní prospěch a sociální poměry dítěte. Praha: Sociální ústav ČSR, 1929. 49 s. Publikace Sociálního ústavu Č. S. R., č. 45.

Známe také další významné jméno z té doby, jež dnes nese i instituce patřící pod Dům tří přání, a tím je Přemysl Pitter, jež se zaměřoval na humanitární pomoc, dobrovolnictví, volnočasové aktivity a sociální péči. Věnoval se také židovským dětem a pomoci jejich rodinám, postupně (po druhé světové válce) dostal od České národní rady zabavený německý majetek, který využil jako azylový dům a zotavovnu pro potřebné děti a jejich rodiny.⁷⁸ Mezi další velikány patří určitě i S. Velinský, který se ve svém spise „Individuální základy sociální pedagogiky“ zaměřil přímo na samotný předmět, metody a cíle sociální pedagogiky. „Sociální pedagogika zdůrazňuje společnost před jednotlivcem, zkoumá společenské tendence, hledá faktory, které společenské tendence ovlivňují, má užívat prostředky výchovy, které vývoj člověka usnadňují, nebo negativní příčiny odstraňují“.⁷⁹ J. Hendrich pak sociální pedagogiku vnímal jako komparaci k individuální pedagogice, kdy se dle něj tyto dvě vědní disciplíny ve společnosti zákonitě střídají. Pro naši zemi přínosná byla také práce K. Gally, jež se zaměřoval na sociologii výchovy, a který v roce 1967 vydal „Úvod do sociologie výchovy“, ve kterém vymezil také rozdíly mezi sociologií výchovy a sociální pedagogikou. Na MUNI⁸⁰ se také začali věnovat sociální pedagogice, kdy v roce 1978 vyšlo od M. Prádky dílo s názvem „Výchova a společenské prostředí“, které se zabývalo jak aktuální situací, tak i historií sociální pedagogiky.

Kraus⁸¹, odborník na sociální pedagogiku a zároveň vyučující na UHK⁸², definoval sociální pedagogiku jako zvláštní disciplínu, která je zaměřená na „problémy patologického charakteru, marginálních skupin, částí populace ohrožených ve svém rozvoji a potencionálně deviantně jednajících, ale především na celou populaci ve smyslu vytváření souladu mezi jejich potřebami jedince a společnosti, na utváření optimálního způsobu života v dané společnosti.“ Z toho vyplývá, že dle Krause⁸³ se sociální pedagogika zaměřuje na potřeby všech jednotlivců, a že prakticky každá osoba se může stát objektem sociální pedagogiky, díky čemuž je proto náplní sociální pedagogiky široké spektrum aktivit. Ve dnech 11.-12.10.2023 se k významnému životnímu jubileu uvedeného prof. PhDr. Blahoslava Krause, CSc. koná⁸⁴ XXVII. mezinárodní konference SOCIALIA

⁷⁸ PITTER, Přemysl a Olga FIERZOVÁ, ŠIMSOVÁ, Milena a Jan ŠTĚPÁN, ed. *Nad vřavou nenávisti: vzpomínky a svědectví Přemysla Pittra a Olgy Fierzové*. Praha: Kalich, 1996. ISBN 80-7017-972-4, s. 184.

⁷⁹ VELÍNSKÝ, S. *Individuální základy sociální pedagogiky. Společnost nových škol*, 1927, s. 59.

⁸⁰ Masarykova univerzita v Brně

⁸¹ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2, s. 12.

⁸² Univerzita v Hradci Králové

⁸³ jeden z participantů této diplomové práce

⁸⁴ na Univerzitě v Hradci Králové

na téma Sociálně pedagogická analýza současné rodiny, kde bude mít příspěvek též i autorka diplomové práce a předseda ASOCP.

Rozdílná, avšak zároveň obdobně chápáná sociální pedagogika byla v mezinárodním smyslu ustálena na celkem 3 hlavní pojetí:

1. obor, jež se zabývá integrací a inkluzí jednotlivců, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením nebo mají různé podoby dysfunkčního chování,
2. obor zaměřující se na péči a pomoc lidem v obtížných životních situacích,
3. obor věnující se výchově ve volném čase a výchově ke zdraví, včetně prevence sociálního vyloučení a sociálního poradenství⁸⁵

Toto dělení, nestabilní situace okolo sociálních pedagogů i touha po rozvoji oboru přispělo k tomu, že v roce 2013 vznikla Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice (AVSP)⁸⁶, jejíž předseda je doc. Mgr. Jakub Hladík, PhD.⁸⁷ Snaha dané AVSP, působících akademiků, např. doc. PhDr. Jitky Lorenzové, Ph.D.,⁸⁸ spolupráce se zákonodárci i neziskovým sektorem přinesla mnohé klady, avšak pevně vymezená pozice sociálního pedagoga byla i přes veškeré vynaložené úsilí nadále v nedohlednu. Tzv. světlo na konci tunelu poskytl v roce 2022 bývalý ministr MŠMT, Mgr. Petr Gazdík⁸⁹, který se nechal slyšet, že chce sociální pedagogy do zákona, a to i přes to, že sociální pedagogové byli do té doby podporováni především z operačních programů nebo v rámci NPO. Členy AVSP jsou vzdělavatelé v oboru, tedy akademici a odborníci na sociální pedagogiku. 20.4.2022 proto vznikla Asociace sociálních pedagogů (ASOCP), která sdružuje studenty, absolventy sociální pedagogiky, a především samotné sociální pedagogy v praxi. Stejně jako AVSP má i ASOCP za cíl prosadit sociálního pedagoga do zákona o PP, navíc sdružuje tyto odborníky z praxe, pořádá kulaté stoly, navazuje spolupráce v zájmu šíření pozice sociálních pedagogů

---

⁸⁵ HÄMÄLÄINEN, J. (2012). Social Pedagogical Eyes in The Midst of Diverse Understandings. *International Journal of Social Pedagogy*, 1(1), p. 1–14.

⁸⁶ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA. Hladík Jakub: Informace. Listopad 2014, ročník 2, číslo 2, s. 132 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2014/11/INFORMACE_Asociace-vzd%C4%9Blavatel%C5%AF-v-soci%C3%A1ln%C3%AD-pedagogice_-Final.pdf

⁸⁷ též jeden z participantů této diplomové práce

⁸⁸ také jedna z participantů této diplomové práce

⁸⁹ další z participantů této diplomové práce

ve školách i zapojení jich do odborných setkávání,⁹⁰ šíří osvětu⁹¹, vzdělává v oblasti sociální pedagogiky⁹², vytváří a šíří metodické texty jak pro školy, tak i pro děti a zákonné zástupce za účelem informovanosti o činnostech sociálního pedagoga ve škole.⁹³ AVSP a ASOCP spolu vzájemně spolupracují, např. při tvorbě informačních textů či směrem k jednáním se zákonodárci a vládou atp.

Sociální pedagogové by v ideálních případech mohli být pevnou součástí jak mateřských, tak i základních a středních škol, ale zatím se to z finančních důvodů neděje, či děje velmi zřídka.⁹⁴

---

⁹⁰ Autorka se pod záštitou ASOCP setkala též s vedoucími odboru sociálních věcí i školství jak ze Středočeského kraje, tak i z Hl. m. Prahy (MHMP), kdy byla dohodnutá návazná spolupráce a účast sociálních pedagogů daného kraje na metodických setkáních vedoucích pracovníků OSPOD či na poradách ředitelů škol.

⁹¹ Autorka práce měla například příspěvek o profesi sociálního pedagoga na XIX. ročníku konference primární prevence rizikového chování (PPRCH) 2022 či konferenci Vzdělání pro budoucnost 2023.

⁹² Ve spolupráci s NPI vznikl v lednu 2023 koncept webinářů na téma Sociální pedagog ve škole, které vede právě ASOCP, a které jsou zaměřené pro odbornou i širokou veřejnost. V souvislosti s jednáním ASOCP na MŠMT je třeba i vyzkoumat adekvátnost kvalifikačních požadavků sociálních pedagogů, tj. ASOCP bude spolu s AVSP zastřešovat kurikulum studentů oboru sociální pedagogika i jednat o možnostech ČŽV v případě studia jiného, ale příbuzného oboru (např. sociální práce).

⁹³ Např. letáky zvláště pro školu, zvláště pro žáky školy, a zvláště pro ZZ, kdy text je uzpůsoben právě cílové skupině, včetně možnosti dopsání kontaktu na sociálního pedagoga v dané škole – viz příloha G.

⁹⁴ Calderón, J. M. La profesión de la Educación Social en Europa: Estudio comparado. Barcelona: Consejo General de Colegios de Educadoras y Educadores Sociales. 2013 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.eduso.net/res/pdf/19/tprofeseu.pdf?fbclid=IwAR08AfQLTTQua2Ywx4iGA2NrXQGGiw-cWa72lKsG4dFupVkJ7ERTDCwRA5s>.

4 Sociální pedagog z hlediska potřeby

4.1 Charakteristika práce sociálního pedagoga a jeho kompetence

Sociální pedagog je laickou, ale mnohdy i odbornou veřejností vnímán jako sociální pracovník, avšak i přes několik podobností mají obě pozice svá specifika. Např. práva a povinnosti sociálního pracovníka vyplývají z legislativy, u sociálního pedagoga je daná situace komplikovanější. Orientujeme se v tomto případě čistě náplní práce, která je, jak bylo již řečeno, mnohdy neúplná. Evidentní rozdíl můžeme vnímat v sylabech absolvovaných oborů, kdy u absolventa sociální pedagogiky je kladen větší důraz na pedagogicky orientované předměty, u sociálního pracovníka pak naopak větší orientace na sociální politiku a právo. Obě profese však musí znát oblast sociální služby a neziskový sektor, protože sociální pracovník v něm je a sociální pedagog na něj navazuje potřebné žáky. Zde je tedy nutná orientace a spolupráce profesí, avšak např. u sociální psychologie, deviací, prevencí či práce s klientem by se hranice odlišnosti hledala jen těžko, což je však „logické vzhledem k historickému vývoji sociální pedagogiky a sociální práce“.⁹⁵

Jasná charakteristika pozice sociálního pedagoga by se dala jen s obtížemi shrnout do jedné věty, neboť pole jeho působnosti je široké. Sociální pedagogika jako celek, a i jako vědní disciplína je orientovaná humanisticky, klade si za cíl v rámci svých pomáhajících principů respektovat diverzitu jedinců, jejich odlišné potřeby, a přesto se snažit o optimální fungování ve společnosti i v zátěžových situacích.⁹⁶

Můžeme však roli sociálního pedagoga charakterizovat dvěma základními hledisky, kterým se sociální pedagog věnuje:

- sociální – společenská problematika, včetně kulturních, politických a společensko-ekonomických obtíží
- psychologické – předpoklad pro úspěšný výkon profesie v kombinaci osobnostních předpokladů v kombinaci s individuálními charakteristikami jedince⁹⁷

---

⁹⁵ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA. Sociální pedagog a sociální pracovník v základní škole – diskuze. Blašítková L., Grecmanová H., Dopita M. Duben 2021, ročník 9, číslo 1, s. 79-80 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2021/04/DISKUSE_9-1-2021_2122_SocEd.pdf.

⁹⁶ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5, s. 73.

⁹⁷ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3, s. 197-198.

„Povaha pozice sociálního pedagoga je pedagogicky orientovaná, se zaměřením do sociální a preventivní oblasti. Svým výchovným působením se zaměřuje na žáky i jejich rodinu, s cílem dopomoci utvářet jejich postoje a hodnoty v oblasti zdravého životního stylu a vzdělávání. Díky práci s rodinami přináší do školy povědomí o sociálním zázemí žáků, čímž přispívá k zefektivnění a optimalizaci individuálního přístupu při výchově a vzdělávání.“⁹⁸

Pozice sociálního pedagoga je ve škole v základu stejná jako pozice školního metodika prevence či výchovného poradce.⁹⁹ Průcha popisuje, že zavádění speciálně pedagogických a psychologických služeb má již od roku 2005, tedy od zavedení pozic školního psychologa a speciálního pedagoga, pomoci vyučujícím s řešením a zaměřením na poruchy chování žáků, integraci dětí se zdravotním znevýhodněním nebo postižením a na školní neúspěšnost žáků. Tyto odborníci pak volí adekvátní postupy a metody spolupráce s vyučujícími, především třídními, vedením školy, žáky a jejich rodinami.¹⁰⁰

Obdobně pak působí i sociální pedagog, přes to se však jeho činnosti od uvedených specialistů liší, byť se v něčem překrývají – a to především se školním metodikem prevence.

Konkrétní výčet činností sociálního pedagoga byl sepsán Asociací sociálních pedagogů v lednu 2023 jako jedna z aktivit pro MŠMT¹⁰¹, kdy ve spolupráci s Asociací vzdělavatelů v sociální pedagogice a Nadací Sirius¹⁰² popisovala komparaci s náplní práce sociálního pedagoga uvedenou v Šablonách OP JAK za účelem podpory legislativního ukotvení sociálního pedagoga do zákona o PP a navázání do příslušných metodik:

1) Činnosti poradenské, podpůrné, konzultační a výchovně-vzdělávací:

- Poskytování individuálního poradenství, konzultací a pomoci žákům i rodinám, kteří se nachází v tíživé situaci (např. nepříznivá situace v rodině negativně ovlivňující vzdělávání žáka, ohrožení sociálním vyloučením či školním neúspěchem,

⁹⁸ BLÁBOLILOVÁ N., KOHOUTOVÁ D., ŠMÍDA J. *Časopis Prevence: Význam sociálního pedagoga ve škole*. Červen 2023, ročník 19, číslo 3. ISSN 1214-8717.

⁹⁹ viz kapitola 4.4.2

¹⁰⁰ PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367, s. 618-619.

¹⁰¹ PEDAGOGICKE.INFO. Asociace sociálních pedagogů a společné setkání s Vladimírem Balašem. 6.1.2023 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z <http://www.pedagogicke.info/2023/01/asociace-socialnich-pedagogu-spolecne.html>.

¹⁰² NADACE SIRIUS. Rozvoj preventivní a sociální práce na školách. [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. <https://www.nadacesirius.cz/projekty/primarni-prevence/rozvoj-preventivni-a-socialni-prace-na-skolach>.

problémy se spolužáky, problémy se začleněním do kolektivu) s cílem zlepšení výchovně vzdělávacích podmínek žáka.

- Poskytování dlouhodobé péče žákům s výchovnými obtížemi, sociálním znevýhodněním, žákům se specifickými vzdělávacími potřebami, žákům s nízkou studijní motivací a školní docházkou, včetně individuálních konzultací s rodiči.

- Participace na kariérovém poradenství.

- Zabývání se rodinnou situací žáka (procesem pedagogizace rodinného prostředí), rodinnými problémy, které ovlivňují školní úspěšnost žáka.

- Poskytování sociálně pedagogického a sociálně právního poradenství ve škole i v domácím prostředí.

- Individuální i skupinové konzultace pro pedagogické pracovníky se zaměřením na výchovně vzdělávací proces žáků, poskytování poradenské činnosti jako formy podpory pro pedagogické pracovníky.

- Účast na jednání s rodiči, výchovných komisích i případových konferencích a případně realizuje facilitaci těchto setkání, včetně nabízení řešení konfliktních situací při jednání s rodiči.

- Rozvíjení klíčových kompetencí ukotvených v RVP a ŠVP.

- samostatné pedagogické vedení zájmového vzdělávání uvnitř školy a koordinování žákovského parlamentu.

- Realizování výchovně-vzdělávacích aktivit u žáků, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem a nastavení strategií k dosažení lepších výsledků, včetně individuální práce se žáky formou doučování, posilování efektivity preventivního působení na všechny žáky (v kooperaci s pedagogy školy a rodinou).

- Podílení se na zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví žáků (vykonávání dozorů ve škole i na školních akcích).

2) Činnosti preventivní a intervenční:

- Plánování a realizování výchovných a preventivních aktivit a programů směřujících ke zvyšování sociálních dovedností žáků, k utváření jejich zdravého životního stylu a předcházení školnímu selhávání a podpora zdravých vztahů ve třídě i v kolektivu žáků.

- Plánování a realizování intervenčních a výchovných aktivit a programů u žáků ohrožených školním neúspěchem, výchovnými problémy, rizikovým chováním nebo sociálně patologickým prostředím s uplatněním přístupů sociální pedagogiky.

- Nastavování strategií řešení u žáků s výchovnými obtížemi, rizikovým chováním ve škole, se sociálním znevýhodněním, včetně její koordinace a realizace.
- Vykonyávání krizové intervence pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce.
- Participace a koordinace v procesu pedagogizace prostředí.
- Sledování aktuálních trendů v rozvoji rizikového chování a dle potřeby adekvátně intervenuje.

3) Činnost diagnostická a depistážní:

- Diagnostikování potřeb žáků a jejich rodin z hlediska výchovně-vzdělávacího procesu.
- Analyzování a diagnostikování prostředí a klima školy, třídních kolektivů (sociometrie) s následnou intervencí.
- Vyhledávání a diagnostikování zaměřené na žáky s potenciálně zvýšeným sklonem k rizikovému chování.
- Vyhledávání žáků z prostředí sociálně znevýhodněného, zanedbávajícího a ohrožujícího prostředí, včetně vyhledávání žáků ohrožených školní neúspěšností a zařazení do vhodného preventivního, stimulačního, nebo intervenčního programu.
- Vykonyávání depistáže ve spádové oblasti školy.

4) Činnosti metodické, koordinační, informační a vzdělávací:

- Zvyšování povědomí žáků a jejich rodin o nabídce poradenských a podpůrných služeb.
- Provádění vzdělávací a osvětové činnosti pro pedagogické pracovníky školy.
- Poskytování poradenství pedagogům pro práci s dětmi se sociálním znevýhodněním, výchovnými obtížemi, rizikovým chováním a poruchami chování a učení ve spolupráci s ostatními pracovníky ŠPP.
- Spolupráce s pedagogy při řešení obtížných i každodenních pedagogických situací.
- Účast na zasedání školního poradenského pracoviště, poskytování informací jejím členům.
- Kooperace se školskými poradenskými zařízeními a s dalšími institucemi a orgány ve prospěch žáka (OSPOD, SVP, PPP, SPC, lékaři, probační a mediační služba,

soudy, statní zastupitelství, městská Policie, Policií ČR, střediska volného času, sociální služby, Úřad práce, neziskový sektor aj.).

Dále se sociální pedagog podílí na vytváření programu poskytování poradenských služeb ve škole, tvorbě, realizaci a evaluaci preventivního programu školy, včetně krizových plánů školy, spolupracuje se všemi členy poradenského pracoviště i při vykonávání svých činností.

Sociální pedagog je také součástí pedagogického sboru a školního poradenského pracoviště (má kompetence i k vykonávání funkce vedoucího školního poradenského pracoviště). Dokumentaci o svých činnostech vede v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů. Činnosti vykonává dle pokynů ředitele školy.

Sociální pedagog mj. vykonává přímou pedagogickou práci se žáky, navzdory tomu se v Šablonách uvádí, že je pracovníkem nepedagogickým. Sociální pedagog nekopíruje ani nenahrazuje činnost sociálních pracovníků, není ani pracovníkem sociální služby. Práci s rodinou využívá čistě pro zefektivnění školní úspěšnosti žáků, maximalizaci jejich vzdělávací kariéry (dosaženého vzdělání a zájmu o další vzdělávání) a jejich maximální možný rozvoj.

4.2 Dosavadní odborné texty upravující pozici sociálního pedagoga

Jak bylo avizováno, jedním z nejvyužívanějších způsobů financování sociálního pedagoga jsou aktuálně tzv. Šablony operačního programu, tedy dotace z EU a MŠMT. V uvedených výzvech stanovují pro výkon pozice sociálního pedagoga jako dostatečné absolvování následujících oborů: humanitární práce, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost, sociální politika, sociální péče, sociální patologie nebo právo, což je však podle ASOCP, s ohledem na profil absolventů výše zmíněných oborů, naprosto nedostatečné pro výkon pozice sociálního pedagoga.¹⁰³

---

¹⁰³ Rozhovor s Náměstkem ministra pro řízení sekce vzdělávání a mládeže a také předseda Národní rady pro kvalifikace, Mgr. Janem Marešem, MBA dne 6.1.2023.

Dále jsou v daných Šablonách vyjmenovány oblasti, které je možno sledovat při identifikaci žáků ohrožených školním neúspěchem¹⁰⁴. Spolu s tímto názvoslovím je nám znám i tzv. Syndrom školního neúspěchu, jehož autorem je G. Wiel. Wiel uvádí, že syndrom školního neúspěchu vzniká, jsou-li splněny tři podmínky – přijetí vzorce chování, které vede k neúspěchu, dlouhodobé trvání a neúspěch, který se opakuje. Jde dle něj o projev patologického jednání i vůle.¹⁰⁵ Uvedené je v Šablonách doplněno o informaci, že „výběr žáků je zcela v kompetenci ředitele školy“, a že „žáky vybírá ředitel školy ve spolupráci s pedagogy na základě prospěchu v uplynulém období (školní rok/pololetí)“.¹⁰⁶ Prvně je však potřeba si uvědomit, že sociální pedagog má ve své náplni práce depistážní činnost, kdy se tedy zaměřuje na vyhledávání žáků ohrožených školním neúspěchem (a další, upřesňujeme dále). Je však nutno sdělit, že sociální pedagog nepracuje pouze s žáky ohroženými školním neúspěchem nebo s žáky sociálně znevýhodněnými, přestože jsou jeho primární cílovou skupinou. Věnuje se i dětem bez jakéhokoliv znevýhodnění, např. při práci s celými kolektivy tříd. Je také nutno uvědomit si, že školní úspěšnost žáků neznamena jen dobrý prospěch ve vzdělávacím procesu (tj. hezké známky), ale také i duševní zdraví a stabilní vývoj. Tyto a všechny další faktory ovlivňují celý výchovně vzdělávací proces. Učitel se zaměřuje především na vzdělávací aspekty a sociální pedagog pak na ty výchovné v rámci přímé práce s žákem školy. Také není pouhým prostředníkem mezi školou a rodinou.

Vedle dalších, níže uvedených činností, poskytuje sociální pedagog velmi specifický druh metod, např. krizovou intervenci. Krizová intervence je dle Vodáčkové¹⁰⁷ „odborná metoda práce s klientem v situaci, kterou osobně prožívá jako zátěžovou, nepříznivou, ohrožující. Krizová intervence pomáhá zpřehlednit a strukturovat klientovo prožívání a zastavit ohrožující či jiné kontraproduktivní tendence v jeho chování“. Jedná se tedy o konkrétní přímou práci s žákem školy, kdy sociální pedagog pracuje s dítětem, aby ten zvládl situaci pomocí svých vlastních dovedností, schopností a podporuje ho v překonávání daných náročných překážek.

---

¹⁰⁴ OP JAK. Příloha č. 2 výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ I. S. 24 a 45 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://opjak.cz/wp-content/uploads/2022/05/Priloha_c_2_Prehled_sablon_MS_a_ZS_I_OPJAK_final_web.pdf

¹⁰⁵ AUGER, Marie-Thérèse. *Učitel a problémový žák: strategie pro řešení problémů s kázní a učením*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8907-0, s. 24-25.

¹⁰⁶ OP JAK. Příloha č. 2 výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ I. S. 24 a 45 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://opjak.cz/wp-content/uploads/2022/05/Priloha_c_2_Prehled_sablon_MS_a_ZS_I_OPJAK_final_web.pdf

¹⁰⁷ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0212-7, s. 60.

Dále jsou v Šablonách uvedeny činnosti, které dle těch patří mezi hlavní úkoly sociálního pedagoga,¹⁰⁸ avšak v jejich výčtu naprosto chybí pedagogický aspekt náplně práce sociálního pedagoga.

Mezi další texty, které upravují kompetence sociálního pedagoga, lze řadit Studii proveditelnosti Zavedení pozice sociálního pedagoga do škol z roku 2015,¹⁰⁹ jež se s ohledem na výzkumné metody a potřebnost sociálního pedagoga před 8 lety zaměřovala právě na prosazení legislativního ukotvení pozice a vymezení jejích činností. Dalším, novějším dokumentem, je Metodika pro školní sociální pedagogy z roku 2019¹¹⁰, jež ve spolupráci s MŠMT a EU vydalo město Ostrava. Metodika si klade za cíl „zvýšení školní úspěšnosti žáků ohrožených školním neúspěchem, s důrazem na děti ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí a zvýšení připravenosti škol na práci s těmito dětmi“. Nejnovější publikací je Průvodce ředitele školy při práci se školním poradenským pracovištěm z roku 2022¹¹¹, kdy je jasně vymezeno, jaké činnosti má v náplni práce sociální pedagog, speciální pedagog a školní psycholog. Průvodce tak reaguje na plánovanou institucionalizaci školních psychologů a speciálních pedagogů, ke které má dojít v roce 2025.

Další publikací, tentokrát detailně upravující pozici sociálního pedagoga, připravuje ve spolupráci s Nadací Sirius uváděná Asociace sociálních pedagogů. Jako podklad pro to již probíhá výzkum¹¹² samotné autorky s podporou jejích kolegů z Výkonné rady ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci¹¹³ v rámci projektu Analýza potřeb základních škol v kontextu uplatnění sociálních pedagogů ve školním prostředí. Daný výzkum je zaměřen na sociální pedagogy, jejich zkušenosti s utvářením pozice, jejich náplň práce a typ financování, postoje ostatních pracovníků školy směrem k dané pozici a další. Data získaná z dotazníkového šetření¹¹⁴ budou využita jako podklad pro tvorbu metodických

---

¹⁰⁸ OP JAK. Příloha č. 2 výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ I. S. 22 a 46, 47 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://opjak.cz/wp-content/uploads/2022/05/Priloha_c_2_Prehled_sablon_MS_a_ZS_I_OPJAK_final_web.pdf

¹⁰⁹ KUDYVEDECESTA. Zavedení pozice sociálního pedagoga do škol, Plzeň 2015 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.kudyvedecesta.cz/sites/default/files/upload/studie_4_final.pdf

¹¹⁰ METODIKA PRO ŠKOLNÍ SOCIÁLNÍ PEDAGOGY. Ostrava 2019 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://talentova.cz/wp-content/uploads/2022/07/metodika_socped_komplet_final.pdf

¹¹¹ PRŮVODCE ŘEDITELE ŠKOLY. Ostrava, 2022 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://talentova.cz/wp-content/uploads/2022/07/FINAL_Pruvodce-reditele-skoly.pdf

¹¹² výzkumné období je duben–květen 2023

¹¹³ Pedagogická fakulta

¹¹⁴ obsahuje 26 uzavřených a 4 otevřené otázky

materiálů, protože v ASOCP věříme, že tento výzkum a vypracování jednotné metodiky dopomůže k legislativnímu ukotvení, jednotnějšímu i jasnějšímu chápání pozice, ale i jako vyjádření podpory začínajícím sociálním pedagogům.

4.3 Sociální pedagog jako prostředek pomoci žákům na základní škole

Jak bylo uvedeno, sociální pedagog se zaměřuje nejen na žáky ohrožené školním neúspěchem. V současnosti se vedle žáků, se kterými spolupracuje především výchovný poradce, tedy žáků se specifickými poruchami učení či žáků nadaných, setkáváme čím dál častěji s dětmi, které trápí jejich rodinné zázemí, jsou svědky domácího násilí, jejich rodiče jsou závislí na návykových látkách, děti jsou obětmi šikany, sebepoškozují se, nemají sebedůvěru, neadekvátně řeší konflikty jsou citově deprivovaní, pochází z ekonomicky slabé rodiny a každý den řeší svačiny či obědy, nemají peníze na volnočasové aktivity, vybočují z třídního kolektivu apod. V takových a dalších případech je pak nutná včasná a komplexní práce školního poradenského pracoviště, především však kooperace s třídním učitelem, případně s vedením školy a ideálně i v rámci depistážní činnosti ještě dříve, než se z jednoho menšího důvodu stane veliký problém.¹¹⁵

Sociální pedagog by se v ideálním případě měl zaměřovat na všechny činnosti, které jsou uvedeny v kapitole 4.1, a to ve spolupráci primárně s třídním učitelem, dále s asistenty pedagoga působící v dané třídě a u mladších dětí také s vychovateli ve školní družině. Tito pedagogičtí pracovníci mají totiž nesčetné množství poznatků, které sociálnímu pedagogovi pomohou získat o žákovi ucelenější informace o jeho chování a případných obtížích ve škole. Podaří-li se navíc při spolupráci s neziskovým sektorem navázat spolupráci právě v zájmu dítěte, např. domluvením kroužků či trávení volnočasových aktivit mimo školu s možností podpory vhodného chování (např. NZDM Terén, jež spravuje Proxima Sociale¹¹⁶), je vhodné pracovat s žákem na stejných věcech, vzájemně se informovat o vývoji situace a pravidelně hovořit s žákem, naslouchat mu, porozumět a přiměřeně reagovat na jeho potřeby tak, aby byly ideálně naplněny i potřeby ze strany společnosti a školy. Mnohdy má totiž příčina problémů např. v rodině vliv právě na školní přípravu, prospěch

¹¹⁵ KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2, s. 26-28.

¹¹⁶ PROXIMA SOCIALE.CZ. Programy pro děti a mládež: NZDM Terén Dobříš [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.proximasociale.cz/programy-pro-deti-a-mladez/nizkoprahove-kluby/klub-teren-dobris/>.

i chování žáka. Taková spolupráce však musí být – jako u všech situací, kde je nutno zainteresovat i třetí stranu – souhlas zákonných zástupců, a to z důvodu ochrany osobních údajů.¹¹⁷

4.4 Spolupráce sociálního pedagoga s dalšími aktéry základního vzdělávání

4.4.1 Vedení školy a vyučující

Je pravdou, že sociální pedagog přirozeně spolupracuje s vedením školy, stejně jako se všemi dalšími aktéry celého výchovně-vzdělávacího procesu, avšak ředitel nerozhoduje výhradně „na základě prospěchu v uplynulém období“, jak je uvedeno v Šablonách OP JAK.¹¹⁸

S odkazem na předchozí odstavec je nutno doplnit, že v případě, že sociální pedagog působí na škole poprvé, je nutná vzájemná otevřenost a totožný cíl, touha po bezpečném prostředí ve škole a spokojenosti všech, jak pedagogických pracovníků, tak i žáků. Bohužel se často stává, že při zavedení pozice si není vedení školy jisto kompetencemi sociálního pedagoga, případně je mu udělována práce, která nespadá do jeho náplně práce, či naopak jeho aktivity jsou brány jako nepotřebné.¹¹⁹ Sociální pedagogové se také mohou dostat do situací, kdy jim je vyčítána přílišná aktivita. Autorka práce se setkala s názorem ředitele základní školy v Pardubickém kraji,¹²⁰ který řekl, že: „Potřebujeme spojku mezi školou a rodinou, již několik měsíců marně řešíme záškoláctví“, na což reagovala slovy „To by mohl být právě sociální pedagog.“ Daný ředitel se však ohradil se slovy „Nechci řešit problémy a sypat sůl do otevřené rány.“ Tato reakce mohla mít několik důvodů, ať už neznalost pozice, strach či negativní zkušenost. Výsledkem však zůstává, že daný ředitel

---

¹¹⁷ Viz příloha D

¹¹⁸ OP JAK. Příloha č. 2 výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ I. S. 24 a 45 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://opjak.cz/wp-content/uploads/2022/05/Priloha_c_2_Prehled_sablon_MS_a_ZS_I_OPJAK_final_web.pdf.

¹¹⁹ Autorka práce má osobní zkušenost s tím, že cca 6 měsíců po zavedení pozice do školy, která nikdy dříve sociálního pedagoga neměla, bylo obtížné získat si důvěru některých vyučujících v tuto novou pozici. Nedůvěra v tuto roli byla i přes to, že autorka práce na škole již přes rok působila na pozici asistentky pedagoga a pedagogický sbor ji znal a nikdy nedošlo ke konfliktu. Vyučující totiž měli pocit, že sociální pedagog dělá práci za třídní učitele, TU se báli konkurence a zpočátku považovali tzv. socpeda za kontrolu, nikoliv pomoc a podporu. To se naštěstí po pár měsících kladných zkušeností změnilo a vedení školy i samotní pedagogové nyní uznávají přínos a potřebnost této pozice. Nikdo ze zaměstnání autorky práce však nebyl respondentem v empirické části.

¹²⁰ Autorka práce vystupovala na Poradě ředitelek a ředitelů MŠ, ZŠ atp. Pardubického kraje dne 15.11.2022 s příspěvkem Sociální pedagog jako součást poradenského pracoviště, viz <https://asocp.cz/asocp/porada-reditelu-skol-skolskych-zarizeni-pardubicky-kraj/>.

nechtěl, aby se vyhocená situace více řešila, což potvrzuje právě dané tvrzení, že někteří pracovníci školy nemají zájem na tom, aby byl sociální pedagog příliš aktivní, konkrétněji aby byl příliš vidět a slyšet, neboť by to mohlo např. poškodit pověst školy či by to vyžadovalo velikou pracovní zátěž učitelů aj.¹²¹

4.4.2 Školní poradenské pracoviště

Ve škole tráví děti velké množství času, přičemž v ní zažívají situace, učí se pracovat s informacemi, mají všelijaké zážitky, prožitky, vnímání i problémy a prochází různými obdobími, kdy každý žák školy má odlišné způsoby a možnosti, jak se s danými skutečностями vyrovnává. Pro vytvoření bezpečnějšího prostředí a vytvoření takových podmínek, aby se žáci školy ve škole cítili lépe, je vytvořeno školní poradenské pracoviště (ŠPP), které ve spolupráci s vedením školy, třídními učiteli a dalšími pedagogickými pracovníky pracuje s žáky a jejich rodinami a pomáhá jim zvládnout mnohdy náročné situace. Ovšem občas se i přes veškerou snahu u žáků objevují psychické obtíže, stresové symptomy či různé patologie.¹²² ŠPP se podílí i na zlepšení klimatu ve škole a za tímto účelem spolupracuje i s jinými organizacemi.¹²³

Náplň práce se odborníků ŠPP se leckdy překrývá, avšak dle potřeb školy a výběru konkrétních odborníků pro danou školu lze stanovit takové složení školního poradenského pracoviště, které by mělo být optimálním pro danou školu. Výběr profesionálů se odvíjí nejen od velikosti školy, ale také od jejich finančních možností, kdy jsou nastaveny dva primární modely poradenských služeb ve škole – základní a rozšířený model:¹²⁴

1. základní

---

¹²¹ Z bývalého zaměstnání autorky, tj. kurátorka pro děti a mládež na OSPOD, je v paměti uchována zkušenost při jednání na odborném setkání pracovníků ve školství, kdy jedna ředitelka ZŠ v Praze 8 sdělila, že na jejich škole nejsou vůbec žádné problémy. Po pár měsících OSPOD ve spolupráci s PČR odhalil na dané škole poměrně rozsáhlou síť agresorů a několik obětí vážné šikany.

¹²² KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-717-8945-3, s. 13-14.

¹²³ KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-717-8945-3, s. 17.

¹²⁴ Zapletalová, Jana. *Návrh koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole/ úpravy na základě realizace projektu RŠPP – VIP II/*. Praha: IPPP, 2011, s. 8.

- činnosti jsou zajišťovány školním metodikem prevence, výchovným poradcem, učiteli výchov (rodinná a občanská výchova atp.) a třídními učiteli.
  - povinností ředitele je zajištění alespoň této základní varianty ŠPP
2. rozšířená
- kromě uvedených pracovníků školy uvedených v předchozí variantě je v rozšířeném modelu poradenských služeb ještě asistent pedagoga, školní speciální pedagog, školní psycholog a v neposlední řadě i sociální pedagog

Knotová k rozšíření ŠPP uvádí, že „ke hlavním koncepčním změnám patřila snaha rozšířit poradenské služby na školách, návrhy směřovaly ke školním psychologům a následně speciálním pedagogům. Poprvé se záměrem vstupu školních psychologů do škol přišel Národní program vzdělání v České republice (tzv. Bílá kniha) v roce 2001. Již tehdy byly vymezeny rámcové podmínky pro činnosti těchto odborníků ve školách.“¹²⁵

Veškeré poradenství i poskytovaná pomoc je v rámci školního poradenského pracoviště bezplatná. Zaměření ŠPP je různorodé, protože každý specialista má své vlastní kompetence, avšak obecně lze říci, že primárně se ŠPP zaměřuje na poradenskou a informační podporu, prevenci školní neúspěšnosti a prevenci sociálně patologických jevů. Dále se zaměřuje na volbu profesního uplatnění a kariérové poradenství (výchovný poradce), inkluzi a integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami či žáky nadané (speciální pedagog, výchovný poradce), práci se žáky s rizikovým chováním (sociální pedagog, školní metodik prevence) či na metodickou činnost směřovanou k pedagogům škol a práci s kolektivem.“¹²⁶

- Školní metodik prevence (ŠMP)

Školní metodik prevence eviduje rizikové chování ve škole a navazuje na ně vhodné preventivní programy, intervence i poradenství. Vede odpovídající dokumentaci, včetně

¹²⁵ KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2, s.12-13.

¹²⁶ KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2, s.15.

deníku metodika prevence, jehož výstupy mohou být před letními prázdninami využity jako vlastní zdroje pro evaluaci, sebereflexi či seberozvoj, jak vlastní, tak celé školy.¹²⁷

- **Výchovný poradce (VP)**

Pozice výchovného poradce má zejména informační, poradenskou a metodickou činnost zaměřenou na kariérové poradenství (tj. včetně spolupráce s Úřady práce či poradenskými středisky) a na práci s žáky v péči Středisek výchovné péče, Pedagogicko-psychologických poraden či Speciálních pedagogických center.¹²⁸ V návaznosti na to tvoří ve spolupráci se zákonnými zástupci Individuální vzdělávací plán (IVP), který vychází z ŠVP školy.¹²⁹ Vyžaduje-li některý žák zvláštní péči, výchovný poradce pomáhá vyhledat a nastavit adekvátní styly učení, kdy také volí vhodnou práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.¹³⁰

Školní metodik prevence i výchovný poradce jsou učitelské pozice, výchovný poradce má však snížený týdenní rozsah přímé vyučovací činnosti:

„a) v základní škole s počtem žáků: 1. do 150 o 1 hodinu týdně, 2. do 250 o 2 hodiny týdně, 3. do 550 o 3 hodiny týdně, 4. do 800 o 4 hodiny týdně, 5. Nad 800 o 5 hodin týdně. (...)“¹³¹ ŠMP i VP mohou být ta stejná osoba, v mnoha případech se také můžeme setkat s tím, že obě pozice vykonávají vedle role vyučujícího navíc pozici třídního učitele. Zátěže na jejich role je tedy obrovská.

- **Školní psycholog (ŠKOLPSY)**

Knotová o roli školního psychologa uvádí, že:

„Jeho posláním je pomáhat škole rozvíjet se, stávat se „lepší“ školou. Takovou školou, kde se žáci mohou učit v podnětném a bezpečném prostředí. Jedná se tedy spíše o práci se systémem školy jako takovým. A dále setrvává v činnosti v péči o žáky

---

¹²⁷ VALENTOVÁ, Lidmila. *Školní poradenství II*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-629-1, s. 63.

¹²⁸ KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2, s. 14.

¹²⁹ VÍTKOVÁ, Marie, ed. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální*. 2. rozšíř. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-071-9, s. 162-163.

¹³⁰ KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2, s. 14.

¹³¹ KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2, s. 29.

s problémy, jak bychom očekávali. Jejich standardní činnosti jsou definovány v novém znění vyhláškou č. 116/ 2011 Sb., a věstníkem č. 7 z roku 2005.¹³²

Školní psycholog vede samozřejmě dokumentaci o své činnosti ve škole, v souladu s Etickým kodexem školního psychologa a se zákonem o ochraně osobních údajů.¹³³

Práce školního psychologa je rozdělena do několika kategorií:¹³⁴

- poradenské a konzultační,
- koordinační a informační,
- diagnostické a metodické.

Školní psycholog by, stejně jako speciální pedagog, měl být v rámci aktuálně probíhající institucionalizace zaveden do zákona o pedagogických pracovnících s možností plošného zavádění pozice do škol od 1.9.2025.¹³⁵

- Speciální pedagog (SPECPED)

Tento odborník jako součást ŠPP provádí přímou speciální pedagogickou činnost ve spolupráci se speciálními pedagogickými centry v zájmu integrovaných žáků. V případě potřeby pomáhá řešit akutní problémy, je podporou jak žákům, tak i pedagogům a při změnách učitelů (např. na druhém stupni ZŠ) pomáhá zajišťovat plynulou adaptaci daných žáků s ohledem na jejich potřeby.¹³⁶

Speciální pedagog se také zaměřuje na depistážní činnost, kdy vyhledává žáky s problémy s učením a se specifickými poruchami učení. Tuto odbornou aktivitu provádí buď přímo během vyučování (a nadále doporučuje pedagogovi vhodné metody práce s žákem, kompenzační pomůcky apod.) nebo se potřebným žákům věnuje ambulantně.¹³⁷ V rámci diagnostické činnosti pozoruje u žáků rizikové chování a jednání, ve spolupráci

---

¹³² KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2, s. 55.

¹³³ Zapletalová, Jana. Návrh koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole/ úpravy na základě realizace projektu RŠPP – VIP II/. Praha: IPPP, 2011, s. 15.

¹³⁴ KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2, s. 55.

¹³⁵ PEDAGOGICKÁ KOMORA. MŠMT: Školní psychologové a speciální pedagogové [online]. 2022 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z

https://docs.google.com/document/d/1_ionvAaEiVCIXY_0OIg1mjL_9i2dthSk/edit.

¹³⁶ HÁJKOVÁ, Vanda a Hana ŠMEJKALOVÁ. *Školní speciální pedagog na základní škole*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2003, s.14.

¹³⁷ HÁJKOVÁ, Vanda a Hana ŠMEJKALOVÁ. *Školní speciální pedagog na základní škole*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2003, s. 36.

s dalšími členy ŠPP řeší obtíže s agresivitou, apatií, kázní a dalšími rizikovými faktory, jakými ale mohou být i např. nekolektivnost či uzavřenost.¹³⁸

Sociální pedagog při své práci využívá svého členství v ŠPP a v rámci pravidelných porad tohoto pracoviště se informuje o tom, čím se další odborníci aktuálně zabývají, vzájemně si vyměňují zkušenosti či poznatky a metody práce, včetně informací o jednotlivých žácích i třídách.

Je samozřejmostí, že některé činnosti (prevence, depistáž, spolupráce s rodinou či kolektivem) se kryjí s dalšími pracovníky ŠPP, avšak záleží nejen na potřebách dané školy, ale také na jednotlivých povahách konkrétních případů a nastavení členů ŠPP na tom, jak si práci rozdělí. Důležité pro efektivní práci školního poradenského pracoviště je komunikace, otevřenost a spolupráce.¹³⁹

4.4.3 Žáci a jejich zákonní zástupci

Matějček se domníval, že rodina jako nejstarší lidská společenská institucí vznikla především za účelem učit a vzdělávat, připravovat pro život, ale i ochraňovat své potomky. Dle něj by rodina měla mít význam nejen z hlediska pudů, ale také jako nejzákladnější životní jistota dětí. Věřil, že rodinné prostředí má ojedinělé postavení, jedinečný význam, a to, protože:

- ovlivňuje v raných citlivých vývojových fázích celý rozvoj dítěte,
- uspokojuje základní psychické potřeby dítěte,
- učí primární vzorce fungování mezilidských vztahů, které si dítě ponese jako dědictví do své vlastní rodiny a života.¹⁴⁰

Obecně víme, že rodina ve svém moderním postavení již nemusí mít takové tradiční rozdělení rolí, jako tomu bývalo kdysi, ovšem její základní funkce by měly být zachovány.

¹³⁸ HÁJKOVÁ, Vanda a Hana ŠMEJKALOVÁ. *Školní speciální pedagog na základní škole*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2003, s. 37.

¹³⁹ KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-717-8945-3, s. 15.

¹⁴⁰ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: eseje z dětské psychologie*. Praha: Portál, 1994. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-006-5, s. 15-17.

Z praktického fungování každé individuální rodiny, z prožitých vlastních zkušeností, ze zkušeností nabytých jak na oddělení sociálně-právní ochrany dětí, tak i ve škole, ale i u soudu nebo z různých dokumentů víme, že z pohledu psychologie, psychoterapie a také pedagogiky se rodina mnohdy nevědomky dopouští skrze mezigenerační procesy různých omylů, a to právě kvůli naučeným vzorcům, jež převzala od svých předků. Tyto naučené a převzaté vzory nejsou vždy dobrým sluhou našim potomkům, tedy pokud opomineme možnosti, které má každý z nás – tj. práci na sobě, celoživotní vzdělávání, terapie, psychiatrie, koučink, medikace a další nástroje určené k možnému sebepoznání a dalšímu využití za účelem lepšího rodičovství dle našich priorit – můžeme někdy potřebovat někoho, kdo nám poskytne jiný úhel pohledu a tím lze dojít k prozření, že ačkoli to nebyl záměr, tak některým svým převzatým chováním svým potomkům škodíme, byť většinou jednáme jako rodiče v dobré víře a s těmi nejčistšími úmysly. Pokud si neuvědomíme, že máme na výběr, z logiky věci tedy nemáme na výběr, naše naučené stereotypy a to, co si odnášíme z naší vlastní primární rodiny, tedy často promítáme do výchovy našich dětí a předáváme jim to, co bychom ideálně ani nechtěli. Satirová¹⁴¹ přirovnává komunikaci k deštníku, který ovlivňuje a zároveň částečně zakrývá veškeré informace, které lidé prožívají a (ne)ventilují. Dle Satirové je veškerá komunikace naučená, získali jsme ji a učíme se ji přebráním ze své původní rodiny, ale v průběhu života můžeme tyto způsoby i formu komunikace měnit či dokonce zdokonalovat tak, aby komunikace byla zcela otevřená.

Mnohdy z důvodu neumu otevřené komunikace není snadné popsat, co se v nás odehrává, odprostit se od strachů z působení na druhé a převzít zodpovědnost sám za sebe, za své vlastní prožívání, ale tedy i za své jednání a chování navenek.

Sociální pedagog ve škole působí také jako mediátor, kdy potřebným rodinám žáků dokáže nastínit takový náhled na situaci, kterou dosud zákonní zástupci mnohdy nemohli vidět, neb sociální pedagog je v situaci nestranný, nezaujatý a ačkoli mu jde o školní úspěšnost dítěte, hájí zájmy dítěte obdobně jako např. orgány sociálně právní ochrany dětí – s tím zásadním rozdílem, že sociální pedagog se zaměřuje na prevenci a vedle toho, že nemá schopnosti ani kompetence k sankcím (vyjma ty, které určuje školní řád např. za neomluvené hodiny apod.), je pro žáky a jejich rodiny partnerem a pomáhá tedy i konkretizovat, formulovat a tlumočit potřeby dětí a rodin směrem k pedagogickému sboru. Jako člen

---

¹⁴¹ SATIR, Virginia. *Kniha o rodině*. Praha: Institut Virginie Satirové, 1994. ISBN 80-901325-0-2.

pedagogického sboru školy přirozeně také respektuje pravidla nastavená danou základní školou, ale jelikož neučí, má poměrně široký manipulační prostor pro práci s rodinami daných žáků školy, ať už na základě sdělení samotných dětí nebo oslovení rodičů či vyučujících a dalších zaměstnanců školy.

4.4.4 Externí subjekty

Sociální pedagog spolupracuje s oddělením sociálně právní ochrany dětí (případně s Policií ČR) zejména v případě žáka ze zanedbávajícího a ohrožujícího prostředí, v případě neomluvené absence žáka, záškoláctví a rizikového chování žáka. Dále spolupracuje se zástupci Středisek výchovné péče při nastavení podmínek pro optimální rozvoj žáků, kteří jsou v péči daného SVP. Dále, jak bylo řečeno, sociální pedagog spolupracuje s nízkoprahovými zařízeními a dalšími neziskovými organizacemi (komunikace je zaměřena jak na prevenci rizikového chování a podpory rodin, tak i na zjištění aktuální situace a hledání nových řešení). Při výkonu své role spolupracuje také s Pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně-pedagogickým centrem, dětskými lékaři, soudy, státním zastupitelstvím, Městskou policií, Probační a mediační službou aj. a vhodně propojuje uvedené v souladu a s ohledem na potřeby a možnosti jak školy, tak žáka a jeho rodiny.

Pro správnost považuje autorka práce za nutné zopakovat, že spolupráce s externími subjekty je možná pouze buď na základě oficiální žádosti skrze datovou schránku (OSPOD, PČR...) či na základě souhlasu zákonných zástupců o poskytování osobních a citlivých údajů, neboť sociální pedagog je zákonem přirozeně vázán mlčenlivostí.

Zapletalová, ředitelka Národního ústavu pro vzdělání, uvádí, že: „Informovaný souhlas není třeba pro práci výchovného poradce, školního metodika prevence ani asistenta pedagoga.“¹⁴² Je důležité zmínit, že běžný informovaný souhlas, který zákonní zástupci podepisují na začátku školní docházky jejich dítěte, nestačí. Pro svou pozici sociálního pedagoga v základní škole byl proto vytvořen i souhlas s poskytováním osobních a citlivých údajů, protože v případě spolupráce s externími subjekty mimo školu by bez něj pozice sociálního pedagoga byla vázána mlčenlivostí a nebyla by schopná navázat rodině adekvátní

---

¹⁴² Zapletalová, Jana. *Návrh koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole/ úpravy na základě realizace projektu RŠPP – VIP II/*. Praha: IPPP, 2011, s. 10.

pomoc či naopak zjišťovat a optimálně reagovat na aktuální skutečnosti týkající se vývoje situace. Pro efektivní práci s žákem i rodinou a nastavení vhodné pomoci žákovi je nutná spolupráce s dalšími organizacemi, tedy bylo nutno propojit tuto spolupráci vhodně tak, aby byl dodržen zákon, ale zároveň aby neměl sociální pedagog tzv. svázané ruce a mohl předávat a zároveň přijímat podstatné údaje vedoucí k informovanosti o žákovi a tím i lepšímu nastavení dalších potřebných kroků, stejně jako v případě práce s rodinou v jejich domácnosti (např. při zjištění podmínek pro domácí školní přípravu). Daný vytvořený souhlas je přílohou D této diplomové práce.¹⁴³

---

¹⁴³ viz str. XVIII

EMPIRICKÁ ČÁST

5 Výzkumný design

Původně byla předpokládána participace jen sociálních pedagogů, ale z důvodu obav o neobjektivitu výzkumu byli sociální pedagogové z empirické části závěrečné práce zcela vynecháni. Osloveni byli naopak odborníci působící v sociální pedagogice, vyučující v samotném výchovně-vzdělávacím procesu, dále osoby působící na pozicích, které mají přehled o náplni práce obdobných podpůrných pozic ve školství nebo jednotlivci pracující s ohroženými dětmi.

Realizace kvalitativního výzkumu probíhala v období říjen 2022 až březen 2023, v daném období tedy vznikly i uvedené rozhovory.

Uvedená část práce se zaměřuje na expertní šetření a vyhodnocuje rozhovory skládající se ze 7 otázek s celkem 10 participanty, které trvaly průměrně 30 minut. Z uvedeného počtu byly 3 rozhovory vedeny korespondenčně, a navzdory žádané anonymitě si 6 participantů výslovně přálo, aby jejich odpovědi byly zaznamenány a zveřejněny jmenovitě.

Všichni participanti byli předem informováni o tématu i účelu rozhovoru, neboť i dle Hendla¹⁴⁴ je „potřeba získat poučený (informovaný) souhlas. To znamená, že osoba se zúčastní studie, pouze pokud s tím souhlasí. Předtím musí být plně informovaná o průběhu a okolnostech výzkumu.“ Participanti však předem nebyli seznámeni s otázkami.¹⁴⁵ Bylo doporučeno, aby odpovídali otevřeně a dle svých zkušeností i názorů tak, jak si to doopravdy myslí, ze strany autorky byla snaha o zachování autenticity. Rozhovory, které byly uskutečňovány osobně, byly nahrávány za účelem následného přepisu a vyhodnocení, s čímž participanti souhlasili a neměli doplňující otázky.

Rozhovory byly následně přepsány, analyzovány, vyhodnoceny a jejich interpretace i shrnutí je uvedeno v následujících kapitolách.

---

¹⁴⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 9788026209829, s. 157.

¹⁴⁵ viz Příloha A na str. II

5.1 Formulace cíle a dílčích cílů

Základním předpokladem úspěšnosti výzkumu je jasné vymezení výzkumného problému. Pomoci k tomu může vlastní pedagogická praxe, která potřebný výzkum doplní o empirické poznatky.¹⁴⁶ **Hlavní výzkumný problém vychází z cíle. Bylo zjišťováno, zda je sociální pedagog tak, jak je ve své činnosti participanty chápán, vnímán jako potřebná pozice na základních školách.** Cílem empirické části této diplomové práce bylo zjistit, zda je pozice sociálního pedagoga na základní škole vnímána jako přínosná, a to s ohledem na aktuální celorepublikové, ale i celosvětové dění, jež má dopad i na náš vzdělávací systém. Pomocí rozhovorů byla dále zkoumána míra povědomí o činnostech dané pozice, včetně možností pomoci učitelům a posledním cílem bylo navrhnout změny v oblasti sociální pedagogiky i v rámci pracovní pozice sociálního pedagoga.

Na základě hlavního cíle autorka práce vytvořila 3 výzkumné otázky:

VO č. 1: Znají profesionálové pracující s dětmi a mládeží náplň práce sociálního pedagoga ve škole?

VO č. 2: Co se se vznikem pozice sociálního pedagoga ve škole mění?

VO č. 3: Usnadňuje pozice sociálního pedagoga ve škole práci učitelům?

Bylo se dotazováno na informovanost o pozici, osobní zkušenosti, subjektivní pohledy i hypotetické možnosti působení dané role na škole. Zjišťovala, zda participanti znají konkrétního sociálního pedagoga působícího na základní škole nebo jak vnímají rozdíly mezi očekáváním a poznanou realitou skutečné práce daného odborníka. Spojením textu v teoretické části a poznatků z empirické části bylo poté možno navrhnout změny, které by vedly k většímu užívání (a tedy čerpání přínosu) této pozice na základních školách.

---

¹⁴⁶ PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 9788071845690, s. 37.

5.2 Aplikované výzkumné metody

V empirické části této závěrečné práce byla vybrána kvalitativní výzkumná metoda, strukturované rozhovory. Kvalitativním výzkumem lze pomocí široké škály technik a metod zkoumat právě vybranou problematiku, k čemuž si lze vybrat z několika přístupů, který se bude daným případem zabývat do hloubky. Kromě užitého rozhovoru lze v rámci výzkumu využít i další typy: analýzu dokumentů či případů, skupinovou diskusi, zúčastněné pozorování, terénní výzkum, výzkum jednání, kvalitativní experiment, etnografický terénní výzkum a další. Mezi typické charakteristiky kvalitativního výzkumu patří procesualnost, kdy je tedy dáno, že daný výzkum je proces, jež se průběžně vyvíjí.

Pro dokreslení pochopení výběru této metody autorka doplňuje o citaci: „Kvalitativní výzkum v humanitních vědách označuje různé přístupy (metody, techniky) ke zkoumání pedagogických jevů, kdy do popředí nevystupuje kvantifikace empirických dat, nýbrž jejich podrobná kvalitní analýza.“¹⁴⁷ Pomocí dané metody tedy nahlédneme hlouběji do zkoumaného tématu, a to bez statistického zpracování získaných údajů.

Kódování v kvalitativním výzkumu je dle Hendla „stále srovnávání fenoménů, případů, pojmů atd. a formulaci otázek ohledně textu (proces nepřetržitého srovnávání). Přitom se k částem empirického materiálu přiřazují označení neboli kódy, které jsou nejdříve pojmově velmi blízké textu a později se stávají stále abstraktnější.“¹⁴⁸

U rozhovorů, jež nebyly vedeny korespondenčně, autorka práce rozhovory nahrála, poté přepsala, vytiskla a následně analyzovala. „Postupujeme tak, že nejprve analyzovaný text (přepsaný rozhovor, záznam z pozorování, dokument) rozdělíme na jednotky. Jednotkou může být slovo, sekvence slov, věta, odstavec.“¹⁴⁹ Byl tedy využit proces otevřeného kódování.¹⁵⁰ Ze všech rozhovorů byly pak studiem údajů označeny opakující se jevy, na základě tohoto byly vytvořeny pojmy, které s daným jevem souvisely, a jež byly následně rozřazeny do kategorií,¹⁵¹ byl tedy dále využit proces kategorizace. To bylo nadále

¹⁴⁷ Maňák, J. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. str. 22.

¹⁴⁸ HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999. str. 195.

¹⁴⁹ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073673130, s. 211.

¹⁵⁰ viz kapitola 6 na str. 53 a 54

¹⁵¹ viz tabulka č. 2 na str. 54

rozebíráno a porovnáváním byly zjišťovány rozdíly a podobnosti. V další kapitole¹⁵² autorka využívá metodu vyložení karet a shrnuje zjištěné, neboť při celém procesu je vlastní interpretace důležitým aspektem.¹⁵³

---

¹⁵² viz kapitola 7 na str. 56-62

¹⁵³ GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP, ed. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024743684, s. 48.

6 Kódování a kategorizace získaných dat

Na základě analýzy obsahu rozhovorů metodou kódování vznikly kódy, jež jsou uvedeny v tabulce č. 1. Tyto kódy byly následně rozřazeny do uvedených kategorií.

Číslo otázky	Kódování	Kategorizace
1	Sociální Poradenství směrem k rodičům	podpora
	Poradenství směrem k učitelům	pomoc
	Řešení výchovných problémů	poradenství ve škole i mimo ni
	Řešení výukových problémů	samotné řešení obtíží
	Podpora dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí	práce se žáky a rodinami
	Řešení sociálních problémů	spolupráce s dalšími institucemi
	Zajišťování materiální a finanční podpory	
	Podpora směrem k učitelům	
	Podpora směrem k rodičům	
	Spolupráce a komunikace s OSPOD	
	koordinace prevence sociálně patologických jevů	
	Komunikace, prostředník a spolupráce s učiteli, dětmi, rodiči	
	Nácvik sociálních dovedností žáků	
	Pomoc s integračními skupinami dětí cizinců	
	Doplnění ŠPP, dotváření odborného týmu školy	
	Preventivní činnost, předcházení problémů	
	Vliv na školní docházku a výsledky	
2	Ztráta preventivního rozměru	absence spolupráce s dalšími institucemi
	Řešení až vzniklých obtíží	riziko absence preventivní činnosti
	Práce na klimatu třídy	namísto prevence až represe
	Pozdní řešení až sanace problémů, se kterými si ostatní neví rady	
	Malá znalost pozice ze strany ředitelů	
	Trvalý zájem ze strany ředitelů	
	Primární prevence	
	Prostředník mezi členy vzdělávacího procesu	
	Koordinace sociálně patologických jevů	
	Dělení, co je třeba, bez řešení formální náplně práce	
	Prolínání činností pracovníků ŠPP	
	Představa se shoduje s prací daného socpeda	
	Potřeba rozdělení kompetencí mezi sociální pedagogy a další pracovníky (OSPOD, VP, ŠMP)	
3	Další odborník na řešení problémů	spolupráce s dalšími institucemi
	Těžké pojmenování jeho práce	neznalost konkrétní činnosti soc. pedagoga
	Znalost sociální práce a sociálních služeb	efektivnější a systematictější práce jednoho konkrétního pracovníka
	Práce se vzniklými problémy	odborník ve škole i mimo ni
	Poznání o práci sociálního pedagoga	
	Neznalost konkrétní práce a její důležitosti	
	Zlepšení komunikace mezi učiteli	
	Lepší spolupráce s PČR	
	Systematictější spolupráce s OSPOD	
	Spolupráce při řešení finančních otázek rodin (Obědy pro děti)	
	Šíření osvěty	
	Spolupráce s neziskovým sektorem	
	Provádění terénní práce v domácnosti rodin žáků	
	Efektivnější dělení rolí ve škole	
	Spokojenost ředitelů s činností socpeda	
	Veliká vytiženost socpeda	
	Pomoc s komunikací s rodiči i učiteli	
Pomoc s prací s cizinci		
Účast na schůzkách s rodiči žáků		
Systematická práce a koordinace aktivit		
Částečné nahrazení práce školního psychologa		
Dostatek možných sociálních pedagogů		
Spolupráce se samosprávou v dané lokalitě		
Nedošlo ke změnám kvůli velikosti školy nebo kvůli délce trvání pracovního poměru soc. p.		
4	Rozdělení agendy mezi učitele a další pracovníky ŠPP	možnost převzetí náplně práce sociálního pedagoga
	Zánik některých činností socpeda	suplování práce sociálního pedagoga
	Suplování role socpeda školním psychologem	rozdělení agendy
	Rodiče by nevěděli, za kým mají zajít	zmatek rodičů
	Informace by se rozdělily a nebyla by v té práci jedna konkrétní osoba	diskomfort učitelů
	Řešení jen velmi vážných záležitostí	
	Práci socped by převzalo vedení školy	
	Práci socped by převzali třídní učitelé	
Absence znalého prostředníka		
Nestihání úplné práce socpeda		
5	Nutnost zvykání na roli	součást ŠPP jako multidisciplinárního týmu
	Učení se soužití s pozicí soc. pedagoga	nejednotné schopnosti uchazečů o pozici
	Dosavadní častá absence práce sociálního pedagoga	potřeba obdobné pozice ve školách
	Veliký přínos pozice	nutné vyjasňování spolupráce s ostatními pedagogy ve škole
	Převzetí role dalších pracovníků ŠPP	
	Posílá ŠPP	
	Větší přínos ve vyloučených lokalitách	
	Nezbytná součást multidisciplinárního týmu	
	Záležejí na kompetencích, dovednost, vzdělání i osobnosti jednotlivce	
	Ve větších školách nepostradatelná pozice	
V menších školách přínosná pozice		

6	Zařazení mez pedagogické pracovníky	nutnost ukotvení pozice v zákoně a návazných dokumentů – potřeba
	Pevné zařazení mezi členy ŠPP	ujasnění konkrétních činností, kompetencí, kvalifikace
	Rozdělení kompetencí mezi další členy ŠPP	nutnost širší osvěty směrem ke školám
	Upřesnění kompetencí soc. pedagoga a soc. pracovníka	jasně dané financování
	Potřeba větší informovanosti směrem k ředitelům a učitelům škol	
	Potřeba nárokovosti finančních prostředků na pozici	
	Potřeba pečlivé tvorby metodických a doprovodných textů	
	Nutnost ukotvení pozice v zákoně	
	Potřeba upravit vzdělání soc. pedagogů s ohledem na potřeby škol	
	Potřeba upravit dovednosti soc. pedagogů směrem k materiální, hmotné pomoci	
	Působení na zákonodárce i vládu	
Přesné vyrámování práce školních týmů		
7	Dostatečná kompetentnost sociálních pedagogů	nutnost širší osvěty směrem ke školám
	Dostatečné znalosti v oboru a v práci s dětmi	nutnost ukotvení pozice v zákoně a návazných dokumentů – potřeba
	Větší důraz na práci ve škole při přípravě absolventů oboru	ujasnění konkrétních činností, kompetencí, kvalifikace
	Více příkladů dobré praxe	s ohledem na přípravu absolventů škol daných oborů
	Dlouhé trvání připuštění potřeby sociálních pedagogů ve škole	
	Vágní představy o práci sociálního pedagoga	
	Potřeba větší informovanosti učitelů a vedení škol	
	Jen málo lze najít plně kompetentního sociálního pedagoga s ohledem na potřeby dané školy	
	Umožnění běžného začlenění sociálních pedagogů do škol	
	Umožnění práce s učiteli, žáky i rodinami	
	Potřeba vyjasnění náplně práce sociálních pedagogů	
	Určení, zda je nebo není pedagog	
	Nastavení financování ze státního rozpočtu	
	Upřesnění benefitů pro pozici	
	Ověřování příprav absolventů oboru na práci s dětmi ve škole	
	Úprava zákonné mlčenlivosti a dalších podstatných detailů	

Tabulka č. 1 – kódování a kategorie jednotlivých otázek

V tabulce č. 1 se tedy jedná o kódy a kategorie dle jednotlivých otázek.

Následně byla získaná data dále tříděna a zjištěné kódy a posléze kategorie byly shromážděny ze všech otázek do jediné vypovídající tabulky, tedy tabulky č. 2.

<ul style="list-style-type: none"> - podpora - pomoc - poradenství ve škole i mimo ni - samotné řešení obtíží¹ - práce se žáky - spolupráce s dalšími institucemi - riziko absence preventivního působení - neznalost konkrétní činnosti soc. pedagoga - efektivnější a systematictější práce tomu věnované pracovní pozice - odborník ve škole i mimo školu - možnost převzetí náplně práce sociálního pedagoga - suplování práce sociálního pedagoga, rozdělení agendy - zmatek rodičů a diskomfort učitelů - přínosná pozice (ve větších školách či vyloučených lokalitách nepostradatelná) - součást ŠPP jako multidisciplinárního týmu - nejednotné schopnosti uchazečů o pozici - potřeba obdobné pozice ve školách - nutné vyjasňování spolupráce s ostatními pedagogy ve škole - nutnost ukotvení pozice v zákoně a návazných dokumentů (potřeba ujasnění konkrétních činností, kompetencí, kvalifikace, a to i s ohledem na přípravy absolventů škol daných oborů) - nutnost širší osvěty směrem ke školám - jasně dané financování
<p>¹ výchovných, výukových, sociálních, rodinných atp.</p>

Tabulka č. 2 – shrnutí kategorií za všechny otázky

Uvedená tabulka č. 2 jsou tedy kategorie ze všech otázek.

Přepsané rozhovory byly rozděleny dle čísla otázek, kterým byly dle významu přiřazovány kódy. Z nich byly následně vytvořeny kategorie, které byly pro účely práce dále sjednoceny jako celek ze všech otázek:

- **podpora** – sociální pedagog je chápán jako podporující pozice pro zaměstnance školy, žáky, i instituce působící mimo školu
- **pomoc** – sociální pedagog je vnímán jako pomoc pro zaměstnance školy, žáky, i instituce působící mimo školu, a to jak v jiném náhledu na situace, tak při časové úspoře učitelů
- **poradenství ve škole i mimo ni** – sociální pedagog poskytuje sociální poradenství
- **samotné řešení obtíží¹⁵⁴** - sociální pedagog řeší již vzniklé problémy
- **práce se žáky** – sociální pedagog vykonává přímou pedagogickou činnost
- **spolupráce s dalšími institucemi** – sociální pedagog spolupracuje s externími subjekty
- **riziko absence preventivního působení** – obava participantů, že sociální pedagog na některých školách, které si jeho náplň práce stanoví sami, bude řešit jen již vzniklé obtíže
- **neznalost konkrétní činnosti soc. pedagoga** – souvisí s legislativou a malou osvětou
- **efektivnější a systematictější práce tomu věnované pracovní pozice** – hlubší práce s dětmi není rozdělena do několika vyučujících, soustředí se k jedné osobě, tj. sociálnímu pedagogovi
- **odborník ve škole i mimo školu** – sociální pedagog je specializovaná pozice s jistými úkoly a metodami práce
- **možnost převzetí náplně práce sociálního pedagoga** – v případě absence této pozice můžou ostatní pracovníci školy částečně převzít jeho roli
- **suplování práce sociálního pedagoga, rozdělení agendy** – kategorie vzniklá z diskuze o případném suplování této pozice s výsledkem rozdělení agendy, tj. neúplném převzetí práce pozice
- **zmatek rodičů a diskomfort učitelů** – v případě, že by na škole sociální pedagog byl a najednou by pozice přestala existovat, mohlo by dojít k uvedenému
- **přínosná pozice (ve větších školách či vyloučených lokalitách nepostradatelná)** – vnímání participantů této pozice
- **součást ŠPP jako multidisciplinárního týmu** – doporučení participantů týkající se sociálního pedagoga
- **nejednotné schopnosti uchazečů o pozici** – obava participantů o kompetentnost konkrétních jednotlivců
- **potřeba obdobné pozice ve školách** – vnímání potřeby obdobné pozice
- **nutné vyjasňování spolupráce s ostatními pedagogy ve škole** – participanté vnímají potřebu vymezení pravidel spolupráce s dalšími zaměstnanci školy, a to s ohledem na tzv. novost role
- **nutnost ukotvení pozice v zákoně a návazných dokumentů** (potřeba ujasnění konkrétních činností, kompetencí, kvalifikace, a to i s ohledem na přípravy absolventů škol daných oborů) – návrhy možností a změn
- **nutnost širší osvěty směrem ke školám** – další návrhy možností a změn
- **jasně dané financování** – vnímání potřeby participanty jako další nutnost změny

¹⁵⁴ výchovných, výukových, sociálních, rodinných atp.

7 Vyhodnocení zjištěných dat

Je důležité mít na paměti, který kód a kategorie se vztahuje ke které otázce a odpovědi tak, aby mohly být vyhodnoceny výzkumné otázky, hlavní cíl i dílčí cíle práce.

VO č. 1: Znájí odborníci z oblasti z práce s dětmi náplň práce sociálního pedagoga ve škole?

Odpověď: Z uvedeného výzkumu (především z odpovědí na otázky č. 1, 2, 3 a 4) vyplývá, že participanti mají **velmi dobré povědomí o činnosti sociálního pedagoga** na základní škole.

Vcelku přesně vyjmenovávají aktivity, které sociální pedagog zastává, převážně se shodují na tom, že jeho činnost spočívá jak v **preventivním působení**, tak i v samotném **řešení již vzniklých výchovných, výukových či sociálních problémů**. Také shodně uvádějí, že sociální pedagog poskytuje **poradenství, podporu a pomoc, a to především vyučujícím, ale též žákům a jejich rodinám**, ale též **spolupracuje s dalšími institucemi**. S tím souvisí i obavy informantů, tedy v případě, že by sociální pedagog na škole nepůsobil poté, co daná pozice na vybrané škole po nějaký čas byla, nejen, že by bylo **riziko chaotického jednání a nesystematičnosti**, ale také by došlo k **suplování práce sociálního pedagoga** (např. školním psychologem) nebo i k **úplnému převzetí této činnosti jiným odborníkem** – např. jiným pracovníkem ŠPP. Též participanti v souvislosti se znalostí náplně práce a problematiky pozice jednohlasně uvádějí nutnosti změn týkající se dané profesní role, což shledávají jako potřebné v oblasti **legislativy, kvalifikace, financování a metodických a dalších textů**.

K vyhodnocení odpovědi této VO byly využity kódy: sociální poradenství směrem k rodičům, poradenství směrem k učitelům, řešení výchovných problémů, řešení výukových problémů, podpora dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, řešení sociálních problémů, zajišťování materiální a finanční podpory, podpora směrem k učitelům, podpora směrem k rodičům, spolupráce a komunikace s OSPOD, koordinace prevence sociálně patologických jevů, komunikace, prostředník a spolupráce s učiteli, dětmi, rodiči, nácvik sociálních dovedností žáků, pomoc s integračními skupinami dětí cizinců, doplnění ŠPP, dotváření odborného týmu školy, preventivní činnost, předcházení problémů, vliv na školní docházku a výsledky, riziko ztráty preventivního rozměru, řešení až vzniklých obtíží, práce na klimatu třídy, pozdní řešení až sanace problémů, se kterými si ostatní neví rady, malá

znalost pozice ze strany ředitelů, trvající zájem ze strany ředitelů, primární prevence, prostředník mezi členy vzdělávacího procesu, koordinace sociálně patologických jevů, dělání, co je třeba, bez řešení formální náplně práce, prolínání činností pracovníků ŠPP, představa se shoduje s prací daného socpeda, potřeba rozdělení kompetencí mezi sociální pedagogy a další pracovníky (OSPOD, VP, ŠMP), další odborník na řešení problémů, těžké pojmenování jeho práce, znalost sociální práce a sociálních služeb, práce se vzniklými problémy, poznání o práci sociálního pedagoga, neznalost konkrétní práce a její důležitosti, zlepšení komunikace mezi učiteli, lepší spolupráce s PČR, spolupráce při řešení finančních otázek rodin (Obědy pro děti), šíření osvěty, spolupráce s neziskovým sektorem, provádění terénní práce v domácnosti rodin žáků, efektivnější dělení rolí ve škole, spokojenost ředitelů s činností socpeda, velká vytiženost socpeda, pomoc s komunikací s rodiči i učiteli, pomoc s prací s cizinci, účast na schůzkách s rodiči žáků, systematická práce a koordinace aktivit, částečné nahrazení práce školního psychologa, dostatek možných sociálních pedagogů, spolupráce se samosprávou v dané lokalitě, nedošlo ke změnám kvůli velikosti školy nebo kvůli délce trvání pracovního poměru socpeda, rozdělení agendy mezi učitele a další pracovníky ŠPP, zánik některých činností socpeda, suplování role socpeda školním psychologem, rodiče by nevěděli, za kým mají zajít, informace by se rozdělily a nebyla by v té práci jedna konkrétní osoba, řešení jen velmi vážných záležitostí, práci socped by převzalo vedení školy, práci socped by převzali třídní učitelé, absence znalého prostředníka, nestíhání úplné práce socpeda. **Tyto kódy byly následně rozděleny do následujících kategorií:** podpora, pomoc, poradenství jak ve škole i mimo ni, samotné řešení obtíží, práce se žáky, spolupráce s dalšími institucemi, absence spolupráce s dalšími institucemi, riziko absence preventivního působení, spolupráce s dalšími institucemi, neznalost konkrétní činnosti soc. pedagoga, efektivnější a systematictější práce tomu věnované pracovní pozice, odborník ve škole i mimo školu, možnost převzetí náplně práce sociálního pedagoga, suplování práce sociálního pedagoga, rozdělení agendy, zmatek rodičů a diskomfort učitelů.

VO č. 2: Co se se vznikem pozice sociálního pedagoga ve škole změnilo?

Odpověď: Informanti se (především v odpovědích na otázky č. 1, 2, 3, 4 a 5) shodli na tom, že pokud by na jisté škole vznikla pozice sociálního pedagoga, bylo by z počátku **obtížné definovat její náplň práce, a to z důvodu nízké znalosti konkrétních činností.** Také se shodli, že by bylo **potřeba být otevřený spolupráci s takovým odborníkem, především ze stran ředitelů a vedení škol.**

Vesměs ale vnímají **pozitivum v komplexní práci, kterou sociální pedagog vykonává**, což je dle nich vyjma výše uvedeného a **preventivní činnosti též přímá práce s rodinou v místě jejich bydliště, spolupráce s neziskovým sektorem a také posílení pozitivního klimatu školy a komunikace a poradenství mezi učiteli navzájem, ale i mezi nimi a rodinami žáků i žáky samotnými.**

Jako výhodu spatřují **spolupráci sociálního pedagoga s dalšími subjekty a institucemi** a dále to, že se na něj mohou obracet jak **konkrétní vyučující, tak i rodiče (ZZ) žáků**, čímž se **předchází zmatkům a absenci rozdělení práce** mezi několik dalších pedagogických pracovníků, což shledávají jako **efektivnější a systematictější způsob práce**. Vnímají však **potřebu zavedení obdobné pozice ve škole**, především na větších školách nebo ve vyloučených lokalitách, a to i přes nutnost **zvyknout si na danou pozici ve škole**. I přes vnímání **přínosu pozice** je potřeba kvůli **dosavadní malé obsazenosti** na těchto pozicích **naučit se se sociálním pedagogem spolupracovat jako se součástí multidisciplinárního týmu**. Dle participantů také **vedle potřeb školy záleží na osobnosti, dovednostech, schopnostech a kvalifikaci** daného odborníka pracujícího na pozici sociální pedagog. Mimo jiné informanti uvedli možnost **převzetí činností od dalších pracovníků ŠPP**, čehož by se sociální pedagog stal **posilou**.

K vyhodnocení odpovědi této VO byly využity kódy: sociální poradenství směrem k rodičům, poradenství směrem k učitelům, řešení výchovných problémů, řešení výukových problémů, podpora dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, řešení sociálních problémů, zajišťování materiální a finanční podpory, podpora směrem k učitelům, podpora směrem k rodičům, spolupráce a komunikace s OSPOD, koordinace prevence sociálně patologických jevů, komunikace, prostředník a spolupráce s učiteli, dětmi, rodiči, nácvik sociálních dovedností žáků, pomoc s integračními skupinami dětí cizinců, doplnění ŠPP, dotváření odborného týmu školy, preventivní činnost, předcházení problémů, vliv na školní docházku a výsledky, riziko ztráty preventivního rozměru, řešení až vzniklých obtíží, práce na klimatu třídy, pozdní řešení až sanace problémů, se kterými si ostatní neví rady, malá znalost pozice ze strany ředitelů, trvající zájem ze strany ředitelů, primární prevence, prostředník mezi členy vzdělávacího procesu, koordinace sociálně patologických jevů, děláním, co je třeba, bez řešení formální náplně práce, prolínání činností pracovníků ŠPP, představa se shoduje s prací daného socpeda, potřeba rozdělení kompetencí mezi sociální pedagogy a další pracovníky (OSPOD, VP, ŠMP), další odborník na řešení problémů, těžké pojmenování jeho práce, znalost sociální práce a sociálních služeb, práce se vzniklými

problémy, poznání o práci sociálního pedagoga, neznalost konkrétní práce a její důležitosti, zlepšení komunikace mezi učiteli, lepší spolupráce s PČR, spolupráce při řešení finančních otázek rodin (Obědy pro děti), šíření osvěty, spolupráce s neziskovým sektorem, provádění terénní práce v domácnosti rodin žáků, efektivnější dělení rolí ve škole, spokojenost ředitelů s činností socpeda, velká vytiženost socpeda, pomoc s komunikací s rodiči i učiteli, pomoc s prací s cizinci, účast na schůzkách s rodiči žáků, systematická práce a koordinace aktivit, částečné nahrazení práce školního psychologa, dostatek možných sociálních pedagogů, spolupráce se samosprávou v dané lokalitě, nedošlo ke změnám kvůli velikosti školy nebo kvůli délce trvání pracovního poměru socpeda, rozdělení agendy mezi učitele a další pracovníky ŠPP, zánik některých činností socpeda, suplování role socpeda školním psychologem, rodiče by nevěděli, za kým mají zajít, informace by se rozdělily a nebyla by v té práci jedna konkrétní osoba, řešení jen velmi vážných záležitostí, práci socped by převzalo vedení školy, práci socped by převzali třídní učitelé, absence znalého prostředníka, nestíhání úplné práce socpeda, nutnost zvykání na roli, učení se soužití s pozicí soc. pedagoga, dosavadní častá absence práce sociálního pedagoga, veliký přínos pozice, převzetí role dalších pracovníků ŠPP, posila ŠPP, větší přínos ve vyloučených lokalitách, nezbytná součást multidisciplinárního týmu, záleží na kompetencích, dovednost, vzdělání i osobnosti jednotlivce, ve větších školách nepostradatelná pozice, v menších školách přínosná pozice. **Tyto kódy byly následně rozděleny do následujících kategorií:** podpora, pomoc, poradenství jak ve škole i mimo ni, samotné řešení obtíží, práce se žáky, spolupráce s dalšími institucemi, absence spolupráce s dalšími institucemi, riziko absence preventivního působení, spolupráce s dalšími institucemi, neznalost konkrétní činnosti soc. pedagoga, efektivnější a systematictější práce tomu věnované pracovní pozice, odborník ve škole i mimo školu, možnost převzetí náplně práce sociálního pedagoga, suplování práce sociálního pedagoga, rozdělení agendy, zmatek rodičů a diskomfort učitelů, přínosná pozice, součást ŠPP jako multidisciplinárního týmu, nejednotné schopnosti uchazečů o pozici, potřeba obdobné pozice ve školách, nutné vyjasňování spolupráce s ostatními pedagogy ve škole.

VO č. 3: Usnadnila by pozice sociálního pedagoga ve škole práci učitelům?

Odpověď: Ze získaných dat (především z odpovědí na otázky 1, 2, 3, 4 a 5) je zřejmé, že účastníci věří, že pozice sociálního pedagoga nejen, že **usnadňuje práci**

učitelům veškerými vyjmenovanými činnostmi, ale i vedení školy, a i orgánům sociálně-právní ochrany dětí či Policie a dalším.

Participantů však vnímají riziko toho, že by sociální pedagog by ve škole zaměstnán z důvodu nedostatečného pochopení jen jako osoba, která se zabývá až velmi vážnými případy, a že by tedy ve spolupráci s učiteli nebyl plně využit jeho potenciál a odbornost v preventivní oblasti. Právě dané předcházení eskalace obtíží by mělo být dle nich součástí práce sociálního pedagoga, které by právě učitelům usnadnilo jejich práci i za cenu nutnosti stanovit si vzájemná pravidla spolupráce s dalšími vyučujícími, a to vedle vyřizování sociálních a výchovných záležitostí.

K vyhodnocení odpovědi této VO byly využity kódy: sociální poradenství směrem k rodičům, poradenství směrem k učitelům, řešení výchovných problémů, řešení výukových problémů, podpora dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, řešení sociálních problémů, zajišťování materiální a finanční podpory, podpora směrem k učitelům, podpora směrem k rodičům, spolupráce a komunikace s OSPOD, koordinace prevence sociálně patologických jevů, komunikace, prostředník a spolupráce s učiteli, dětmi, rodiči, nácvik sociálních dovedností žáků, pomoc s integračními skupinami dětí cizinců, doplnění ŠPP, dotváření odborného týmu školy, preventivní činnost, předcházení problémů, vliv na školní docházku a výsledky, riziko ztráty preventivního rozměru, řešení až vzniklých obtíží, práce na klimatu třídy, pozdní řešení až sanace problémů, se kterými si ostatní neví rady, malá znalost pozice ze strany ředitelů, trvalý zájem ze strany ředitelů, primární prevence, prostředník mezi členy vzdělávacího procesu, koordinace sociálně patologických jevů, dělání, co je třeba, bez řešení formální náplně práce, prolínání činností pracovníků ŠPP, představa se shoduje s prací daného socpeda, potřeba rozdělení kompetencí mezi sociální pedagogy a další pracovníky (OSPOD, VP, ŠMP), další odborník na řešení problémů, těžké pojmenování jeho práce, znalost sociální práce a sociálních služeb, práce se vzniklými problémy, poznání o práci sociálního pedagoga, neznalost konkrétní práce a její důležitosti, zlepšení komunikace mezi učiteli, lepší spolupráce s PČR, spolupráce při řešení finančních otázek rodin (Obědy pro děti), šíření osvěty, spolupráce s neziskovým sektorem, provádění terénní práce v domácnosti rodin žáků, efektivnější dělení rolí ve škole, spokojenost ředitelů s činnostmi socpeda, velká vytíženost socpeda, pomoc s komunikací s rodiči i učiteli, pomoc s prací s cizinci, účast na schůzkách s rodiči žáků, systematická práce a koordinace aktivit, částečné nahrazení práce školního psychologa, dostatek možných sociálních pedagogů, spolupráce se samosprávou v dané lokalitě, nedošlo ke změnám kvůli velikosti školy nebo

kvůli délce trvání pracovního poměru socpeda, rozdělení agendy mezi učitele a další pracovníky ŠPP, zánik některých činností socpeda, suplování role socpeda školním psychologem, rodiče by nevěděli, za kým mají zajít, informace by se rozdělily a nebyla by v té práci jedna konkrétní osoba, řešení jen velmi vážných záležitostí, práci socped by převzalo vedení školy, práci socped by převzali třídní učitelé, absence znalého prostředníka, nestíhání úplné práce socpeda, nutnost zvykání na roli, učení se soužití s pozicí soc. pedagoga, dosavadní častá absence práce sociálního pedagoga, veliký přínos pozice, převzetí role dalších pracovníků ŠPP, posila ŠPP, větší přínos ve vyloučených lokalitách, nezbytná součást multidisciplinárního týmu, záleží na kompetencích, dovednost, vzdělání i osobnosti jednotlivce, ve větších školách nepostradatelná pozice, v menších školách přínosná pozice. **Tyto kódy byly následně rozděleny do následujících kategorií:** podpora, pomoc, poradenství jak ve škole i mimo ni, samotné řešení obtíží, práce se žáky, spolupráce s dalšími institucemi, absence spolupráce s dalšími institucemi, riziko absence preventivního působení, spolupráce s dalšími institucemi, neznalost konkrétní činnosti soc. pedagoga, efektivnější a systematictější práce tomu věnované pracovní pozice, odborník ve škole i mimo školu, možnost převzetí náplně práce sociálního pedagoga, suplování práce sociálního pedagoga, rozdělení agendy, zmatek rodičů a diskomfort učitelů, přínosná pozice, součást ŠPP jako multidisciplinárního týmu, nejednotné schopnosti uchazečů o pozici, potřeba obdobné pozice ve školách, nutné vyjasňování spolupráce s ostatními pedagogy ve škole.

Hlavní cíl empirické práce byl naplněn, participanty je pozice sociálního pedagoga vnímána jako **přínosná, někteří ji označili za potřebnou ba i nepostradatelnou**, a to převážně ve větších školách či sociálně vyloučených lokalitách. Toto tvrzení platí i přes to, že jeden informant uvedl, že pozici nevnímá jako přímo potřebnou, což ale sám přiřazuje tomu, že na jejich škole působila pouze v období pandemie covid-19 a měla velmi omezenou náplň práce i okruh žáků, se kterými daný odborník pracoval.

Dílčí cíl práce, tedy zkoumání míry povědomí o činnostech dané pozice, byl také naplněn, a to již v průběhu plnění výzkumu. Z uvedeného počtu 10 respondentů má celkem 10, tedy 100 % z nich **představu vcelku se shodující s realitou o náplně práce sociálního pedagoga na základní škole**. Také se shodli, že by **zavedení sociálního pedagoga do základních škol znamenala komplexní podporu**, a to pro vedení školy, vyučující, žáky

a jejich rodiny, ale i organizace působící mimo školu, které s danými žáky pracují. **Přímo učitelům by sociální pedagog pomohl**, a to jednak úbytkem agendy, ale též hlubší prací s obtížemi, se kterými se daný žák potýká, ale i jiným úhlem pohledu na situaci a odlišnými metodami práce.

Návrhy změn a možností v oblasti profese sociálního pedagoga byly participanty uvedeny jako **akutní potřebu změny** týkající se pozice sociálního pedagoga, a to především **ukotvením v legislativě**. Participanty je preferován **zákon o pedagogických pracovnících**, s čímž souvisí i konkrétní **benefity** vyplývající z označení pedagogický pracovník (počet dní dovolené, studijní volno, prázdniny apod.). Někteří uváděli konkrétně zákon o pedagogických pracovnících. Dále bylo shledáno jako nutné upravit **podmínky pro výkon dané pozice**, a to především s ohledem na profily absolventů oboru sociální pedagogika, kdy se někteří participanti domnívají, že je na místě vybavit je **přímými schopnosti práce ve škole**. Také shledávají jako žádoucí nastavit pevně dané **financování ze státního rozpočtu** tak, aby pozice byla sice nenáročná, ale aby ji ředitel mohl kdykoliv využít. V neposlední řadě je potřeba upravit **metodiku, vymežit konkrétní náplň práce**, a to jak vůči dalším pracovníkům ŠPP, ale i vůči sociálním pracovníkům jak OSPOD, tak i neziskového sektoru, aby nedocházelo k **překrývání kompetencí**. Taktéž jeden z účastníků označil za důležité i **ošetření zákonem dané mlčenlivosti**, což je pro spolupráci sociálního pedagoga s dalšími subjekty velice podstatné.

8 Interpretace zjištěných dat

Z daného výzkumného šetření vyplývá, že participanti mají **velmi dobré povědomí o činnosti sociálního pedagoga** na základní škole, kdy kvitují jeho **přínos a potřebnost**. Toto by mohl být pozitivně překvapivý výsledek, neboť povědomí o pozici sociálního pedagoga je napříč republikou vcelku malé. Jelikož se však práce zabývá expertním šetřením, byl předpoklad, že participanti budou mít o náplni práce sociálního pedagoga správné informace. Informanti byli schopni vcelku přesně vyjmenovat konkrétní aktivity, které sociální pedagog doopravdy zastává a výstižně zmiňovali i riziko spočívající ve využívání pozice jen pro tzv. hašení požárů. Sociální pedagog má totiž, jak též participanti uváděli, veliký důraz v preventivní činnosti, jeho blízkým partnerem je školní metodik prevence, což ovšem mnoho vedení škol neví či vědět nechce (ve smyslu, že raději využije

pozici na řešení závažných skutečností, tedy deleguje své starosti na jednu konkrétní osobu, kdy pro prevenci využívá jen ŠMP). Málolterá škola je nastavená tak, aby do svých řad přijala odborníka, jenž chce řešit tzv. malé jiskřičky problémů, chce jim předcházet a vyhledávat rizika, aby obtíže nevyeskalovaly, neboť škola apriori chce předávat žákům vzdělání, a ne řešit jejich rodinné, sociální a další obtíže. Bohužel doba si žádá změny v přístupu i vzdělávacích institucí, o čemž bylo psáno v teoretické části práce. Spolupráci s dalšími institucemi pak školy vesměs vítají, dá se říct, že vyučující tuto činnost běžně nezastávají, pokud opomineme žádost o zaslání zprávy v rámci podpůrného opatření pro děti s SPCH, SPU z PPP/SPC apod., přitom právě tato činnost může pedagogickým pracovníkům velmi ulehčit. Také návazná spolupráce např. s nízkoprahovými kluby, kam žáci školy po škole dochází, s organizacemi, kam žáci školy chodí na kroužky, to vše je pro práci s žákem přínosné, neboť to vše ovlivňuje jeho vývoj a je to příležitost k poznání samotného dítěte i možností změn – dle povahy obtíže či závažnosti situace. S tím souvisí i obavy informantů, tedy v případě, že by se situace změnila a sociální pedagog na škole nepůsobil poté, co daná pozice na vybrané škole po nějaký čas byla, shledávají jako riziko chaotického jednání a nesystematičnosti a možné suplování práce sociálního pedagoga či úplné převzetí této činnosti jiným odborníkem.

Tedy pokud by naopak na škole pozice byla zavedená, došlo by dle participantů ke změnám k lepšímu, a to i přes uváděné obavy – potřebu otevřeného přístupu školy a jejich zaměstnanců ke spolupráci se sociálním pedagogem, nedostatečné úpravě odborných textů souvisejících s náplní práce atp., jak je uvedeno výše. Není nutno se domnívat, že by vyloženě roli sociálního pedagoga přejala v případě jeho náhlé či plánované absence jiná pozice ve škole, neboť žádný jiný pracovník nemá působnost i mimo školu – to může jen sociální pedagog, stejně jako tzv. home-office může zastávat výlučně též sociální pedagog, a to z hlediska možností i po dobu 12 měsíců (vyučující i školní psycholog mohou zastávat svou pozici výhradně osobně, a jen po dobu školního roku, tj. 10 měsíců). Též rozdělení činností po sociálním pedagogovi by vzhledem k různým třídám a vyučujícím znamenalo vznik chaosu jak pro rodiče a žáky, tak i pro externí subjekty vázající se na školní docházku dětí (komunitní centra, OSPOD, PČR, pediatrie atp.). Ovšem převzetí činností sociálního pedagoga by bylo pravděpodobně stejné jako před zavedením pozice, tedy mohly by se buď řešit jen ty závažné skutečnosti a případně nutné konzultace se ZZ žáka, ale už by ze stran vyučujících nebyl prostor na komplexní konzultace ve SVP či na jednání u PMS.

Sociální pedagog pak může pomoci učitelům i vedení školy, jak participanti uváděli, a to souvisí mj. i s nutným vedením dokumentace z každé konzultace, z každého jednání či e-mailu, kdy již takto vytížení učitelé zkrátka nemohou převzít roli sociálního pedagoga, a to jak kvůli časovému omezení, tak i kvůli vlastní specializaci. I částečné převzetí role sociálního pedagoga by tedy znamenalo naprosto minimální plnění potřeb žáků školy a jejich rodin. Souvisí s tím i obtížnost s přesnou konkretizací náplně práce, protože každá škola si náplň práce pozice upravuje sama dle svých potřeb, ovšem musí se řídit zadáním toho, kdo pozici financuje, jak je uvedeno v teoretické části práce. To dále souvisí s nedostatečným upravením jak v legislativě, tak s absencí pozice v katalogu prací a dalších textech. Obavy informantů jsou tedy oprávněné a je proto potřeba šířit větší osvětu, vysvětlovat, přibližovat či doporučovat a upřesňovat možnosti práce sociálního pedagoga. Minimálně do té doby, než dojde k úpravě v oblasti legislativy, kvalifikace, financování a metodických a dalších textů. Participanti ovšem shledávají práci sociálního pedagoga jako potřebnou, přínosnou a někde i nepostradatelnou, práce sociálního pedagoga by dle nich měla být v rámci součásti školního poradenského pracoviště a multidisciplinárního týmu školy. Toto sdělení lze odůvodnit jako závěr plynoucí ze zkušeností s prací s pracovníky ŠPP, kdy ŠPP jako poradenské pracoviště školy má přehled o všem, co se ve škole děje, pravidelně se schází, spolu s vedením školy konzultují a nastavují taková opatření, která mnohdy vedou k nápravě či odstranění vzniklých problémů. Též jsou pro žáky oporou, podporou a možností, na koho se mohou obrátit jak oni, tak i jejich ZZ či odborníci mimo školu, neboť se předpokládá, že se zabývají vedle vzdělávacích otázek i výchovnými, kdy samotní vyučující kladou důraz převážně na vzdělávací složku, ovšem pracovníci ŠPP, převážně sociální pedagog, na výchovnou.

9 Shrnutí empirické části

Výzkumné šetření autorka práce považuje za úspěšné, neboť bylo zjištěno, že participanti mají velmi dobré povědomí o pracovní pozici sociálního pedagoga ve škole, a i když se leckdy s žádným nepoznali přímo osobně, jejich očekávání o jeho práci reflektuje skutečné aktivity, jaké sociální pedagog ve škole vykonává. Také není vůbec s podivem, že se někteří z nich se žádným sociálním pedagogem nepoznali, neboť aktuální počet

sociálních pedagogů je v ČR circa 120¹⁵⁵, ovšem základních škol okolo 4 tisíc. Též je s potěšením zjistit, že participanti vnímají pozici sociálního pedagoga jako přinejmenším přínosnou, spíše potřebnou a někde dokonce nepostradatelnou, a že by sociální pedagog měl být dle nich součástí ŠPP. Není ani překvapivé, že pokud by pozice sociálního pedagoga na škole vůbec nevznikla, nebo by vznikla a následně by byla zrušena, tato agenda by se buď zcela přestala ve škole řešit anebo by se dané činnosti rozdělily mezi ostatní pedagogy, pracovníky ŠPP či vedení školy. Jak ale někteří participanti uvedli, panuje obava, aby se řešily i takové záležitosti typu sociální či rodinné zázemí žáků, které zdánlivě nejsou „věcí školy“, ale školní úspěšnost a wellbeing žáků přesto přímo ovlivňují. Dá se také konstatovat, že navrhované možnosti změn byly řečeny komplexně, lze je považovat za zcela racionální a vhodné, a to včetně úpravy kvalifikačních požadavků uchazečů o tuto pozici, a to i s ohledem na jejich praxi v práci s dětmi či ve škole.

10 Diskuse

Bylo řečeno, že sociálních pedagogů je oproti počtu základních škol malý počet, toto číslo však naštěstí neustále stoupá, a to i díky šíření osvěty o této pozici. Šíření právě informovanosti o náplni práce, o možnostech usnadnění každodenních činností učitelů, o způsobu práce těchto odborníků přispívá k tomu, že se sami ředitelé základních škol zajímají o možnosti financování přímo pro jejich školu. Jak je uvedeno v teoretické části, těchto možností není aktuálně příliš mnoho, avšak je veliká snaha i naděje, aby od roku 2025 byl sociální pedagog zařazen do zákona o pedagogických pracovnících, a to právě díky Asociaci sociálních pedagogů, z. s., jež se snaží vypsát veškeré aktivity sociálního pedagoga ve škole – a to jak ve spolupráci s dalšími odbornými organizacemi, tak i ve spolupráci se samotnými sociálními pedagogy a řediteli škol tak, aby ze vzniklého soupisu postupně a ve spolupráci s AVSP, AŘZŠ a dalšími vznikl téměř dokonalý metodický materiál pro výkon této pozice, včetně ošetření zákonné mlčenlivost (poskytování osobních a citlivých údajů v zájmu dítěte/žáka školy). Participanti zákon o PP uváděli opakovaně. Můžeme souhlasit, že zařazení sociálního pedagoga by dávalo smysl, a to nejen z důvodu přímé pedagogické činnosti, jež sociální pedagog vykonává. Pokud si totiž přečteme § 2 daného zákona,¹⁵⁶ zjistíme, že dle odstavce 1 je „pedagogickým pracovníkem též zaměstnanec, který

---

¹⁵⁵ Data získaná Asociací sociálních pedagogů na základě počtu členů, odborných setkání, vlastních kontaktů a skrze spolupráci s NPI, duben 2023.

¹⁵⁶ zákon č. 563/2004, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.“ Pokud může být zaměstnanec v sociálních službách pedagogickým pracovníkem, není mi jasný důvod, proč mi nemohl být pedagogickým pracovníkem i sociální pedagog, který vykonává přímou, pedagogickou práci s dětmi, stejně jako např. školní psycholog, o kterém se též informanti zmiňují, a který je též neučitelská profese – avšak je pedagogickým pracovníkem. Samozřejmě zařazením pozice sociální pedagog do zákona o PP vznikly jisté náklady, např. spojené s benefity, které pedagogičtí pracovníci mají (dovolená, studijní volno, prázdniny atp.), avšak ostatní kolegové z pedagogického prostředí nemají tak širokou působnost mimo školu a tyto benefity mají. Argumenty, které zmiňoval bývalý ministr školství, tedy obtíže s Ministerstvem financí ve věci nákladů na zaměstnance ve školství, lze jednoduše prověřit výzkumem. ASOCP má daný výzkum již ve fázi příprav, kdy se v rámci snahy o legislativní ukotvení pozice snažíme o zjištění nákladů na péči související s psychologickou podporou pro dospělé, psychiatrickou péčí, náklady na psychoterapii v rámci pojišťoven, adiktologií, dávkami na Úřadu práce z Podpory v nezaměstnanosti a další, a to průměrně na dospělé osobu za rok. Snahou tohoto výzkumu bude zjistit průměrné roční náklady, kterým by práce sociálních pedagogů již na základní škole mohla z dlouhodobého hlediska předejít či alespoň omezit. Může se dále stát, že sociální pedagog bude na škole zaměstnán jako osoba, na kterou učitelé delegují jejich povinnosti, se kterými se nechtějí zabývat a zcela zanikne detailní, precizní práce sociálního pedagoga ve smyslu preventivní a depistážní činnosti. Aktuální metodické, odborné i provázející texty upravující spolupráci ŠPP, činnost sociálního pedagoga nebo úpravu komunikace učitelů se žáky, lze najít, je jich však málo a jsou nepřesné. Toto autorka práce přisuzuje tomu, že každá škola má jiné potřeby, a tedy si i jinak nastavuje dané kompetence jednotlivých odborníků. Z důvodu, že sociální pedagog není v legislativě, může si každé jednotlivé vedení školy upřesnit své požadavky na činnost sociálního pedagoga dle svého, kdy postačuje, když se vedení školy drží formalit, jež jsou uvedeny např. v Šablonách I OP JAK jako náplň práce sociálního pedagoga (jež je však zcela nedostačující a realitu nereflektující). S tímto souvisí i otázka, o které hovořili i participant, a tou je kvalifikace sociálních pedagogů a jejich připravenost na práci ve škole poté, co absolvují daný obor. Sociální pedagog je totiž dnes spíše vnímán jako sociální pracovník ve škole, i kvalifikační požadavky se neliší, tedy sociálního pedagoga může aktuálně vykonávat absolvent např. oboru humanitární práce a stačí mu k tomu jen VOŠ. Je otázkou, zda je toto pro práci s dětmi ve škole dostačující, vezmeme-li v úvahu, že na pozici by teoreticky mohl nastoupit i čerstvý absolvent bez

jakékoliv praxe. Autorka práce se proto shoduje s odpověďmi participantů a dodává, že je opravdu třeba upravit profilaci předmětu sociální pedagogika a následně i dané kvalifikační požadavky v zákoně tak, aby daný pracovník byl vybaven na práci s dětmi i učiteli, jelikož tato práce má svá specifika. Též je nutné sdělit, že pokud nebude vedení školy, učitelé i systém přípravení na práci s odborníkem neučitelské profese, nepomůžou v daném místě ani mnohočetné osvěty, školení či workshopy – protože tato práce se musí dělat s otevřenou myslí, což platí i o těch, jež sociálního pedagoga zaměstnávají. Samozřejmě, což participantů též uvedli, je velice důležitá i samotná osobnost sociálního pedagoga – to však platí ve všech profesích, a u těch pomáhajících dvojnásob. Nakonec je vhodné doplnit, že jako v každé profesi je v současnosti i ve škole nejvíce potřeba lidskost, a to mezi dospělými, tak i směrem k dětem.¹⁵⁷

---

¹⁵⁷ BLÁBOLILOVÁ N. Podcast Mozaika vzdělávání – rozhovor o Asociaci sociálních pedagogů, jejích cílech a plánech. Červenec 2022. Též dostupné z: <https://ceskepodcasty.cz/episode/0y7J3aptKHr1qcRw2BDk>.

11 Závěr

Autorka diplomové práce pracuje již 13 let s dětmi a mladistvými, vedle lektorování, dobrovolnické činnosti a zájmových aktivit souvisejících s dětmi je též aktuálně zaměstnána jako sociální pedagožka na základní škole, navíc je spoluzakladatelkou Asociace sociálních pedagogů, kde též působí jako členka Výkonné rady. Nejen kvůli dřívější praxi jako sociální pracovnice či jako kurátorka pro děti a mládež a nyní jako sociální pedagog, ale též pro hlubší znalost problematiky, kterou díky svým zkušenostem má, je pro ni téma profesie sociálního pedagoga na základní škole blízké. Zajímá ji problematika s tímto související, hlubší souvislosti týkající se školského systému i právního systému, ale i příležitosti a přínosy, která s sebou tato pozice ve školách přináší. Přispívají k tomu též její dosavadní vědecké, publikační, přednáškové a zájmové činnosti v oblasti sociální pedagogiky, které se sociálních pedagogů, sociálních pracovníků a práce s ohroženými dětmi týkají.

V této diplomové práci byly v teoretické části probrány aktuální otázky související s profesí sociálního pedagoga, byly také uvedeny možnosti uplatnění absolventů oboru sociální pedagogika i možnosti změn pro širší uplatnění daných odborníků ve školách. Dále byly sepsány základy vzniku sociální pedagogiky a profesie sociálního pedagoga ve vybraných zemích i v naší republice. Sociální pedagog byl představen z pohledu současného uplatnění a potřeby, ale také byla představena jeho důležitost ve spolupráci s dalšími aktéry výchovně-vzdělávacího procesu na základní škole. Také byla možnost informovat se o dosavadních odborných textech upravujících jak činnost samotné pozice, tak i spolupráci se zaměstnanci školy.

Pozice sociálního pedagoga není v našem právním řádk zavedená, a to i přes zvyšující se poptávku škol a na vnímání potřeby této profesie. S ohledem na celospolečenské obtíže, které se čím dál tím více dotýkají i žáků škol, lze jako největší problém spatřovat – i s ohledem na výsledek empirické části – v aktuálním nastavení školského systému, ale též v nedostatečné znalosti práce sociálního pedagoga veřejností laickou, ale i odbornou. Přestože osvěta je za poslední rok mnohem větší než dříve, nadále je třeba šířit informovanost a podporovat sociální pedagogy jak ve školách, tak i studenty tohoto oboru tak, aby byli připraveni na práci ve školství. Dochází k tomu, že nejen, že sociální pedagog splňuje kvalifikaci obdobně jako sociální pracovník, ale také absolventi oboru sociální pedagogika nejsou dostatečně připravováni na přímou pedagogickou práci ve škole. Dnešní doba si žádá odborně vzdělaného profesionála, který by ve škole působil přesně tak, jako působí sociální pedagog, což potvrzují i odpovědi participantů v empirické

části této práce, a doplňoval tak svými dovednostmi a vědomostmi školní poradenské pracoviště, neboť nelze efektivně měnit žáka či podmínky, v kterých vyrůstá a mají vliv na školní úspěšnost, pokud se komplexně nepracuje s jeho rodinou. V návaznosti na dané zákony není uspokojivým způsobem upraveno propojování kompetencí a krytí činností s ostatními pracovníky ŠPP, což by dle MŠMT být mělo v blízké budoucnosti napraveno. Komplikací však zůstává nedostatečné uvědomování zákonodárců, že sociální pedagog není sociálním pracovníkem, což lze vyvodit jak z odpovědí participantů, kteří přímo uváděli činnosti sociálního pedagoga ve škole, tak i z vlastní náplně práce sociálního pedagoga. Jak již bylo však několikrát řečeno, v různých projektech, ze kterých je zatím možné sociálního pedagoga ve škole financovat, je sociální pedagog uveden jako nepedagogický pracovník, a to i přes to, že sociální pedagog vykonává přímou práci s dětmi ve škole – a to s jednotlivci, ale i s menšími skupinami či celými třídami.

Lze vnímat potřebnost i přínos sociálního pedagoga na každé škole, a to jak na menší, tak i na veliké. Důležitým faktorem by měla být svoboda rozhodnutí vedení školy – tak, aby si každé vedení školy mohlo samo rozhodnout, zda takovou pozici obsadí a mělo tzv. volné ruce, nemuselo si pozici obhajovat vyplňováním tabulek v rámci počtu žáků a tím pádem i jistou nárokovost pozice či výši úvazku personální podpory. Správně pochopená a uchopená pozice sociálního pedagoga je – jak také vyplývá z empirické části práce – spolupracujícím partnerem pro školu i pro rodiny žáků dané školy či externí instituce, které jakýmkoliv způsobem s daným žákem pracují. Též může být podporou pro samosprávu v dané lokalitě, např. v případě aktivity ve školské komisi apod. Jako velmi významnou lze také vnímat potřebu zavedení této pozice nejen do zákona o PP, ale též do katalogu prací a do odborných textů, na kterých pracuje např. ASOCP či AVSP tak, aby tato teorie reflektovala praxi. „Děti jsou naše budoucnost“ a mělo by být v zájmu celé společnosti, aby bylo ohrožených dětí co nejméně, a naopak vyrovnaných jedinců se zdravou sebedůvěrou a respektem jak k sobě, tak okolí, co nejvíce. To prospěje nejen státnímu rozpočtu (z hlediska dlouhodobých úspor v péči o psychické zdraví či zařazení do pracovního procesu), ale také vyučujícím, kteří by se mohli a měli soustředit se na svou roli a nezastávat něco, co jim v jejich roli nepřísluší či na co nemají prostor, a přes to je potřeba se tím důkladně zabývat.

12 Seznam použitých zdrojů

ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ, Z. S. [online]. 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://asocp.cz/>.

ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ, Z. S. Otevřený dopis ministru školství [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: https://asocp.cz/wp-content/uploads/2022/10/Otevr%CC%8Ceny%CC%81-dopis-ministru-MS%CC%8CMT-k-novele-za%CC%81kona-563_2004.Sb_.pdf.

ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ, Z. S. Sociální pedagog na Slovensku [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://asocp.cz/asocp/socialni-pedagog-na-slovensku/>.

ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ, Z. S. Společné setkání s ministrem školství [online]. 2023 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://asocp.cz/wp-content/uploads/2023/01/Report-ASOCP-ze-setkani-na-MSMT-6.1.23.pdf>.

AUGER, Marie-Thérèse. *Učitel a problémový žák: strategie pro řešení problémů s kázní a učením*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8907-0.

BAKOŠOVÁ, za kol. *Sociální pedagogika*. 1. vyd. Bratislava: Svornost', 2005, 165 s. ISBN 80-10-00485-5.

BALÁŽ, O. *Sociálna pedagogika – problémy a perspektívy*. Pedagogická revue, 43, 1991, ISSN 1335–1982.

BLÁBOLILOVÁ N. Podcast Mozaika vzdělávání – rozhovor o Asociaci sociálních pedagogů, jejích cílech a plánech. Červenec 2022. Též dostupné z: <https://ceskepodcasty.cz/episode/0y7J3aptKHr1qcRw2BDk>.

BLÁBOLILOVÁ N., KOHOUTOVÁ D., ŠMÍDA J. *Časopis Prevence: Význam sociálního pedagoga ve škole*. Červen 2023, ročník 19, číslo 3. ISSN 1214-8717.

Calderón, J. M. *La profesión de la Educación Social en Europa: Estudio comparado*. Barcelona: Consejo General de Colegios de Educadoras y Educadores Sociales. 2013 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.eduso.net/res/pdf/19/tprofeseu.pdf?fbclid=IwAR08AfQLTTQua2Ywx4iGA2NrXQGGiw-cWa72IKsG4dFupVkJ7ERTDCwRA5s>.

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.

ČŠI. České školství v mapách [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Elektronicke-publikace/2022/Ceske_skolstvi_v_mapach/html5/index.html?pn=5

DĚTI JSOU TAKY LIDI. Autorka [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://detijsoutakylidi.cz/author/admin/>

EDU.CZ. Co se mění v RVP [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/co-se-meni>

EDU.CZ. NPO – Podpora rovných příležitostí [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/npo/projekt-podpora-rovnych-prilezitosti/>

ETICKÝ KODEX SSPČR [online]. 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspcr.pdf.

FRYČ, Jindřich, Zuzana MATUŠKOVÁ, Pavla KATZOVÁ, et al. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. ISBN 978-80-87601-46-4.

GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP, ed. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024743684.

HAVLÍNOVÁ, Miluše. *Program podpory zdraví ve škole: rukověť projektu Zdravá škola*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-263-7.

HÄMÄLÄINEN, J. (2012). Social Pedagogical Eyes in The Midst of Diverse Understandings. *International Journal of Social Pedagogy*, 1(1), p. 1–14.

HÁJKOVÁ, Vanda a Hana ŠMEJKALOVÁ. *Školní speciální pedagog na základní škole*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2003.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 9788026209829.

HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999.

HRONCOVÁ, Jolana, Ingrid EMMEROVÁ a Blahoslav KRAUS. *K dějinám sociální pedagogiky v Evropě*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2008. ISBN 9788074140723.

HRONCOVÁ, J. *Školský sociální pedagog na Slovensku*. Sociální pedagogika / Social Education, ročník 7, číslo 1. duben 2019. ISSN 1805-8825.

IDNES.CZ. Školy chtějí více sociálních pedagogů [online]. 2022 [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/socialni-pedagog-skolstvi-asistent-pedagoga.A220807_183348_domaci_dyn.

INFOABSOLVENT. Profil absolventa oboru sociální pedagogika [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/ProfilAbsolventa/7532N06/Socialni-pedagogika>.

KÁDNER, O. (1920). *Obecná pedagogika*. Praha: Spolek posluchačů filozofie.

KAWULA, S. *Pedagogika społeczna i jej miejsce wśród nauk pedagogicznych*. In KAWULA, S. *Pedagogika społeczna: Dokonania-aktualność-perspektywy*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2009. ISBN 978-83-7611-339-5, s. 104-106.

KLAPILOVÁ, Světlá. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1996. ISBN 8070676698.

KNOTOVÁ, Dana. *Úvod do sociální pedagogiky: studijní texty pro studenty oboru sociální pedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7077-6.

KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

KUDYVEDECESTA. Zavedení pozice sociálního pedagoga do škol, Plzeň 2015 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.kudyvedecesta.cz/sites/default/files/upload/studie_4_final.pdf.

KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-717-8945-3.

LEBEDA, Tomáš, Jakub LYSEK, Daniel MAREK, et al. *České školství v mapách: prostorová analýza podmínek, průběhu a výsledků předškolního, základního a středního vzdělávání*. Praha: Česká školní inspekce, 2022. ISBN 978-80-88087-86-1.

LINDNER, G. A. *Pedagogika na základě nauky o vývoji přírodním, kulturním a mravním*. Roudnice nad Labem, 1888.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: eseje z dětské psychologie*. Praha: Portál, 1994. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-006-5.

METODIKA PRO ŠKOLNÍ SOCIÁLNÍ PEDAGOGY. Ostrava 2019 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://talentova.cz/wp-content/uploads/2022/07/metodika_socped_komplet_final.pdf.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Katalog zaměstnání [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://mpsv.cz/web/cz/katalog-zamestnani>.

MŠMT.CZ. Strategie 2030+ [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>.

NADACE SIRIUS. Rozvoj preventivní a sociální práce na školách. [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. <https://www.nadacesirius.cz/projekty/primarni-prevence/rozvoj-preventivni-a-socialni-prace-na-skolach>.

NÁRODNÍ SOUSTAVA POVOLÁNÍ. Odborné skupiny [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <http://www.nsp.cz/odborne-skupiny>.

NEVÝCHOVA. O Nevýchově [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/>.

OP JAK. Příloha č. 2 výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ I. [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://opjak.cz/wp->

[content/uploads/2022/05/Priloha_c_2_Prehled_sablon_MS_a_ZS_I_OPJAK_final_web.pdf](#).

PEDAGOGICKÁ KOMORA. MŠMT: Školní psychologové a speciální pedagogové [online]. 2022 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z https://docs.google.com/document/d/1_ionvAaEiVCIXY_0OIg1mjL_9i2dthSk/edit.

PEDAGOGICKE.INFO. Asociace sociálních pedagogů a společné setkání s Vladimírem Balašem. 6.1.2023 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z <http://www.pedagogicke.info/2023/01/asociace-socialnich-pedagogu-spolecne.html>.

PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 9788071845690.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.

PROXIMA SOCIALE.CZ. Programy pro děti a mládež: NZDM Terén Dobříš [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.proximasociale.cz/programy-pro-deti-a-mladez/nizkoprahove-kluby/klub-teren-dobris/>.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367.

ROBERT ČAPEK. Lektor [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://robertcapek.cz/lektor/>.

RÝDL, Karel. *Vybíráme školu pro svoje dítě*. Praha: Grada, 1993. ISBN 80-7169-032-5.

SATIR, Virginia. *Knihy o rodině*. Praha: Institut Virginie Satirové, 1994. ISBN 80-901325-0-2.

SEZNAM MEDIUM.CZ. Učitelství kodex je bezpodmínečnou kapitulací naděje pro normálního učitele [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://medium.seznam.cz/clanek/pavel-hewlit-ucitelsky-kodex-je-bezpodminecnou-kapitulaci-nadeje-pro-normalniho-ucitele-690?fbclid=IwAR3-2Sm3hlffFDuu1JvcQNdN70gauus1mwoY-DEoFeQLLwALk2-iJduzbXU>.

SCHILLING, J. (1999). *Sociální práca. Hlavné smery vývoja sociálnej pedagogiky a sociálnej práce*. Trnava: SAP-Slovak Academic Press.

SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA. Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice – informace. Hladík J. Listopad 2014, ročník 2, číslo 2, s. 132 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2014/11/INFORMACE_Asociace-vzd%C4%9Blavatel%C5%AF-v-soci%C3%A1ln%C3%AD-pedagogice_-Final.pdf

SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA: Pojetí oboru a profese u studentů a sociálních pedagogů v České republice. Lorenczová J., Komárková T. 2019. [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/337305038_Socialni_pedagogika_pojeti_oboru_a_profese_u_studentu_a_socialnich_pedagogu_v_Ceske_republice/fulltext/5dd012d7a6fdc7e138762b9/Socialni-pedagogika-pojeti-oboru-a-profese-u-studentu-a-socialnich-pedagogu-v-Ceske-republice.pdf.

SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA. Sociální pedagog a sociální pracovník v základní škole – diskuze. Blašíková L., Grecmanová H., Dopita M. Duben 2021, ročník 9, číslo 1, s. 79-80 [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2021/04/DISKUSE_9-1-2021_2122_SocEd.pdf.

ŠÍP STAŇKOVÁ, Zdeňka. *Děti jsou taky lidi: autentické příběhy, které vám budou povědomé: jak výchova a dětství formují naši dospělost*. [Praha]: Wild Cat Pictures in Motion, 2022. ISBN 978-80-11-01741-5.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073673130.

UČITEL 21. Hodnocení a kontrola kvality a efektivity vzdělávání v ČR [online]. 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.ucitel21.cz/post/hodnocen%C3%AD-a-kontrola-kvality-a-efektivita-vzd%C4%9Bl%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-v-%C4%8Dr>.

UČITELSKÝ KODEX.CZ [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://ucitelskykodex.cz/>.

VALENTOVÁ, Lidmila. *Školní poradenství II*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-629-1.

VELÍNSKÝ, S. *Individuální základy sociální pedagogiky*. Společnost nových škol, 1927.

VÍTKOVÁ, Marie, ed. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální*. 2. rozšíř. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-071-9.

VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0212-7.

WINNICKI R., I. Stav, potřeby nebo též fenomén polské sociální pedagogiky v období transformace. Tématické okruhy knižních prací (1989—2008). *Sociální pedagogika ve střední Evropě: současný stav a perspektivy: sborník příspěvků z mezinárodní konference: Brno*. Brno: Institut mezioborových studií, 2010. ISBN 978-80-87182-08-6, s. 496-502.

WROCZYŃSKI, R. (1966). *Pedagogika społeczna*. Warszawa: P. W. N.

Zapletalová, Jana. *Návrh koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole/ úpravy na základě realizace projektu RŠPP – VIP II/*. Praha: IPPP, 2011.

ZÁKONY PRE ĽUDÍ.SK. Zákon č. 138/2019 Z. z. Zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2019-138>.

ZÁKONY PRE ĽUDÍ.SK. Zákon č. 245/2008 Z. z. Zákon o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-245>.

ZÁKONY PRO LIDI. Vyhodnocení mezirezortního připomínkového řízení k návrhu zákona, kterým se mění zákon o PP [online]. 2023 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/media2/file/2207/File52852.pdf?attachment-filename=7367106-2022-03-25-vyporadani-pripominek-7417154.pdf>.

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách [online]. 2023 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

13 Seznam zkratk

ASOCP	Asociace sociálních pedagogů
AŘZŠ	Asociace ředitelů základních škol
AVSP	Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice
ČOSIV	Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání
ČŠI	Česká školní inspekce
EK	Etický kodex
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NPI	Národní pedagogický institut
OP JAK	Operační program Jan Amos Komenský
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RŠNŽ	Riziko školní neúspěšnosti žáka
SOCPED	Sociální pedagog
SPECPED	Speciální pedagog
SPC	Speciálně pedagogické centrum
ŠKOLPSY	Školní psycholog
ŠMP	Školní metodik prevence
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
VP	Výchovný poradce
ZÁK. O PP.	Zákon o pedagogických pracovnících

14 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – kódování a kategorie jednotlivých otázek.....	53
Tabulka č. 2 – shrnutí kategorie za všechny otázky.....	54

15 Seznam příloh

Příloha A – Vzor informovaného souhlasu s účastí ve výzkumu	II
Příloha B – Otázky rozhovoru.....	IV
Příloha C – Přepisy rozhovorů (10)	V
Příloha D – Souhlas s poskytnutím osobních a citlivých údajů.....	XVIII
Příloha E – Formulář Vyhodnocení rizik školní neúspěšnosti žáka.....	XIX
Příloha F – Vzor zápisu Vyhodnocení rizik školní neúspěšnosti žáka.....	XXII
Příloha G – Leták pro školy o základních činnostech sociálního pedagoga.....	XXVI
Příloha H – Printscreen dokumentu Vzdělávací aktivity pro školy zapojené do výzvy NPO, plán na 01–08/2023.....	XXVII

Příloha A – Vzor informovaného souhlasu s účastí ve výzkumu (a se zpracováním osobních údajů)

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu a se zpracováním osobních údajů

Informace o výzkumu:

Autorka diplomové práce, Bc. Nicola Blábolilová, DiS., provede s účastníkem výzkumu rozhovor o celkem sedmi otevřených otázkách, které účastníkovi nejsou předem známy. Rozhovor bude nahráván za účelem přepsání odpovědí do příloh diplomové práce a jejich následných zpracování. Nahrávka bude smazána až po úspěšné obhajobě diplomové práce. Je potřeba, aby na otázky bylo odpovídáno co nejkonkrétněji, aby mohly být odpovědi co nejobjektivnější a nejpřesnější. Účast ve výzkumu je bez nároku na odměnu a odpovědi budou anonymizované. V případě, že si respondent výhradně přeje být u odpovědí jmenován, může toto sdělit a autorka práce uvede respondenta jmenovitě.

Informace o účastníkovi výzkumu:

Jméno a příjmení:

Bytem:

Adresa pro doručování:

Telefon:

E-mail:

Prohlášení

Já níže podepsaný/-á potvrzuji, že:

a) jsem se seznámil/-a s informacemi o cílech a průběhu výše popsánoho výzkumu (dále též jen „výzkum“);

b) dobrovolně souhlasím s účastí své osoby v tomto výzkumu;

c) rozumím tomu, že se mohu kdykoli rozhodnout ve své účasti na výzkumu nepokračovat;

d) jsem srozuměn s tím, že jakékoliv užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu nezakládá můj nárok na jakoukoliv odměnu či náhradu, tzn. že veškerá oprávnění k užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu poskytuji bezúplatně.

Zároveň prohlašuji, že:

a) souhlasím se zveřejněním anonymizovaných dat a výstupů vzešlých z výzkumu a s jejich dalším využitím;

b) souhlasím se zpracováním a uchováním osobních a citlivých údajů v rozsahu v tomto informovaném souhlasu uvedených ze strany Univerzity Karlovy, Filozofické fakulty, IČ: 00216208, se sídlem: nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1, a to pro účely zpracování dat vzešlých z výzkumu, pro účely případného kontaktování z důvodu zpracování dat vzešlých z výzkumu či z důvodu nabídky účasti na obdobných akcích a pro účely evidence a archivace; a s tím, že tyto osobní údaje mohou být poskytnuty subjektům oprávněným k výkonu kontroly projektu, v jehož rámci výzkum realizován;

c) jsem seznámen/-a se svými právy týkajícími se přístupu k informacím a jejich ochraně podle § 12 a § 21 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tedy že mohu požádat Univerzitu Karlovu v Praze o informaci o zpracování mých osobních a citlivých údajů a jsem oprávněn/-a ji dostat a že mohu požádat Univerzitu Karlovu v Praze o opravu nepřesných osobních údajů, doplnění osobních údajů, jejich blokaci a likvidaci.

Výše uvedená svolení a souhlasy poskytují dobrovolně na dobu neurčitou až do odvolání a zavazují se je neodvolat bez závažného důvodu spočívajícího v podstatné změně okolností.

Vše výše uvedené se řídí zákony České republiky, s výjimkou tzv. kolizních norem, a bude v souladu s nimi vykládáno, přičemž případné spory budou řešeny příslušnými soudy v České republice.

Potvrzuji, že jsem převzal/a podepsaný stejnopis tohoto informovaného souhlasu.

Dne:

Podpis:

Příloha B – Otázky rozhovoru

1. Jaká je vaše představa o roli sociálního pedagoga na základní škole?
  2. Znáte nějakého konkrétního sociálního pedagoga, který působí na základní škole?
    - Pokud ano, shoduje se vaše představa s jeho opravdovou činností, jaké jsou případné rozdíly mezi představou, očekáváním a poznanou realitou?
    - Pokud ne, proč si myslíte, že tomu tak je?
  3. Došlo po zavedení sociálního pedagoga v základní škole k nějakým změnám? Pokud ano, k jakým – např. jak vnímáte období před zavedením této pozice a po jejím zavedení v základní škole z předchozí otázky? Buďte, prosím, co nejkonkrétnější.
    - Pokud participant u otázky č. 2 odpověděl ne:

Jak by se podle Vás změnila situace, pokud by se v daném kraji, městě, obci... na základní škole... zavedla daná pozice sociálního pedagoga, co by to pro školu, žáky, jejich rodiny, ale i učitele dané školy podle Vás znamenalo?
  4. Jak by se podle Vás řešila situace, kdy by tato pozice zničehonic na dané škole přestala existovat: např. co by se změnilo, přesně jak a kdo by nyní pracoval se žáky, rodinami, spolupracujícími subjekty, kdo by v tamní škole převzal podle Vás agendu zaměřenou na děti ohrožené školním neúspěchem a sociální práci s nimi?
  5. Je podle Vás sociální pedagog na základní škole přínosný, nepostradatelný, případně má být součástí školního poradenského pracoviště?
  6. Kdybyste nyní mohl/-a něco změnit z pohledu sociální pedagogiky, např. legislativu, financování, metodiku, náplň práce, kompetence a další, co by to bylo?
  7. Co byste rád/a k potřebnosti pozice sociálního pedagoga na základní škole dodal/a?
-

Příloha C – Přepisy rozhovorů

1) Roman Petrenko, vedoucí týmu Prevence ohrožení dítěte (Nadace Sirius)

1. No, moje představa je, že je to člen poradenského týmu školy, které dneska nazýváme jakoby poradenské pracoviště, a že má na starosti to celé, co škole teď chybí – to jest nějaký vlastně přesah do nějakého sociálního prostředí žáků a do jejich rodin, do jejich sociálního zázemí a částečně ekonomického, ale hlavně toho sociálního. Ono ne vždycky musí to sociální s tím ekonomickým souznít, i když asi většinou to bude ovlivněné. Takže pro mě je to vlastně odborník, který v té škole zajišťuje to, že se eliminují nějaká znevýhodnění, která jsou daná zázemím toho žáka, jeho prostředím, jeho rodinou a sociální pedagog je ten primární, který se vlastně snaží vytvářet podmínky pro vzdělávání a začlenění toho žáka do školního kolektivu.

2. Ano znám. Znáám jich několik. Ta představa se do velké míry shoduje. Ještě nad tím jsem přemýšlel, když jsem měl možnost vidět nějaké sociální pedagogy v akci ve škole, tak jsem je opravdu vnímal jako „hasiče požáru“, jako někoho, koho už nasadíte vlastně na problémový případ a trochu mě mrzelo, že se tam ztrácí ten rozměr preventivní. To znamená vůbec přinášet do té školy nějaké jako vidění toho, že důležité je poznat klima, vztahy, to, jak se cítíme, jak s dětmi mluvíme, jakým stylem se k nim chováme, jak partnersky je bereme, což je něco, co by se mi líbilo, kdyby do školy víc pronikalo. Toho sociálního pedagoga právě vnímám jako takového toho agenta, který tohle poskytuje v jakoby tom pozitivním slova smyslu „deviantním myšlením“, které může šířit. Takže to, co jsem vnímal jako deficit těch pozic, které znám, že to prostě bylo na té škole nastavené jako hašení a už se tomu dávali ty případy, které už všichni věděli, že jsou ve špatně a už si s nimi nevěděli rady, tak to spadlo na sociálního pedagoga – aby dělal nějaké opatření, ale vlastně už v té fázi sanace nebo nějaké zajišťování už nefunguje.

3. No, to já nedokážu odpovědět, protože tím, že tam ta moje role v tom systému je jiná než ta, že bych byl navázaný na jednu školu a mohl ji sledovat, tam spíš, kde toho sociálního pedagoga mají a já mluvím třeba s řediteli těch škol nebo se školními metodiky prevence, tak vlastně si jeho zavedení pochvaluji. Ale když se potom ptám na ty detaily, tak je to právě často taková věc, jako že je to další člověk, který řeší ty problémy. Další člověk, na kterého můžou část té agendy, kterou mají, delegovat. Ale že by dokázali úplně pojmenovat systémově ty věci, s tím se nesetkávám. Je to trochu boj toho systému, že ti ředitelé to vnímají jako další ruce do party, ale ta unikátnost sociálního pedagoga je pro ty ředitele těžká pojmenovat. Je to třeba někdo, kdo komunikuje s těmi rodiči, má trochu jiný přístup, ty rodiče ho trochu jinak berou. Je to někdo, kdo má znalost ze sociální práce nebo dělal v nějaké službě, která je víc postavená na partnerské komunikaci a získávání si klienta pro spolupráci a motivaci zákonných zástupců, což jsou dovednosti, které třeba na těch pražských školách sociální pedagogové využijí. Ale ti ředitelé do toho detailu už nejdou, oni to berou tak, že někdo jim ošetřuje ty problémové případy, někdo „konečně zařídil“, že ten žák má konečně svačinu nebo vůbec chodí do školy a vlastně ten detail už jako tolik nepoberou.

4. Takové školy byly samozřejmě, protože ten člověk se rozhodnul, že prostě odejde nebo jim zaniklo to financování nebo nějaký výpadek dočasné s tím financováním. Takže o takových školách vím. Nejsem u detailu, abych na to dokázal odpovědět detailně, ale myslím si, že část agendy se prostě rozdělila – že třeba část té agendy, třeba komunikace s rodiči, se prostě rozmělní nebo ani nepokračuje. A co se týká podpory těch žáků, tak to prostě částečně převezmou ty ostatní pracovníci toho poradenského týmu. Záleží, jak je ten tým poskládaný, jestli má školního psychologa, jestli ten školní psycholog správně plní svoji roli, jestli chodí

třeba do tříd nebo dělá jenom jakoby individuály. Obecně si myslím, že se to přerozdělí v tom poradenském pracovišti, plus, pokud sociální pedagog nakontaktoval nějaké služby, třeba SASku, nebo třeba spolupráci s OSPODem nebo nějaký jiný segment mimo tu školu, tak to bych čekal, že už nebude.

5. Ty školy, které ho mají, a kterým se povedlo tu pozici pořídit nebo nějak to dělat, tak si ho pochvalují. Po nějaké době po nějakém adaptačním období, kdy ta škola si na něj zvyká a ostatní pedagogové si na něj zvykají, vyjasňují si tu jeho roli, ten jeho přínos, tu potřebnost. Ještě jsem se nesetkal s tím, že by někdo ze školy řekl, že pořídit si sociálního pedagoga byla „blbost“, že to bylo zbytečné, nebo že by zjistili, že ho nepotřebují. S tím jsem se za 5 let nebo 4 roky, co se tomu věnuji, nesetkal ani jednou, a ani na konferencích nebo na pracovních setkáních. V terénu se traduje, že to má pověst velmi dobrou. Plus tam, kde bylo možné to vzít nějak výzkumně, ale to jsou jako jenom jednotky případů, které mi jsou známé, když to bylo v rámci nějakého třeba projektu na vysoké škole, třeba že to dělala Masarykova univerzita v Brně, nebo v Olomouci Cyrilometodějská fakulta, tak ty evaluace byly vždycky dobré. A i když byly postavené na zpětné vazbě od těch učitelů, což nás vrací do toho předchozího, tak když tam byla zpětná vazba od rodičů těch dětí, a i vlastně od nich, tak říkali, že to pomohlo. Vlastně i oceňovali toho sociálního pedagoga jako nějakou službu, která jim zřejmě jako chyběla, že najednou to prostě bylo k dispozici a přínosné, a že i ti rodiče a ti žáci to vnímali, že jo. To je něco, co nám pomohlo. Takže si myslím, že to je prokázáno dostatečně na několika úrovních, byť tady nemáme nějakou celonárodní obrovskou studii, tak si myslím, že těma dílčíma podkladama o té efektivitě a úspěšnosti je to dostatečně zmapované.

6. No, mně by se líbilo, kdyby byl sociální pedagog veden jako pedagogický pracovník s tím, že by to byla jedna z depozit, kterou si škola může nárokovat. To znamená, že tam, kde by ředitel s nějakou metodickou podporou naznal – a ve spolupráci se zřizovatelem, případně i nějakými dalšími subjekty, ministerstvem nebo někým dalším – naznal, že ta skladba žáků je obtížnější, a že právě sociální pedagog je někdo, kdo by pomohl víc než další speciální pedagog než školní psycholog, tak aby vlastně byla možnost i na tuhle pozici žádat nárokové finance podle velikosti školy. To mi přijde takové vlastně hlavní, to, že se o té pozici nějak základně ví a ta krystalizace té náplně práce bude nejlepší skrz nějaké výzkumné ověřování, třeba jaké intervence fungují a jaké intervence nefungují, jaké nástroje tam třeba chybí pro toho sociálního pedagoga nebo jaké další vzdělání tomu sociálnímu pedagogovi dát z praxe. Myslím si, že to už jsou potom podružné věci, takže za mě je primární to uzákonění sociálního pedagoga jako pedagogického pracovníka a nárokovost těch financí a taky nějaký jistoty pro toho zaměstnance.

7. Je pro mě těžké něco vypíchnout, vnímám, že teď jako ta potřeba poradenství obecně u všech poradenských pozic je, i u školních psychologů (ale u nich se pojd'me bavit o kvalitě toho školního psychologa, protože prostě ne vždycky je ta kvalita jakoby dostatečná, ale to je i u učitelů a možná to bude i u sociálních pedagogů, že prostě ne každý zjistí že to je to pravé, ta práce vyžaduje samostatnost, ten odborník tam nebude mít dalšího sociálního pedagoga, který by se poradil, ti pedagogové ostatní s tím můžou mít zase trošku jiný přístup a tak dále). Takže on v rámci toho poradenského pracoviště by se měl snažit zatýmovat, myslím si, že to bude klást nároky, že to nebude úplně ideální pozice pro nějakého začínajícího sociálního pedagoga. Lepší třeba se někde otrkat, získat ten kontakt s tím, s prací s dětmi, s náctiletými, dospívajícími, pak až si troufnout na sociálního pedagoga ve škole, když už to bude trošku vyšší level. A pak možná nějaké doplňující vzdělání, takže aby byl třeba požadavek na to, aby každý sociální pedagog absolvoval nějaké minimum, třeba 20, 40hodinové, nějaký jako úvodní výcvik s nějakými úplně základními informacemi. Možná by to šlo udělat i jako e-learningová báze. Nechci vymýšlet, ale abychom do těch škol jako by podporovali to, aby lidi v těch školách byli kvalitní, což je ta otázka i téma

stejně jako u učitelů a u školních psychologů. Nějakou podporu vzdělávání, supervizi, nějaké podpůrné mechanismy, což mě trápí i u školních psychologů a speciálních pedagogů. Potřebujeme tady trochu posílit ten systém. I na sobě zažívám, že ta potřeba supervize může být různá, že můžou být lidé, kterým to nevyhovuje nebo naopak, kteří to potřebují, nebo to na té škole funguje tak dobře, že si to na té škole prožívají v každodenní realitě. Ze supervize bych nechtěl dělat povinnost nutit do toho lidi, co se na to necítí, přes odpor, to by úplně nepokrylo, co chceme. Zároveň to jednoznačně vnímám jako nástroj kvality, nástroj prevence, sebevyhoření, nástroj užitečný pro fungování týmu školy, atmosféry školy i jednotlivců. Jsem pro podporu finanční nebo metodickou tak, aby pro ten zejména poradenský tým školy supervize byla dostupná, aby to byl standard, nevím, jestli povinnost, koneckonců v sociálních službách to povinnost je. Myslím si, že nám to chybí ve školství, a že je to něco, k čemu musíme směřovat.

2) prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc., vysokoškolský profesor, vědec v oblasti sociální pedagogiky (Univerzita Hradec Králové)

1. V představách se mi to krystalizuje dávno, protože tato problematika sociálního pedagoga na školách mě provází už někdy od devadesátých let. Já to nechci příliš rozvíjet, ale my jsme se od počátku devadesátých let snažili prosadit do zákona o pedagogických pracovnících toho sociálního pedagoga, něco podobného, jako se to podařilo Slovákům. Byli jsme kvůli tomu dokonce v Parlamentu a tak dále a tak dále. Ale abych se vrátil k té představě - měli jsme a mám představu pořád takovou, že to je hlavně v dnešní situaci naprosto nezbytná funkce na škole, protože tím, jak přibýlo všech těch výchovných problémů a tak dále, tak tam není dneska nikdo - a troufám si říct, že tím spíš na tuhle problematiku těch výchovných problémů, práce s těmi problémovými žáky a vůbec těmi výchovnými potížemi na to nejsou připravováni ani učitelé dostatečně - takže to je složitější a o to víc je potřeba člověka, který by byl i těm učitelům, nejenom žákům, ale i učitelům pomoci a dokázal jim poradit. Protože ti učitelé jsou dneska někdy bezradní, takže by tam bylo potřeba skutečně nějakého profesionála, opravdu profesionála, který by dokázal tyhle věci jaksi zvládat, jak směrem k žákům, tak směrem k učitelům, potažmo i rodičům. Člověk, který skutečně by - a samozřejmě mohl potom převzít - to by záleželo zase na konkrétní situaci na jednotlivých školách - klidně by mohl převzít roli výchovného poradce, to by měl být klidně v tom fungování ten sociální pedagog. Potažmo by převzal i klidně roli metodika prevence. Tím by se ta náplň skutečně obohatila a myslím si, že tenhle člověk by tohle všechno mohl podle situace na škole klidně zvládnout. Je tady otázka ještě, jestli, a to tak bývávalo, dneska už si to asi nepamatujete, ale býval na školách skupinový vedoucí. Ta funkce, měli jsme ho v Hradci, no a tahle ta příprava tady těch pracovníků i učitelů byla tenkrát propojená s tím, že se studovala v kombinaci. Byla to pedagogika mládežnického hnutí, plus předmět nějaký. My jsme to měli s matematikou, výchova a tak dále tady v Hradci. Já to říkám, protože je tady otázka, jestli do budoucna by nebylo možná i užitečnější, aby i ten sociální pedagog se studoval v nějaké dvojkombinaci, třeba sociální pedagogika plus nějaký předmět, tím by ta jeho využitelnost ve škole zase mohla být samozřejmě větší, protože možná někteří učitelé budou argumentovat tím, že ta práce nepokryje celý úvazek, i když si myslím, že ano. Někdy by to mohlo hrát roli třeba na nějakých menších školách, že by té práce nabral ten sociální pedagog tolik, že by mohl fungovat i napůl jako učitel, tenkrát se to osvědčilo, ale zase to by neměl asi čas dělat svou práci, no.

2. Abych byl upřímný, tak přímo neznám. No, tak v tom případě mám asi bude hrát roli to, že tady nevím vůbec, že by tady někde v Hradci - troufám si říci, že v okolí tady někde - ten sociální pedagog byl. Já jsem svého času působil taky v Brně, že jo, přednášel jsem i v Brně a tam jeden diplomant dělal diplomovou práci pro Jihočeský kraj, tedy pro

Jihomoravský kraj. Dotazoval se ředitelů, jestli by toho sociálního pedagoga ve školách chtěli, někteří, pravda, nevěděli, o co se pořádně jedná, museli jsme vysvětlovat, o koho jde a ten zájem se už tehdy projevoval, a to skutečně jsem říkal, že takový člověk by na těch školách byl velmi užitečný už tehdy, protože vím, že Pedagogická fakulta brněnská kdysi měla nějaký ten program, že to tam po té Moravě už rozjeli. Po tom kraji tam asi těch sociálních pedagogů je víc. Vy máte v Asociaci o té situaci asi větší přehled než já, kde ti sociální pedagogové jsou, ale když mám tady mluvit za sebe, tak pokud já vím, tak v Hradci rozhodně nevím o žádném takovém. Mám pocit, že i v okolí. Čili to, že já nikoho neznám, bude i to, že v našem regionu podle mě není a jestli vůbec, tak jich bude minimum.

3. No, já si myslím, že by to hodně záviselo od toho, jak se říká sociálně-psychickém klimatu té školy. Takže si myslím, že i v těch školách a samozřejmě, že vůdčí osobností tam je ten ředitel, takže to by hodně záleželo. Ale podle toho, co jsem říkal před chvílí, tak už se celkově o tom sociální pedagogovi přeci jenom jako ví – co to je, kdo to je. A vím, že velká část těch ředitelů by to určitě uvítala, potažmo vím, že zase ne všichni ředitelé by takového člověka tam přijali bezproblémově, protože je to něco naprosto nezvyklého. Za taková léta na nic takového nejsou zvyklí, takže někde možná, že by ty vztahy ze začátku nemusely být úplně perfektní, ale celkově si myslím, že by poměrně velmi rychle si zvykli. Záleželo by na osobnosti toho dotyčného sociálního pedagoga, jak by se tam uvedl a jak by fungoval. Jsem přesvědčen, že i kdyby ten začátek nebyl všeobecně pro obě strany přijatelný, tak by velmi rychle poznali, že pozice sociálního pedagoga tam je potřebná, a že je žádoucí a velmi rychle by došlo k tomu, že by tam zapadl.

4. Tak ta práce by se asi rozdělila mezi ostatní pracovníky a nebyla by taková detailní, kdo by se věnoval těm rodinám a chodil k nim domů, učitelé asi nebudou v pracovní době, kdy učí, zároveň na schůzce někde v nějaké neziskové organizaci, byl by to krok zpět.

5. Že je přínosem, o tom jsem mluvil v souvislosti s tou první otázkou. Předpokládám, že pro celý chod školy by byl přínos značný, až nutný. A jak už jsem říkal, obzvlášť v té dnešní situaci, kdy těch výchovných a dalších problémů přibývá a tak dále a tak dále, o přínosu a potřebnosti tam není sporu. Jak už jsem říkal, že by mohl převzít roli výchovného poradce, tak samozřejmě, proč by nemohl být součástí školního poradenského pracoviště, naopak si myslím, že by měl být posilou.

6. V první řadě je na programu legislativa. Pokud to nebude zakotveno skutečně v zákoně, nebude to legislativně ošetřeno, pořád se tam ti ředitelé a celá ta atmosféra v těch školách bude pořád kroutit a tak dále, pokud to nebudu mít podpořené legislativou. Víte, jak to chodí, že když tam ti sociální pedagogové jsou na těch školách, takže to je pořád taková trošku partyzánština – buď na něho škola peníze sežene nebo nesežene, je to na tom zřizovateli a podobně. Pokud to tedy není oficiálně v zákoně a tím pádem i dotováno a nejsou na něj přímo peníze v rozpočtu, tak je to takové, že aby sociální pedagog řádně fungoval, je potřeba, aby to bylo uzákoněno a v rozpočtu na to pamatováno. Já ještě zdánlivě odbočím. Já jsem byl před třemi, čtyřmi roky na ministerstvu a tam mi říkali, že nechtějí, aby to dopadlo jako na Slovensku, že tam to sice uzákonili, ale ve skutečnosti, pokud vím, tak na Slovensku jsou to pořád řádově jen desítky těch sociálních pedagogů na školách, protože sice zákon to umožňuje, ale nenařizuje. Čili je to na řediteli, jestli tam toho sociálního pedagoga chce mít nebo nechce mít, hlavně, jestli ho u financuje nebo ho neufinancuje a také ta metodika pořádně chybí. Takže u nás oni nechtěli, aby to bylo na základě nějakých projektů a grantů a tak dále, ale chtěli, aby to bylo v rozpočtu a tenkrát mi na ministerstvu řekli, že „V roce 2021 počítáme s tím, že by to bylo pokryto i finančně.“ Bohužel rok 2021 dávno za námi a pořád nic. Pokud to nebude v legislativě a v rozpočtu, jak jsem říkal, může to dopadnout tak, jako na tom Slovensku, že to stejně bude v kompetenci ředitele, jestli na základě projektu tam toho sociálního pedagoga povolí. A to není to ideální, to „pravé ořechové“.

7. Vy jste se ještě ptala, co změnit třeba, že jo. No, co změnit vedle té legislativy, to si myslím, že by možná neškodila v tom případě, kdyby to bylo na spadnutí, že by se skutečně zdálo, že by to mohlo teda v tom zákoně být nebo by se to už nějakým způsobem dostalo ke schvalovacímu řízení, tak v tom případě by potom možná byla i na místě nějaká větší osvěta směrem k těm ředitelům a tak dále, aby se jako potažmo na to připravili, že teda to už může nastat, a že aby uvažovali o tom, jestli tam toho sociálního pedagoga budou mít nebo nebudou mít. To by byla další věc taková, jestli rozšířit nějakou osvětu směrem k ředitelům nebo ne, k těm základním školám. No a pokud jde o nějakou přípravu těch sociálních pedagogů, tak ona ta příprava při studiu a ten profil není orientován jenom na sociálního pedagoga ve škole, že jo. Vzhledem k té situaci, která je, zatím drtivá většina těch absolventů oboru sociální pedagogika odchází samozřejmě a logicky naopak mimo obor, především do neziskové sféry, oblasti sociální práce a tak dále. Takže samozřejmě, že by potom, až by opravdu byl předpoklad, že jejich uplatnění může nastat ve větší míře na těch základních školách, tak by pak i v tom profilu, respektive v tom programu a v té koncepci té přípravy, mohl být potom nějaký větší akcent speciálně pro tu práci ve škole. Což teda zatím není. Každá ta univerzita, každá ta fakulta si to dělá tak trochu po svém tu přípravu, i když máme tu Asociaci vzdělavatelů v sociální pedagogice, takže tam trochu se snažíme o nějaký trochu konsensus, aby tam ty základní věci byly podobné, ale přeci jenom ta volnost dneska je poměrně dost značná. V každém případě by teda neškodilo třeba přes tu Asociaci vzdělavatelů zaměřit se na to, jestli by nebylo dobré také v té koncepci v rámci toho vzdělání těch sociálních pedagogů dát větší důraz na tu připravenost na práci ve škole, protože speciálně na tu práci ve školách připravování někde vůbec nejsou. Oni se tam ty sociální pracovníci taky do toho montují, ale sociální pedagog není sociální pracovník ve škole.

3) anonymní participant

1. Podpora dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, zajišťování materiální a finanční podpory pro tyto děti a rodiny. Spolupráce a komunikace s OSPOD.
2. Zнала jsem, ale bylo to krátce, dva roky, a to ještě v době covidu. Věnovala se spíše práci se třídou v oblasti primární prevence, práci na klimatu třídy, v čemž byla oporou týmu.
3. Nejednalo se o zásadní změny a nemám úplně pocit, že by sociální pedagog nyní po jejím odchodu chyběl. Spíš by se tato role a její kompetence dala rozdělit mezi metodičku, výchovnou poradkyni a psycholožku (absenci psycholožky vnímám jako daleko zásadnější).
4. Zdá se mi, že se kompetence této role do určité míry překrývají s výchovnou poradkyní, metodičkou a psycholožkou, spíše bych posílila tyto role, dala jim větší úlevu v úvazcích a finanční podporu.
5. Nepostradatelný není, možná ano, ale ve vyloučených lokalitách. Viz moje předchozí odpověď.
6. Nevidím do této problematiky tak, abych byla schopná navrhnout změny.
7. Asi bych potřebovala mít zkušenost s nějakým příkladem dobré praxe, abych si uměla představit zařazení této role jako nutné. Mám k této roli málo přímých zkušeností z praxe a jen z doby covidu, která byla specifická. Jak už jsem psala, tyto kompetence jsou dobře rozdělitelné, jako zásadní a nezbytné pozice v rámci poradenského pracoviště považuji psycholožku, metodičku, výchovnou poradkyni, dále dle zaměření školy, u nás je velmi vytížená speciální pedagožka pro děti s OMJ a druhá specped pro děti s SPU. Vše za mě těžko postradatelné pozice. Patrně tato role bude nutnější v sociálně vyloučených lokalitách, nikoliv v Praze.

4) anonymní participant

1. Moje představa je taková, že sociální pedagog má na základních školách dvě zásadní role. První je koordinace prevence sociálně patologických jevů. A druhou rolí je pomoc s komunikací mezi jednotlivými členy školního prostředí. Tedy mezi rodiči a pedagogy, dětmi a pedagogy. OSPODem a pedagogy atd.
2. Ano, znám. Z jeho vyprávění vím, že je jakýmsi prostředníkem mezi jednotlivými členy školního prostředí. A o koordinaci sociálně patologických jevů jsme se nikdy nebavili, ale předpokládám, že to také dělá, protože pracuje ve škole, kde je prevence potřeba.
3. Na tuto otázku asi nedokážu zcela kompetentně odpovědět, protože danou základní školu, kde můj známý sociální pedagog působí, vůbec neznám. Pokud mohu soudit z vyprávění svého známého, mohu říci to, že se minimálně zlepšila komunikace uvnitř pedagogického sboru a městská policie ví na koho se v dané škole obrátit.
4. Z mého pohledu by byl problém hlavně v tom, že rodiče by nevěděli, za kým mají jít, když chtějí hovořit například o jednání s OSPODem nebo řešit špatnou docházku svého dítěte. Informace o jednotlivých žácích by se nesjednocovaly u jednoho člověka (sociálního pedagoga). Myslím, že by se agendou sociálního pedagoga buď pověřil někdo z učitelů, výchovný poradce, drogový preventista nebo by se agenda neřešila vůbec.
5. Považuji sociálního pedagoga na základních a středních školách za nezbytnou součást multidisciplinárního týmu, který pečuje o žáky a studenty. A případně samozřejmě i pedagogy.
6. Začala bych prací s pedagogy a řediteli v terénu, kteří v mnohých případech považují sociální pedagogy za zbytečné.
7. Dlouho trvalo, než se připustila potřeba mít na školách psychology. Stejný postup předpokládám i v případě sociální pedagogiky.

5) anonymní participant

1. Vzhledem k tomu, že jsem několik let jako socped působila, mám přesnou představu. Vnímám to tak, že sociální pedagog má roli jakéhosi středního článku ve fungujícím a spolupracujícím ŠPP. Největší část mé práce se týkala řešení výchovných (ve spolupráci s třídním učitelem, psychologem, metodikem prevence, pracovníky OSPOD a někdy i PČR), výukových (doučování) a sociálních problémů (nedostatečné oblečení, zapojení do programu Obědy pro děti, pomoc s domácí přípravou...) u konkrétních žáků a jejich rodin. Dovolím si tvrdit, že jedině úzká spolupráce v rámci plně obsazeného ŠPP vede k efektivnímu řešení.
2. Neměla jsem jako socped žádná očekávání a představy, náplň práce vycházela vždy z konkrétních aktuálních potřeb žáků, učitelů či rodičů... Spíš jsem se vždy skutečnou prací snažila při vykazování napasovat na oficiální náplň práce, než abych uměle vytvářela situace, abych naplnila náplň práce socped (nevím, zda je to takto srozumitelné – prostě jsem dělala, co bylo třeba, bez ohledu na představy o tom, co je přesnou náplní práce socped). Z tohoto důvodu jsem vždy poněkud rozladěná z diskusí, co přesně by měl socped dělat, protože žáci a jejich problémy jsou komplexní a je třeba je komplexně řešit = nelze přísně rozdělit, co spadá pod gesci psychologa, metodika, socpeda atd... protože tyto role se často prolínají a pokud ŠPP dobře funguje, je řešení problému vždy týmová práce.
3. Ano, škola se zapojila do projektu Obědy pro děti, jehož administraci jsem jako socped vedla (a stále vedu, i když oficiálně už na této pozici nepracuji). Řešení konkrétních problémů se zefektivnilo a urychlilo (z důvodu efektivní spolupráce v rámci ŠPP). Jako jeden z mála socped, který působí ve škole, jsem byla oslovena PF JU a v rámci ČŽV šířím na svých přednáškách osvětu ohledně práce s dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostředí a ohledně pozice socped na škole. Zlepšila se spolupráce s OSPOD – jako socped

jsem si vytvořila kontakty a seznámila se s vnitřním fungováním OSPOD, takže při řešení problémů jsem se začala obracet na kompetentní osoby a spolupráce přestala být nahodilá (stala se systematictější). Jako socped jsem navázala spolupráci s mnoha neziskovými organizacemi, takže žáci a jejich rodiny začali více využívat jejich služeb (NZDM, Program 5P, Salesiánské středisko, Temperi atd.). Převzala jsem za učitele v předem určených případech komunikaci s rodiči, komunitou či zapojenými organizacemi, což jim ulehčilo práci. V některých případech jsem navštěvovala i rodiny, což se před tím nedělo.

4. V mém případě skončily jedny šablony a momentálně jsme ve fázi přípravy na žádost z OP JAK, abych mohla znovu alespoň na částečný úvazek tuto pozici zastávat (naštěstí jsem zaměstnána jako vychovatelka v ŠD). Objem práce se nezmenšil, stále dělám to, co jsem dělala, jen bez oficiálního ohodnocení (vedení mi ale finanční ztrátu kompenzuje v rámci osobního příplatku). Myslím, že kdybych ze školy musela odejít, částečně by se snažila nastavený standard udržet školní psycholožka, zatímco učitelé by sklouzli k režimu „před socped“ – tj. řešili by jen opravdu „vážné“ případy. Nedokážu říct, zda by byl někdo ochotný převzít agendu kolem Obědů pro děti, jednotně nastavený systém spolupráce s OSPOD atd. Jsme malá škola, každý z učitelů má několik dalších funkcí, takže si práce socped váží.

5. Určitě je přínosný, pokud jde o školu, kde je vyšší počet žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí (což v současné době, kdy do škol hromadně přibyli žáci z UA, je každá druhá škola). Jednoznačně má být součástí školního poradenského pracoviště a v takové škole je nepostradatelný.

6. Přála bych si, aby sociální pedagog byl stálou, v zákoně zakotvenou součástí ŠPP.

7. Rozhodně by mezi učiteli měla probíhat daleko větší osvěta ohledně toho, kdo sociální pedagogové jsou, jaký je obsah vzdělání, které absolvovali a co mohou školám nabídnout. Někde jsem četla článek, z kterého implicitně vyplývalo, že sociální pedagog je člověk, který „pomáhá rodině proti škole“ (velmi zjednodušeně řečeno) – a toho se učitelé bojí, že jim někdo bude koukat pod ruce a bude je přemlouvat, aby s Pepíčkem pracovali s ohledem na jeho zázemí jinak apod. Mělo by se více zdůrazňovat, že jde především o ulehčení práce učitelům. A ještě mám jeden zajímavý pohled učitelky z řad účastníků ČŽV na sociálního pedagoga (úplně čerstvě z mé nedávné přednášky). Při popisu konfliktu s AP, která pochybila při práci s dítětem, tato paní učitelka uvedla: „No, ona paní AP ani nemá kvalifikaci na AP, má jenom sociální pedagogiku, takže jsem pochopila, že vlastně neví, jak se má k žákovi chovat.“ (šlo o to, že AP slovně napadla žáka a označila ho za neschopného hlupáka). A já se ptám – ví učitelé, že socped dělá státnice z psychologie, v rámci studia projde i speciální pedagogikou, didaktikou, sociologií a dalšími souvisejícími obory? Že v mnoha ohledech je teoreticky mnohem lépe připraven pro práci s dětmi, než někteří učitelé (třeba starší ročníky, kdy se ještě např. na psychologii, speciální pedagogiku nebo práci se skupinou nebral příliš zřetel)? Asi ne... a možná proto mají tak vágní představy o tom, v čem by jim sociální pedagog mohl pomoci.

6) Mgr. Blanka Hrudková, ředitelka ZŠ Milíčov

1. Roli sociálního pedagoga jasně vymezují činnosti popsané pro náplň práce sociálního pedagoga v rámci šablony – výzva MŠMT. V současné době za stěžejní činnost považuji zaměření na sociální poradenství pro rodiče žáků se sociálním znevýhodněním (na jaké dávky mají nárok, vyřizování dávek – administrativní pomoc pro rodiče i vedení školy včetně dotačních programů např. Balíček pro Pražana apod.), dále orientaci na nácvik sociálních dovedností u žáků, kteří to potřebují v jednotlivých školních kolektivech. V tomto smyslu doporučuji rozšířit činnost i na intervence se třídami ve smyslu rozvoje jejich sociálních dovedností. Nakonec považuji v současnosti za velmi důležité, aby se sociální pedagog pokoušel vtáhnout do života školy ukrajinské rodiče žáků a aby pomohla

ukrajinským žákům nabídnout integrační skupiny, aby porozuměli české kultuře, její historii, zvykům a realitám.

2. Ano znám, realita závisí na tom, kdo co zvládne a co umí, co mu jde. Náš sociální pedagog se zabývá integrací ukrajinských a ruských hovořících žáků do školy, komunikuje s rodiči. Pokud něco soc. pedagog nezvládá je to proto, že k tomu nemá kompetence a nikdo ho to nenaučil (např. vyznat se v dávkách) – zde považují za potřebné, aby se objevily na trhu relevantní kurzy DVPP.

3. Nedošlo ke změnám. Daleko větší vliv mají změny, které s sebou nese společnost (válka, stagflace apod.). Vliv sociálního pedagoga na klima školy, kam dochází 1100 žáků, je podle mě zanedbatelná. Něco prací změnit lze, ale jen málo, jako v našem případě. I tak vedení musí vyplňovat např. Balíček Pražana samo. Opravdu záleží, kdo tu práci vykonává. Najít člověka, který vládne rozličnými kompetencemi a ve škole to s kolegy, žáky i rodiči umí, je opravdu málo. Pozice sama o sobě nic nezmění. My ji máme a stále spíše testujeme pracovníky, zda najdeme někoho, kdo našim představám vyhovuje, neboť o smyslu a náplni práci máme dost konkrétní představu, dokonce i o jednotlivých výkonech sociálního pedagoga.

4. Nepedagogickou činnost by převzalo vedení školy a přímou práci s dětmi výchovný poradce nebo psycholog, kterého plánujeme zaměstnat, případně speciální pedagog. Jinak sociálního pedagoga, který by skutečně vykonával ve škole sociální práci a uměl, jsme zatím neměli to štěstí zaměstnat a na pracovním trhu vůbec potkat.

5. Opravdu hodně záleží na kompetencích, dovednostech a vzdělání daného člověka. Vzhledem k tomu, že tato práce je velice náročná, domnívám se, že součástí školního poradenského pracoviště může být pouze v rozšířené, tzn. nepovinné variantě. Jinak prosazení sociálního pedagoga do zákona o ped. pracovních jsem se snažila již v roce 2012 jako osoba kompetentní v rámci dané agendy na MŠMT.

6. Nejdříve je nutné vzdělávání na terciárním stupni upravit na potřeby škol. Sociálním pedagogům doporučuji rychle se umět orientovat v různých dávkách a tyto umět s rodiči administrovat, stejně jako naučit se potřebným sehnat materiální, hmotnou pomoc. Pokud se stane sociální pedagog součástí zákona o ped. pracovních, pak již jen stačí doplnit i jeho popis do standardních činností do vyhlášky MŠMT č. 72 o poradenských službách.

7. Pracovníka je třeba, ale málokterý má skutečné kompetence, které nyní škola a terén potřebují.

7) doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D., předseda Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice, vyučující a vědec v oblasti sociální pedagogiky (MUNI, UTB Zlín)

1. Moje představa jen formulovaná v náplni práce sociálního pedagoga v ZŠ, kterou v roce 2020 vydala Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice. Vzhledem k tomu, že sociální pedagog je odborník na vztah výchovy a sociálního prostředí, vidím jeho úkoly ve škole zejm. v prevenci a „vztahové“ agendě, tj. záležitosti týkající se vztahů: žáci x žáci, učitel x žáci; škola x rodina, škola x další aktéři (OSPOD, Policie ČR, neziskovky v dané lokalitě aj.). Žádná z jiných pozic ve škole není přímo orientována tímto směrem. Řadu věcí dělají třídní učitelé (např. komunikace s OSPOD), kteří nejen že na tyto činnosti nemají čas, ale nejsou pro ně ani školeni. Sociální pedagog má být členem školního poradenského pracoviště a doplňovat (ne dublovat) výchovného poradce, metodika prevence a školního psychologa.

2. Ano, znám, např. Jiří Daněk nebo před ním na téže škole působící Lucie Blašítková. Moje představa o fungování sociálního pedagoga ve škole se, myslím, s jejich činností kryje.

3. Máme poznatky o tom, že ve škole, kde zavedli pozici sociálního pedagoga, byli vždy velmi spokojeni, zejm. z toho důvodu, že činnosti, které vykonává, nemusí dělat učitelé, kteří se mají zaměřovat na jiné věci. Dochází tak k efektivnějšímu rozdělení rolí ve škole, čímž se zvyšuje kvalita celého výchovně-vzdělávacího procesu.
4. Agendu po sociálním pedagogovi by museli převzít třídní učitelé, případně z části školní psycholog (pokud jej škola má). Největší břemeno by ale opět padlo na třídní učitele.
5. Jednoznačně ano, viz bod 1.
6. Potřebujeme změnit: zákon o ped. prac. tak, aby zde byla pozice sociálního pedagoga jako pedagogického pracovníka. To umožní větší rozvoj této pozice, protože bude mít konečně oporu v zákoně. S bodem 1. jde samozřejmě potřeba vyjasnit financování. Dále je nutné tuto pozici obhájit před snahou dostat do škol sociální pracovníky. A k tomu všemu je potřeba změna myšlení na MŠMT, které z nepochopitelných důvodů sociálního pedagoga nepodporuje.
7. nic

8) anonymní participant

1. Mám představu, že úlohou sociálního pedagoga ve škole je zabývat se rodinně-sociálním prostředím žáků a jeho vlivem na školní docházku a výsledky. Předpokládám, že je žákům i ped. pracovníkům nápomocný, je prostředníkem v komunikaci žák – učitel/vychovatel – zákonný zástupce – státní aparát pomoci.
2. Ano, znám a moje představa se s jeho opravdovou činností shoduje.
3. V naší škole došlo s přítomností sociálního pedagoga ke změnám určitě. Jsem si vědoma, že je náš sociální pedagog velmi vytížen. Je účastníkem schůzek přímo ve škole, je prostředníkem v komunikaci, pomáhá u jednání s jazykovou bariérou (shání např. tlumočníky, překladatele), sepisuje zprávy, komunikuje s organizacemi a útvary zabývajícími se právy dětí. Jeho práce je úsporou času pro třídní učitele a vlastně i pro vedení školy, zároveň jsou kroky v postupných činnostech díky sociálnímu pedagogovi konkretizovány a jsou systematické.
4. Pokud by u nás sociální pedagog „zmizel“, pak by jeho práce přešla na třídní učitele, výchovnou poradkyni a vedení školy. Stálo by více úsilí předávat informace a sumarizovat je, navíc by se pro zákonné zástupce zvýšila nečitelnost postupných kroků při jednáních a možných nápravách, neměli by věci znalého prostředníka.
5. Dobře fungující sociální pedagog je pro větší školy nepostradatelný, pro menší školy je přínosný.
6. Nemám přesné informace, jak je to s financováním a legislativou sociální pedagogiky, k tomuto bodu se nemohu kompetentně vyjádřit.
7. Ráda bych, aby podmínky v legislativě a financování umožňovaly každodenní přítomnost sociálního pedagoga ve větších školách. Aby se více propojila činnost výchovného poradce se školním psychologem a sociálním pedagogem. Potíže plynoucí ze špatného rodinného zázemí žáků přibývají a tlaky na pedagogy se zvyšují. Sociální pedagog může pomoci oběma stranám – dětem i dospělým.

9) Mgr. Petr Gazdík, poslanec, bývalý ministr školství

1. Tak ta role sociálních pedagogů se výrazným způsobem zvyšuje zejména třeba ve vyloučených lokalitách nebo problémových oblastech či problémovém věku, což je druhý stupeň základní školy zejména, kdy se dostává potřeby, větší potřeby komunikace s rodiči, řešení některých problémů, na které už pedagogům – řekněme odborných předmětů – nezbývá dostatek sil a času. Moje představa o roli sociálního pedagoga je současně taková,

že sociální pedagog je jednou ze součástí širšího týmu školy, kde kromě sociálního pedagoga by měl být také psycholog, výchovný poradce, asistenti pedagoga, prostě kteří by společně tvořili jakýsi tým školy a díky jejich znalostem toho prostředí by jak řešili některé konkrétní problémy, tak by se snažili problému předcházet. A v tom vidím také důležitou roli sociálního pedagoga.

2. Ne. Jak bych to řekl, znám lidi, kteří plní funkci sociálního pedagoga, ale nejsou definováni jako sociální pedagog na té základní škole. Dělají třeba asistenty nebo výchovné poradce, ale v podstatě plní roli sociálního pedagoga. Takže nepřímou znám. Já vidím ten problém jako v legislativním prostředí, prostě pořád, ještě jak jsem nastoupil jako ministr na ministerstvo, tak jsme řešili zákon o pedagogických pracovnících, kde se zvažovala role sociálního pedagoga, ale je velmi těžké vysvětlit, že v zákoně o pedagogických pracovnících bude definován sociální pedagog, který ale není pedagog. Jo a největší problém byl s ministerstvem financí a s benefity, jo, protože pokud ho zařadíte mezi pedagogické pracovníky, tak je tam jiná úroveň dovolené a dalších benefitů, kteří mají pedagogičtí pracovníci, a to samozřejmě má nějaké rozpočtové nároky, a to je problém. Ještě větší problém legislativní vidím v tom, že sociální pedagogům není definována hranice práce sociálního pedagoga. Myslím teď mezi ministerstvem školství a ministerstvem práce a sociálních věcí. To znamená není definovaná hranice, kde končí práce sociálního pedagoga a začíná práce OSPOD. Vždycky tam bude nějaké pásmo, kde se to bude prolínat, ale snahou státu samozřejmě musí být, aby ty role byly jasné a aby ty kompetence byly jasné, protože pokud nebudou, tak to bude narušovat tu práci jak sociálního pedagoga, tak OSPODU. Tam jsem uskutečnil schůzku s ministrem práce a sociálních věcí a jeho týmem. Domluvilo se tam konkrétní postup a v současné době je to úředníky řešeno s tím, že je tam myslím termín do konce tohoto roku, kdy by nějakým svým způsobem by to mělo být vydiskutováno.

3. Já si nemyslím, že pouze zavedení sociálního pedagoga povede k změnám. Ta změna by měla nastat teď v souvislosti s evropskými fondy s operačním programem Jan Amos Komenský, kdy školy získají prostředky na řekněme ty školní týmy, o kterých jsem mluvil a jejich součástí je sociální pedagog. Vzhledem k nedostatku pozic psychologů si myslím, že mnozí ředitelé mohou sáhnout i po sociálních pedagozích. A právě díky tomu se může ta role sociálního pedagoga výrazným způsobem jako do těch škol dostat, protože prostě oni na trhu práce jsou, zatímco psychologové na trhu práce nejsou. A dobrý sociální pedagog prostě může ukázat v těch školách svůj smysl a může třeba částečně nahradit tu práci psychologa. Povinností vedení školy by bylo informovat rodiče, protože, když si představím, že bych byl sociální pedagog a prostě dostal tu práci a bez té informovanosti jen tak přišel do nějaké řekněme problémové rodiny řešit nějaký problém, tak by to nemuselo dopadnout úplně dobře, jo. Je potřeba, aby vedení školy udělalo osvětu a jasně řeklo, co je úkolem toho sociálního pedagoga. Co bude dělat, aby ti rodiče nebyli překvapení v případě, že je osloví nebo s nimi bude něco konkrétního řešit. Další věc, co by se měla změnit, tak já vidím roli sociálního pedagoga ještě širěji než jenom, aby tam byli rodiče. Ono kromě OSPODu jako státní správy by měl spolupracovat i se samosprávou, to znamená ten starosta obce, případně města, příslušný sociální odbor nebo radní pro sociální věci by měl být informován o tom, jako jaké problémové věci ten sociální pedagog řeší a měl by vzájemným způsobem spolupracovat, protože upřímně řečeno moje praxe a zkušenost říká, že vždycky, když se objevily nějaké problémy, tak jejich řešení nevyřešila jenom jedna z těchto institucí. Ani sám OSPOD, ani sama samospráva, ani sám sociální pedagog, ani sama škola – prostě ty instituce musí vytvořit cílený tlak, všechny po vzájemné domluvě. To vidím jako nejdůležitější, aby se ty instituce naučily spolupracovat, a aby to vnímali, což pro ty sociální pedagogy bude strašně těžké, protože si dovedu představit, že na mnoha radnicích a mnoha OSPODech se jako na ně budou dívat skepticky, jako prostě „Co tady chcete, my to přeci děláme dobře a vy nám tady nebudete říkat, co máme nebo nemáme dělat.“

4. Tam ve většině případů je to výchovný poradce nebo přímo ředitel školy, jo, který to, ale samozřejmě tam nemusí být ta odbornost a ta průprava, jo, prostě výchovný poradce je buď lepší nebo horší. Buď má kvalifikační studium nebo nemá výchovné poradenství. Ředitel školy je buď lepší nebo horší, ale o práci sociálního pedagoga nutně nemusí vědět víc, takže přenáší se to na ty profese. Jako vlastně nestíhají to, co je jejich základním úkolem.

5. Určitě ano, ale jak bych to řekl. Ono u všech těchto profesí nejenom sociálního pedagoga, ale i u psychologa vždycky záleží na osobnosti toho konkrétního člověka. Znáám spoustu psychologů, výchovných poradců, asistentů, kteří jsou úplně k ničemu a znám spoustu jejich kolegů, kteří dělají úžasnou práci a prostě daleko za hranicemi té své konkrétní profese a prostě skutečně umí vytvořit toho dobrého ducha té školy nebo umí vyřešit i těžké problémy. Je to vždycky o osobnosti toho člověka, toho přístupu k tomu, a tak to je mimo jiné i u učitelů.

6. Za první a nejdůležitější považují ty kompetence. Druhé nejdůležitější považují nějakou veřejnou osvětu jako vysvětlení, fungování a nějakou veřejnou propagaci toho, jakým způsobem to má fungovat. Za třetí nejdůležitější věc považují finance, protože když ty školy nebudou mít na ty sociální pedagogy finance, tak nic, jo. A za čtvrté určitě legislativu, která dá jasný rámec té práci.

7. Za mě je ten systém v současné době nepříliš efektivní. Hodně si slibuji od vytvoření těch školních týmů díky operačnímu programu Jan Amos Komenský, který by se ale měl v roce 2025 překloupat do naší legislativy a do národního financování a tam už by měla být vytvořena i legislativa, která bude jasně rámovat tu práci těch školních týmů, včetně sociálních pedagogů. Takže já bych řekl, že našlápnuto máme v tuto chvíli dobře. Je potřeba, aby to nedopadlo jako vždycky. On není pevně definován a je financován operačním programem Jan Amos Komenský a vlastně, jak jsem říkal na začátku, se hledají ty konkrétní mantinely. Mantinely jeho práce, jo. Problém školství je mimo jiné v tom, že v posledních letech i díky inkluzi, přestože inkluze teda je správný směr, ale to, jakým způsobem byla provedena, správně nebylo. A neuvěřitelným způsobem doutná počet jako počet zaměstnanců ve školství. Velmi těžce se to vysvětluje Ministerstvu financí. Zneužívá toho i opozice, která tvrdí že vládě přibylo 8 000 úředníků, což je nesmysl. Víc než 6 000 z toho bylo prostě nových učitelů. A těžce vysvětlíte, že vláda nebo Ministerstvo školství neovlivňuje počet učitelů, jo, prostě to na základě „PH-maxu“ stanovují ředitelé jednotlivých škol a je samozřejmě žádoucí, aby se některé hodiny dělily, a kromě toho přibývají také silnější populační ročníky, takže je logické, že prostě přibude nějaký počet učitelů. Národní pedagogický institut dělá nějaké ověřování. V okamžiku toho a zároveň po nějakých relevantních výsledcích těch školních týmů z OP JAK, které by se měly ukázat na konci příštího roku, bychom se měli vrátit k této úvaze a případně k novelizaci zákona o pedagogických pracovnících. To, co tam samozřejmě bohužel bude hrát roli, o tom jsem také mluvil, jsou ty benefity a to, jestli vlastně sociální pedagog je nebo není pedagogický pracovník, protože další věc je, kolik ze zaměření studia sociálního pedagoga – zejména v bakalářských programech – bude splňovat to, co ověří NPI, jestli prostě ty bakalářské programy opravdu dobře připravují na tu práci sociálního pedagoga a jakým způsobem, jo. Musí tam být dohoda i s vysokými školami, jakým způsobem probíhá odborná příprava těch budoucích sociálních pedagogů. Kvalifikace není o pocitu mého nebo vašeho, jestli to má být magistr nebo bakalář. K tomu musíme mít jasná data, proto jsem proti tomu současnému pozměňovacímu návrhu. Prostě to by byl pozměňovací návrh na základě jako řekneme „dobrého pocitu“, že „ano, máme tam i sociálního pedagoga“, ale s tím, že nejsou splněny veškeré jako podmínky okolo, aby ten zákon pak mohl být v praxi realizován a byl úspěšný. Také na jednu stranu by tam měla být ošetřena nějak mlčenlivost. Na druhou stranu, pokud mají fungovat právě ty školní týmy, tak ten sociální pedagog svým kolegům, třeba psychologovi, speciálním pedagogům nebo asistentům prostě nějaké věci musí sdělit. Pokud

nesdělí, tak vlastně to nebude mít ten kýžený efekt, že je to soustředěno z více stran na tu podporu toho žáka. Případně jeho rodičů.

10) doc. PhDr. Jitka Lorenzová, PhD., vyučující a vědkyně v oblasti teorie výchovy a sociální pedagogiky (dříve FF UK, nyní ČVUT, VŠCHT v Praze)

1. Obecně by role sociálního pedagoga měla být zaměřena na vytváření podmínek pro to, aby škola mohla být životním prostorem, ve kterém se utvářejí kompetence ke zvládnutí nároků, které na člověka klade život ve společnosti. K tomu je potřeba integrace žáků a žákyň do všech činností, které se ve škole odehrávají odstraňování různých bariér, které by mohly jejich začlenění bránit. Sociální pedagog by se měl zaměřit na školní aktivity a projekty, které podporují vztahy, kooperaci a vzájemnost, vytvářet v tomto smyslu pestrou nabídku podle potřeb a podmínek dané školy. Snaží se předcházet šikaně, agresi, násilí, exkluzi a viktimizaci ve školní komunitě prostřednictvím upevňování a využívání sociálně pedagogických hodnot, principů a přesvědčení. Tím přispívá k psychosociální pohodě žáků a žákyň a ke kvalitě klimatu školy. Specifickou pozornost by měl věnovat dětem, které mohou být ohrožené sociálním prostředím a v důsledku tohoto i neúspěchem ve vzdělávání. Přímo ve škole může poskytovat podporu a poradenství žákům i jejich rodinám, orientovat je v systému výchovné a sociální pomoci, mediovat mezi rodinou a školou a dalšími institucemi, může iniciovat případové konference atd. Může také organizovat doučování nebo bezplatné volnočasové aktivity. Na úrovni obce může sociální pedagog vyjednávat ohledně nabídky různých projektů a programů, které může škola nabídnout lidem, kteří v lokalitě žijí, a tím přispět k tomu, že budou například rozvíjet svoje zájmy nebo kompetence. A tak bych mohla pokračovat. Přítomnost sociálního pedagoga může přispět ke včasnému odhalení ohrožených dětí, k lepší spolupráci školy a institucí, k síťování odborníků veřejných služeb, zdravotních a sociálních služeb, neziskovek, k rozšíření agendy školního poradenského pracoviště apod. Jeho role vůči dětem je také jiná než role učitele. Proto by měl postupovat jinak. Důležité je důvěryhodně a empaticky provázet děti a mladé lidi životními situacemi, které by mohly negativně ovlivnit jejich vzdělávání, a podporovat je při zvládnutí nároků, které na ně kladou. Žáky a žákyň tedy spíše podporuje a doprovází, než kontroluje a hodnotí. Jeho role spočívá také v tom, že se snaží situace řešit komplexně, proto spolupracuje s dalšími pracovníky školy, jako je školní psycholog, speciální pedagog, výchovný poradce, metodik prevence, ale také s odborníky a institucemi mimo resort školství, například se sociálními pracovníky nebo s neziskovými organizacemi.

2. Ano znám, a to jak mezi absolventy oboru, které jsem měla možnost vzdělávat, tak na základě výzkumu, který jsem realizovala společně s kolegyní T. Komárkovou z katedry pedagogiky FF UK. Myslím, že všichni rámcově naplňovali představu sociálního pedagoga, tak jsem o ní mluvila. Jejich činnost se ale vždy také odvíjela od konkrétních podmínek, potřeb a problémů, se kterými se škola potýkala.

3. Na základní škole nepůsobím, ale mohu o změnách po zavedení pozice hovořit na základě výzkumů. Z nich plyne, že sociální pedagogové jsou efektivní a pomáhají řešit dopady sociálních problémů, které se negativně odrážejí ve vzdělávání žáků. Sociálně pedagogické projekty zlepšily klima ve výchovných zařízeních, zmírnily nebo pomohly vyřešit interkulturní konflikty, posílily spolupráci s komunitou, zlepšily psychosociální pohodu žáků. Víím ale také o škole, na které sociální pedagog pomohl zařídit bydlení pro rodinu, která ze den na den zůstala na ulici, v tomto smyslu jeho aktivita přerostla až do sociální práce. To by se jistě bez zavedení pozice nestalo. To opět záleží na povaze problémů. Pokud se podíváme například do Ústeckého kraje, palčivý problém je zde záškoláctví. Předpokládám, že zavedení sociálních pedagogů by pomohlo tuto situaci řešit. Pokud by

škola působila poblíž nebo ve vyloučené lokalitě, sociální pedagog by mohl zlepšit spolupráci školy a komunity. Pokud by se na škole objevily konflikty nebo rizikové či sociálně patologické jevy, sociální pedagogové vytvořili preventivní program s oporou o diagnostiku problému a s využitím sociálně pedagogických metod by přispěli k jejich eliminaci. Obecně by pozice měla přispět k integraci všech dětí do společných činností a k psychosociální pohodě ve škole. Takže změna by měla být i v tom, že si škola poradí s integračními problémy, zavede sociálně pedagogický přístup k dětem apod.

4. „Mizení“ pozice, která je odkázána na projektové peníze, je celkem běžné. Stane se to, že malá část agendy přejde na ostatní pracovníky, školní psychology, třídní učitele nebo asistenty pedagoga, a vše, o čem jsem mluvila výše, postupně vyšumí do ztracena. Škola se vrátí k fungování, které jen omezeným nebo žádným způsobem reaguje na sociálně integrační problémy dětí a jejich rodin a na životní situace, které jsou s těmito problémy spojeny. Tím se zvýší riziko vzdělávacího neúspěchu u těchto žáků a žákyň a obecně se zhorší jejich šance k životnímu uplatnění. Potvrdí se teze, že český školní systém není příliš inkluzivní a spíše posiluje nerovnost.

5. Myslím, že z toho, co jsem napsala, jasně plyne přínos sociálního pedagoga pro základní školy. Za malé peníze dokáže řešit obsáhlou sociální agendu a předcházet problémům, které by se později řešily mnohem hůře. V tom bych řekla, že je sociální pedagog opravdu nepostradatelný. A má-li být součástí školního poradenského pracoviště? Pokud škola školní poradenské pracoviště má, pak zcela určitě. Mnohé problémy totiž vyžadují komplexní přístup a spolupráci odborníků.

6. Zcela jistě bych doporučila novelizovat zákon o pedagogických pracovnících ve smyslu zařazení sociálního pedagoga mezi odborné pracovníky škol a školských zařízení. Doporučila bych vládě zařadit sociálního pedagoga do katalogu prací. Vzdělavatelům v sociální pedagogice bych doporučila vytvořit vedle vzdělávacího standardu také kompetenční standard, aby došlo ke sladění přípravy sociálních pedagogů v ČR.

7. Sociální pedagog by měl být člověk, který zastává důležité hodnoty, jako je rovnost, solidarita, spravedlnost, důstojnost osoby a který je schopen pozitivního, nikoli represivního přístupu. Pokud má škola podporovat kohezi společnosti a porozumění, měla by být schopna vytvořit bezpečné a přijímající prostředí, kde se budou všichni cítit přijatí a přínosní. Sociální pedagog by k tomu měl přispívat veškerým svým působením, přístupem i všemi svými činnostmi.

Příloha D – Souhlas s poskytnutím osobních a citlivých údajů¹⁵⁸

Souhlas zákonného zástupce nezletilého žáka s poskytnutím osobních a citlivých údajů

Já, zákonný zástupce

.....
u d ě l u j i

pracovníkovi školního poradenského pracoviště ZŠ Dobříš, Komenského nám. 35, Příbram tímto dobrovolně svůj souhlas s poskytnutím osobních údajů o mém dítěti

.....
daný v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 O ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

Souhlas uděluji po dobu docházky svého dítěte ve školním roce 2022/2023 na výše uvedenou ZŠ, a to pro účely spolupráce pracovníka ŠPP uvedené základní školy s dalšími subjekty¹⁵⁹ v zájmu předcházení nebo přímého řešení školního neúspěchu či výchovně-vzdělávacích obtíží ohrožujících výchovně-vzdělávací proces a vývoj mého dítěte. Souhlas uděluji na veškeré osobní a citlivé údaje. Beru na vědomí, že dle Nařízení EU 679/2016 (GDPR) a zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů mám právo kdykoliv tento souhlas s poskytnutím osobních a citlivých údajů o mém dítěti odvolat.

V Dobříši dne .....

Zákonný zástupce: .....

Přítomný pracovník ŠPP: .....

---

¹⁵⁸ Autorem Souhlasu s poskytnutím osobních a citlivých údajů je autorka diplomové práce; formulář byl vytvořen pro výkon pozice sociálního pedagoga v říjnu 2022

¹⁵⁹ (tj. praktickým a obvodním lékařem, lékařem pro děti a dorost, speciálním pedagogem, etopedem a dalšími odborníky ve Středisku výchovné péče, psychologem, psychoterapeutem či psychiatrem, sociální pracovníkem v neziskové a jiné organizaci)

Příloha E – Formulář Vyhodnocení rizik školní neúspěšnosti žáka¹⁶⁰

---

¹⁶⁰ Autorem Formuláře vyhodnocení RŠNŽ je autorka diplomové práce; formulář byl vytvořen pro výkon pozice sociálního pedagoga v říjnu 2022

FORMULÁŘ VYHODNOCENÍ RIZIK ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ŽÁKA
Rizika školní neúspěšnosti žáka = RŠNŽ

Jméno a příjmení dítěte:				
Cíle	Plánovaná opatření	Odpovědné osoby	Předpokládaný termín splnění	Splněno?

Metody práce s žákem a jeho rodinou	Rozhovor s třídním učitelem, rozhovor se žákem, s jeho zákonnými zástupci, vychovateli, asistenty pedagoga, učiteli, členy školního poradenského pracoviště, sociální šetření, výchovná komise, případová konference, spolupráce s lékařem, zpráva od lékaře, spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně-pedagogickým centrem, psychologem, sociálními službami apod.
-------------------------------------	--

Zákonní zástupci žáka/žákyně, žák	Datum seznámení s RŠNŽ:	Podpis:
Matka		
Otec		
Žák		

RŠNŽ vyhotovil/a dne

---

* formulář RŠNŽ by měl být vytvořen ve spolupráci se zákonnými zástupci žáka i se žákem samotným

** je důležité, aby nastavené cíle i plánovaná opatření vedoucí ke splnění cílů byli jasně definované, srozumitelné, splnitelné, termínově ohraničené, vymahatelné a ověřitelné

*** doporučené přehodnocení RŠNŽ je 30–90 dní dle naléhavosti, následné stanovení dalších cílů lze opakovat

Příloha F – Vzor zápisu Vyhodnocení rizik školní neúspěšnosti žáka¹⁶¹

---

¹⁶¹ Autorem uvedeného zápisu Vyhodnocení RŠNŽ je autorka diplomové práce; formulář byl vytvořen v říjnu 2022 pro pochopení zápisu Formuláře vyhodnocení RŠNŽ v rámci výkonu pozice sociálního pedagoga

VZOR ZÁPISU VYHODNOCENÍ RIZIK ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ŽÁKA
Rizika školní neúspěšnosti žáka = RŠNŽ

Jméno a příjmení dítěte:	Anna Nováková			
Cíle** (=CO?)	Plánovaná opatření (=JAK?)	Odpovědné osoby (=KDO?)	Předpokládaný termín splnění (=DO?)	Splněno? (=ZDA)
1. Aktivizace ZZ a rozvoj praktických dovedností pro posílení rodičovských kompetencí, tedy i pomoc s domácími úkoly a přípravou do školy	ZZ se bude každý den podílet na přípravě školního batohu svého dítěte. Včetně učebnic a pomůcek. Taktéž bude každý den kontrolovat Žákovskou knížku, případně podepíše či dá nějakým jiným způsobem (e-mail, SMS, tel.) vědět paní učitelce/panu učiteli, jaká je u nich ohledně sdělení v ŽK situace. Pokud matka nebude zvládat pomoc s domácími úkoly, má možnost využít pomoc svého staršího bratra nebo oslovit některou z nabízených organizací – Charita, MAS xy, případně učitelé ve škole kvůli doučování.	ZZ Charita – SAS/MAS xy žák	30. 9. 2022	NE

<p>2. Řádná docházka do školy</p>	<p>Charita bude při pravidelných návštěvách ověřovat, že s naším žákem matka přípravu zvládá. Matka dohlédne na to, aby její dítě každé ráno vstalo a od třídní učitelky či systému Bakalář si ověří, že do školy došlo. Pokud zjistí, že ne, nebude mu další zameškanou absenci omlouvat a obrátí se na Středisko výchovné péče, kde dítěti zajistí dvouměsíční pobyt.</p>	<p>ZZ žák TU/SVP</p>	<p>31. 10. 2022</p>	
<p>3. Eliminace užívání omamných a psychotropních látek nezletilého dítěte s dopadem na vzdělávání a chování ve škole</p>	<p>Matka nebude dávat dítěti kapesné větší, než je nutné (autobus, oběd, pomůcky), pokud bude dítě potřebovat koupit věci navíc (oblečení...), matka dohlédne na jejich skutečnou koupi. V případě dalšího zneužívání marihuany se matka obrátí na Adiktologickou ambulanci a bude požadovat pravidelné konzultace dítěte s odborníkem.</p>	<p>Matka Žák Adiktologická ambulance</p>	<p>15. 11. 2022</p>	
<p>Metody práce s žákem a jeho rodinou</p>	<p>Rozhovor či telefonát, e-mail a jiný způsob komunikace s třídním učitelem, rozhovor atp. se žákem, s jeho zákonnými zástupci, vychovateli, asistenty pedagoga, dalšími pedagogy, členy školního poradenského pracoviště, sociální šetření,</p>			

výchovná komise, případová konference, spolupráce s lékařem, zpráva od lékaře, spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně-pedagogickým centrem, psychologem, sociálními službami apod.

***RŠNŽ vyhotovila dne 15. 10. 2022:

Bc. Nicola Blábolilová, DiS.

sociální pedagog

Zákonní zástupci žáka/žákyně, žák	Datum seznámení s RŠNŽ:	Podpis:
Jana Nováková – matka	16. 10. 2022	
Jan Novák – otec	20. 10. 2022	
Anna Nováková	16. 10. 2022	

ZŠ Dobříš, Komenského nám. 35, Příbram

* formulář RŠNŽ by měl být vytvořen ve spolupráci se zákonnými zástupci žáka i se žákem samotným

** je důležité, aby nastavené cíle i plánovaná opatření vedoucí ke splnění cílů byli jasně definované, srozumitelné, splnitelné, termínově ohraničené, vymahatelné a ověřitelné

*** doporučené přehodnocení RŠNŽ je 30–90 dní dle naléhavosti, následné stanovení dalších cílů lze opakovat

Příloha G – Leták pro školy o základních činnostech sociálního pedagoga

ASOCP
Asociace sociálních pedagogů

SOCIÁLNÍ PEDAGOG VE ŠKOLE

Pevně věříme, že pozice sociálního pedagoga
zlepší školní atmosféru, vzdělávací proces
i přístup žáků ke vzdělávání.

WWW.ASOCP.CZ

KDO JE SOCIÁLNÍ PEDAGOG?

Sociální pedagog je, stejně jako výchovný poradce a metodik prevence, součástí školního poradenského pracoviště.

Tato specializovaná pozice se zabývá
např.:

- sociálně pedagogickými aktivitami pro jedince i skupiny,
- reedukační a resocializační prací a podporou týmové práce,
- terénní a komunitní prací,
- organizováním volnočasových aktivit a působením ve volnočasových centrech,
- poradenskou, analytickou, diagnostickou činností,
- výchovným působením ve škole.

SOCIÁLNÍ PEDAGOG VE ŠKOLE

Jeho odborné činnosti lze rozdělit do několika oblastí:

- propojení školy a rodiny,
- podpora pedagogů i vedení školy,
- pomoc znevýhodněným žákům,
- primární a sekundární prevence.

WWW.ASOCP.CZ

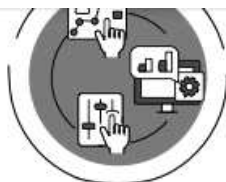
S ČÍM SE NA „SOCPEDA“ MŮŽETE OBRÁTIT

Po dohodě s vámi, s třídními učiteli nebo vedením školy, případně i z vlastní iniciativy, se lze na sociálního pedagoga obrátit, když:

- **má dítě problémy s kolektivem**, dalšími spolužáky či učiteli, nezvládá či nemá vhodné podmínky pro domácí přípravu učiva, má výchovné a další vzdělávací obtíže, které mají vliv na školu, dále pokud potřebuje podporu, potřebuje řešit obtíže týkající se školy,
- **zákonní zástupci chtějí nebo by měli zlepšit komunikaci s učiteli** při řešení obtíží či specifických problémů dítěte, potřebují řešit situaci, která má vliv na chování či vzdělávání dítěte, potřebují sociální terapii nebo poradenství,
- **kombinaci uvedeného či různé odchylky** týkající se začlenění dítěte do školského prostředí v souladu se školním řádem a společností,
- **chcete pomoci s přijímacím řízením**, kariérovým poradenstvím, zprávou pro neziskovou a jinou organizaci, třídnickou hodinou,
- **máte zájem o preventivní program** pro vaši třídu či o sekundární prevenci pro vybrané jedince školního kolektivu.

KONTAKT NA SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA NA VAŠÍ ŠKOLE:

**Příloha H – Printscreen dokumentu Vzdělávací aktivity pro školy
zapojené do výzvy NPO (plán na 01–08/2023, s. 9)**

Oblast Školního poradenství

Určeno zejména pro pracovníky Školního poradenského pracoviště a spolupracující pozice (A2, A3, A4, A5, A6, A7)

Školní psycholog a žáci se sociálním znevýhodněním I.

Úvodní webinář pro školní psychology, jehož cílem je nastínit specifika práce ve školách s vyšším počtem žáků se sociálním znevýhodněním. Webinář je zaměřen na konkrétní, osvědčené postupy a techniky. Prostor bude věnován i sdílení dobré praxe a společnému hledání odpovědí na otázky účastníků.

Lektor: Michaela Chlebounová – školní psycholožka, lektorka

Cílová skupina: školní psychologové pro žáky se sociálním znevýhodněním (A5); ostatní školní psychologové

24. 2.	9:00–12:00	Registrace ZDE
24. 3.	9:00–12:00	Registrace ZDE
21. 4.	9:00–12:00	Registrace ZDE
26. 5.	9:00–12:00	Registrace ZDE
16. 6.	9:00–12:00	Registrace ZDE

Sociální pedagog a žáci se sociálním znevýhodněním I.

Úvodní webinář pro sociální pedagogy, jehož cílem je představit roli sociálního pedagoga ve škole. Webinář je zaměřen na konkrétní praktické postupy a příklady dobré praxe při práci se žáky se sociálním znevýhodněním a jejich rodinami a dále na spolupráci nejen v rámci ŠPP. Prostor bude věnován i sdílení zkušeností a diskuzi s účastníky.

Lektor: Jiří Daněk – sociální pedagog, předseda Asociace sociálních pedagogů

Cílová skupina: sociální pedagogové pro žáky se sociálním znevýhodněním (A3); ostatní sociální pedagogové

23. 1.	15:00–18:00	Registrace ZDE
16. 2.	14:30–17:30	Registrace ZDE
21. 3.	9:00–12:00	Registrace ZDE
3. 4.	14:30–17:30	Registrace ZDE
18. 5.	15:00–18:00	Registrace ZDE

Speciální pedagog a žáci se sociálním znevýhodněním, možnosti a formy pedagogické intervence I.

Úvodní webinář pro speciální pedagogy, jehož cílem je nastínit specifika práce ve školách s vyšším počtem žáků se sociálním znevýhodněním. Zaměřuje se na postavení speciálního pedagoga v rámci ŠPP s důrazem na aktivity týkající se předcházení školní neúspěšnosti žáků a na systém podpůrných opatření.

Webinář rovněž zmiňuje možnosti realizace pedagogické intervence se zaměřením na ranou adaptaci žáků.

Lektor: Pavlína Baslerová – speciální pedagožka, lektorka společného vzdělávání a realizace podpůrných opatření ve vzdělávání, odborná asistentka PF UP Olomouc

Cílová skupina: speciální pedagogové pro žáky se sociálním znevýhodněním (A2); ostatní speciální pedagogové; pedagogové realizující pedagogickou intervenci se zaměřením na ranou adaptaci žáků

9. 2.	15:00–18:00	Registrace ZDE
16. 2.	15:00–18:00	Registrace ZDE
2. 3.	15:00–18:00	Registrace ZDE

Koordinátor inkluze a žáci se sociálním znevýhodněním I.

Úvodní webinář pro koordinátory inkluze, kteří působí ve školách s vyšším počtem žáků se sociálním znevýhodněním. Součástí bude představení principů inkluzivně orientovaného vzdělávacího prostředí ve školách, evaluace a „měření“ inkluzivních parametrů školy a možnostem jejich rozvoje. Prostor bude věnován i sdílení zkušeností a diskuzi s účastníky.

Lektor: Zdeněk Svoboda – speciální pedagog, sociální pedagog, lektor, odborný asistent Katedry speciální a sociální pedagogiky PF Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Cílová skupina: koordinátoři inkluze pro žáky se sociálním znevýhodněním (A6); ostatní koordinátoři inkluze; spolupracující pozice v rámci ŠPP

27. 2.	10:30–13:30	Registrace ZDE
13. 3.	14:00–17:00	Registrace ZDE
27. 3.	14:30–17:30	Registrace ZDE

Nabídka vzdělávacích akcí bude v průběhu měsíce března aktualizována. Plánujeme obohatit nabídku o navazující webináře (například dílny a intervize pro pracovníky ŠPP).